

DEMİREL TİPİ KALKINMA

Yazan : Doğan Avcıoğlu

YÖN

HAFTALIK GAZETE

Z N S J
R E C N S
U K D P n
U M V B A O U
K R G R
L a K B M
Z K I K A V

HÜKÜMET PROGRAMI

OKUYUCU'DAN YÖNE

İlaç Ticareti

Son sekiz on senedir Amerikan, İngiliz ve Türk literatüründe yüksek doz Vit D (Vitamin-D) alınma bağlı zehirlenme vakalarına sıkça dikkat çekilmektedir. Bulantı, kusma, huzursuzluk ve kilo almama ile kendini belli eden böyle vakalara halen daha çoğumuz eski alışkanlıklarımızın tesiri altında veya ailelerin arzusuna uyarak, «Diş, kemik, süt» iğnesi adı altında 15-20 günde bir tekrarlanmak kaydı ile 600.000 I.U. lik Vit D 2-D 3 leri gelişi güzel vermektiriz. Yine birçok arkadaşlarımız Vit, K, C, B, D, ve kalsiyuma bağlılıkları Cortison ve türevlerinden ileridir.

Bu günün yeni çocuk hekimleri (Bilhassa Hacettepe ekolü) bizler Vit D'yi çok titizlikle kullanmaktayız. Bizlere hergün en azından 3-4 anne, çocuğunun dişlerinin geçtiklerinden, kemiklerinin zayıflığından şikâyetle; o kör olası diş iğnesini ısrarla istemektedirler. Biz büyük bir sabırla her anneye «Diş iğnesi» adı altındaki yüksek doz Vit D nin yan tesirleri ve zararları yanında 6 ilâ 14 ay arasında diş çıkaran çocukları normal kabul ettiğimizi anlatmağa çalışmaktayız. Annelerin yamalı kılımlarını nokta kendi çocuğunu Ayşe hanımınki ile kıyaslamasıdır. Bu ise doğru değildir. Çocuğun gelişmesinde ailevi, kalıtsal, vütsal ve doğumdan önceki annenin beslenmesi, doğumdan sonra bizzatibi çocuğun beslenmesi gibi daha birçok etkenlerin payı vardır. Her anne kendi çocuğunu haliyle olduğu gibi kabul etmeli ve onun kakaşından çişinden tutun da kilo alması ve diş çıkarmasına kadar her şeyini yaşattığı şöyle dursun aynı devreyi atlatmış kardeşleriyle bile kıyaslamamalıdır.

Bu arada bir ayıktan onsekiz aya kadarki devrede çocuğun günlük ihtiyacı olan 400-1000 ünite Vit D yi her çocuk hekimisi hastasına ağız yolunu tercihiyle, tavsiye etmektedir. Bizim memleketimizde anne ve inek sütü ile beslenen çocuklarımız bu miktar Vit-D yi vermek şarttır. Yüksek doz Vit D yi ancak çocuklarda ailevi bir hastalık olan ve nadir rastlanan Vit D ye refrakter rachizim vakalarında kullanılmaktadır.

Bu gün maalesef hekimlik ve eczacılık mesuliyetsiz bir işraf içindedir. Hekimlerimizin bir çoğu hastalarının baskısı altında ezilmekte ve mesleki benliklerini yitirmektedirler. Ya vizi-teden olma kaygusundan ya da hiç lüzum yokken «...bir vitamin bile yazmadı.» denmesin diye esas hastahğı iyi edici sebebe bağlı tedavinin yanında; burun akıntısına, göz yaşarmasına, hafif tahrış öksürüğüne ve hatta ileride zehir edebilecek herhangi bir hastalık belirtisine, yazdıkları ilaçlar silsilesine bir de vitamin eklemektedirler.

Özellikle sağlık sigortasına sahip şanslı kurullardan çıkan reçeteler tüyler ırpeticidir. Bir fabrika işçisinin onbeş günlük güç karşılığına eş. beş kalemlik reçeteler karşısında Eczacıların gözleri başka parlamakta, iki kalemlik, ucuz Türk malı vicdanlı reçeteler ve sahipleri başka muameleye tabi tutulmaktadır. Normal eczane kâr haddi % 20-25 olarak bilinmektedir. Halbuki bu gün peşin para ile

birazcık ilaç firmalarının isteğine göre mal satan eczacıya firma % 40-50 nisbetinde kâr imkânı vermektedir. Böylece beliren ilk fırsatta eczacı size danışmaya dahi lüzum hissetmeden vicdani hiç bir sakınca görmemektedir.

Bütün meslektaşlarımdan bir eczacı patronunun teşbihine kulak vermelerini rica edeceğim. Eczacı patron anlatıyor; «... Ne garip değil mi? Randevu evi çalıştıranlarla sermayeleri arasındaki ilgi, bizlerle doktorlar arasındaki ilgiye ne kadar da benziyor? Onlar tükenerek, didinerek çalışırlar biz de afiyetle yeriz.» Teşbihin iğrençliği yanında hekimler kendi içlerinde kuvvetli olmadıklarından böyle harici asalaklara yataklık ettiğimiz e-sefle beliren bir hakikattir. Böylece her gün bizim kanalımla vatandaşın yamalı gömleğine yeni bir delik ilâvesiyle yeni yeni pırl pırl eczaneleri besleyen ecüz bütçes bilimsel (!) laboratuvarlar türemektedir.

Bu meslekte sayıları 150 kişiyi geçmeyenlerin, yüksek hayat seviyeleri. Apartmanlar, otoları dillere destandır. Ve zannedilir ki diğer binlercesi de böyledir. Öte yandan patronların yatlarından veyahut ta kurdukları tröslerden söz açılmaz. Çünkü eczaneye giden her fert parasını karşılığında kucak dolusu ilaç alır. Aczacı bedava verecek değil ya! Ama % 50, ama % 20 ile; bu bir ticarettir. Hekime vizite bile veremeyen hasta, eczaneye giderken mutlaka borç, harç birşey bulur da gider. Parası çıkışmayan müşterisine ikramda bulunmuş eczacı, nadirdir. Bu işin mali yönüne sigara yakını kadar ışık tutmaktır. Bundan daha önemlisi halkımızın eczacılarımızın mesleki yükümsüzlükleriyle karşı karşıya bulunmalarıdır. Onların bu kara kaplı kitaplarında «ilaçların ekserisi ancak doktor reçetesi ile verilir» der. Morfin gibi bazı maddeler de tabibler odasından tasdikli özel reçetelerle alınabilir. Hal böyleyken bundan bir müddet önce partilerimizin birinin genel başkanı alet usul bir kâğıt parçasına yazdığı nembutali (uyku ilâcıdır) kaptısı ile aldrabilmiştir. Bu nembutali gelişi güzel veren eczacı hakkında soruşturma yapıldığını zannetmiyorum.

Hele eczacı kalfalarının hali bir adam kalfa diye tutulur. Zamanın yersiz olduğunu söyleyenlerden, çantalarında çevrelerindeki doktorların belirli hastalıklarda en çok kullandıkları ilaçları hastalara yalan yanlış verenlerden tutun da; süt çocuklarına gınaşırı «Difteri-Boğmaca Tetanus» aşısı yapın-lara varıncaya kadar neler var! Kasabalardaki kalfalar ise eczacıdan önce gelir. Her eczaneye halkın bildiği nüfuzlu laletayın bir adam kalfa dile tutulur. Zamanla o da kalfa olur ama; pir olur. Patronuna metelik vermez her şeye onun kadar vakıftır. Hatta eczacıyı tehdit bile eder. Böyle kalfalarının esiri olmuş eczacılar az değildir. Patronlarının kârına ortak olan kudretli kalfalarımız mevcuttur...

Eczacılar birliği diye bir kurul var mıdır, bilmiyorum. Varsa bile şu bizim tabibler odası gibidir. Adı, aidatı var; aktivitesi yoktur. Aidatını dahi toplamaktan âciz bir kuruldan ne

beklenir? Hiç. Bu neden böyle-dir? O da ayrı bir yazı konusu.

İngiltere'de tebibler odasına kayıt olmadan ve senelik aidatını bir defa da ödemedi hekimlik yapılamaz. Ayrıca hayvanları koruma cemiyetinin yanı sıra hekimleri koruma cemiyeti yer alır. Yabandan gelen hekimlere oraya da üye olmaları ısrarla söylenir. Zira oralarda insan sağlığına, para ödendiği nispetle fert hayatı çok değerli olduğundan; herhangi bir şikâyet anında hekimleri tıp ehlinde kurulu bir jüri önüne çıkarır ve sual ederler.

Ümit edelim ki hekimler ve eczacılar diğer meslek erbabı gibi vicdani ve mesleki yükümlerinde çok titiz olsunlar. Yakın bir gelecekte de şu adları olup ta fonksiyonu olmayan kurullarımızı işler hale getirir ve dertlerimize çare bulacak güre sese erişirsek mesleklerimiz daha şuurulu ve itibarlı olacaktır. Hele bu iş hekimler, Veterinerler ve eczacılar birliği ile kardeşçe ve aynı anlayış içinde birleştirilirse nefes olur kanısındayız.

Dr. Neşet Bilâloğlu

Sözde milliyetçilere

Siz Kimsin'iz? T.O.D.M. Federasyonunun politika ile uğraştığından yakınlara onları kötülemeğe çalışırken kendinizin o çamura tamamen battığınızı gösteren delilli (Seçimlere doğru baş vesika) ile veteriner değil misiniz?

Üç-beş çıkarıcının yazılarını bizi gibi tarafsız kalmış, aslı görevi aşına çıkmağı gereksiz görülenlere göndermekle ne umdu-nuz? Onları kabulü dışında olanlardan habersiz, gözleri gerçekleri göremeyecek kadar kör mü sandınız? Böylece kendinizi, kendi dünyanızı başkalarını katabileceğiniz mi haval ettiniz?

Bir öğretmenler grubunun, kendilerini bir kısım svasilerin çıkarıcıları olarak ortaya atmaları mesleğimizin şerefi ile nasıl bağdaşır? Bir öğretmen kurulu-nun yavınları arasında sokak no-litkalarının kin ve ihtirasları mı dile getirilir?

Diyorsunuz ki T.O.D.M. Federasyonu solcular tarafından fesen edilmiştir. Ortanın solu komüniz-me kadar uzanır. Kendinizi de buna kâsâlık milliyetçi, sağcı ve Atatürkçü tanıtırarsunuz.

Buğün artık matematik bir gerçek olarak sadeliğin muhafaza-kârlık ve verimlilik olubunı söyle-miştir. Atatürk ise «Durma demek verimlilik demektir» di-yebilen bir reformcu ve ilericidir. Atatürkçü olmak her halde Ata-türkçülüğün demektir. Bugün için hissi Atatürkçülük, ve-rimlilik ve bilimsel Ata-türkçülüğün birakılmasıdır. Bu gehentendir ki, bilimsel Atatürkçülük kansamına girmesine hiç bir za-man olanak bulunmayacak bu ö-rümleriniz, gerçek adını kovun. Atatürk'ün arkasında Atatürkçü-lüğü hancerelemekten uzakta kal-manız sahâk vereceğiniz.

Biraz da milliyetçiliğinizi eleştirilm: Evet, milliyetçiliği ken-dileğine bavrak yanan, Milliyetçi öğretmenler Bu vurtta ulusunun sevenler yalnız sizler misiniz? Bu büyük sevâizden ötürü ulusa ne gibi hizmetleriniz oldu? Asıl ö-reviniz olan öğretmenlikte, milliyetçiliğimizi nasıl gösterdiniz? Kac okulda eğitim sistem-i-mizi geliştirecek olan vemi uygula-malar yaptınız? Eğitimimizde gö-rülen aksaklıklar ve bunların elde filme vollarının ne'er olduğunu düşündünüz mü? Bu konuda ne gibi raporlar hazırladınız? Bunca okuma yazma bilmiyen insanla-

Otomontaj Sanayii Üzerine

YON'un 134. sayısında otomontaj soygunu hakkında, Arif Alp adlı bir montajcının Planlama Teşkilatına yazdığı bir yazı yayımlandı. Faal olan dört firmadan, Türk Otomotiv Endüstrisini de soyguna katılmakta suçluyor.

Yazıda bir çok konularda kendisine tamamen hak vermemeğe imkânız. Yazdıklarının hepsi diğer firmalar için tamamen doğru. Türkiye'de milli motor endüstrisinin (motorlu araç) gelişmesinde bu soygunculuk başta gelen sebep.

Komşu devletlerle durumumuzun mukayesesi için, Birleşmiş Milletler İstatistik Yılığında çıkardığım çizelgeyi de yazının sonuna ilâve edeceğim.

Türk Otomotiv Endüstrisinin durumu hakkındaki ufak bir etüdü üç ayda bir yayımlanmakta olan Silâh Kuvvetler Dergisine gönderdim. Bir örneğini (maalesef müsveddesi, hoş görün) de size gönderiyorum. Bu yazıyı incelemek zahmetinde bulunursanız, durumu daha iyi kavrayacağımıza inanıyorum. Arzu ederseniz Çayyova'daki fabrikayı da ziyaret etmeniz mümkün. Orada büyük kolaylık göreceğiniz ümit ediyorum. Diğer firmaların bir çoğu da o civarda. Mukayese etmek imkânı da mevcut.

Ayrıca bütün dünyada, oto endüstrisi olan memleketlerde, bildiğiniz üzere oto sanayii muhtelif fabrikalar arasında iş bölümü yapılarak imalâtta kolaylık ve fabrikaların daha rasyonel bir şekilde üretimde bulunmaları mümkün olmaktadır. Bir fabrika motor ve teferruatını, diğeri sofor mahalli ve karoseri, bir diğeri şasi ve teferruatını ve bir başkası dişli kısımları v.s. gibi düzenleri imâl ederler.

Türk Otomotiv Endüstrisi Şirketi bu önemli hususu memlekette gerçekleştirebilmek için diğer firmalara iş birliğini mükerrenen teklif etmişse de herhangi bir olumlu neticeye ulaşamamıştır. Sebepleri malûm tabii.

Bay Arif Alp, iki firmaya ortak olduğuna göre, durumu bizden daha iyi bilmesi gerekmektedir. Sayın Arif Alp'ın ortak olduğu firmalar, dört kapalı duvar ve üstü kapalı binalardan ibarettir. Buralarda imalât için hemen hemen hiç bir makina yoktur. Sorar. sanız, sipariş verilmiş, presler, makinalar yoldadır ve vakında Türkiyeye gelecektir. Haddizatında onlar, örtülü bir ithalat müessesesinden başka bir şey değildirlir. Ve her birinin kazancı oldukça yüksektir. İstanbul en mutena yerlerinde lüks genel müdürlükleri mevcuttur. Ama montaj yerinde montajı tamamlayan ve satışa hazır olan otoların muhafaza edildiği yerin çatı ilyl olmadıktan araç yağmur altında satışı beklemektedir (Bu müessesesiz bölgededir). Buralarda yalnız montaj yapıyor ve ufak kavnak işleriyle ve boyacılıkla uğraşır. Fakat bizden ve kın zamanda kopmuş Mısır tepkili let ucağı imâl eder. fütze çahşmalarına önem verir. Onlara ne bundan... Türkiye sömürge ol mus, ne çıkar! Bütün hesaplar kâra dayanır. Problem, zarar edilemesin düşüncesi üzerinde oturtulmuştur.

Bence sayın Arif Alp, ya senelerden beri yaptığınız işlerden vicdan azabı duyuyor, ya da Türk Otomotiv Endüstrisi Şirketine çok sür'atli zehmesinden ödölse ederek, kendi şirketlerinin zarar etmesinden korkuyor (Bildayette imzaladıkları mukavele hükümlerine riayet etselerdi, zarar etmeleri için sebep mi var?)

Tavsiye ettikilerde bu müesseseler devletleştirilirse vaptisi yatırımları kurtararak zarardan kurtulmayı ve fazladan elde edeceği vâri düşünürler!

Mesale İncelenip Türk kamu oyunca açıklanmış, tabii gerçekler bütün yönleri ve konuculuğu ile ortaya çıkacaktır. Sahse devletleştirme olmasın deniyorum. Olsun. Türkiye gibi imkânları mahdut bir memlekette 14 firma olur mu hiç? Belki de birçok büyük devletlerde bile imkânızdır bu. Ama Türkiye'de aktâ edilen herşey olur. Nicin olmasın? Devletleştirilsin, ama gerçekler ortaya konsun. Coşkun, geceleri gündüzünü memleket hizmetine vakfetmiş, vülzerce lvi niyetli ve yalınsever evlâdımız ve vüde 80' ile Türk olan milli bir müesseseye İftira edilmesin. Hızlı ve rasyonel çahşması sabote edilmesin!

1970-75 senelerinde imâl edilecek olan Türk motor ve kamyonunu sevince, hasret ve umutla beklerken, yine sukutu hayale uğramıyalım.

Selman Akın (Kur Alb.)

NAKIL ARACI ÜRETİMİ (1963 yılı Birleşmiş Milletler İstatistik Yılığında alınmıştır)

Memleket	Binek	Kamyon
Romanya	10.000	5.000
Yugoslavya	13.000	7.300
Türkiye	0	0

ın aydınlanması için, okulsuz ve öğretimsiz olan yerler için ne-ler düşündünüz? Toplumun önderi olarak, aydın sayılan kişiler olarak bu amaçlar etrafında nasıl örgütler kurdunuz? Zenginlere açık olan okullarda kaç fakir işçinin, kaç yoksul köylünün okutulmasını savundunuz ve gerçekleştirdiniz?

Evet siz, Milliyetperverler, halkımızın çoğunluğunun nasıl şartlar altında bin bir dertle inlediğini de her halde görüyorsunuzdur. Her halde çağdaş medeniyet teki yerimiz de herkes tarafından iki kere iki gibi bilinmektedir. Bütün bu sorunların artık geçmişiyle öğrenmekle, nutuk ve pa-

lavra edebiyatı ile çözülemeyeceğine herkes inanmıştır. İşte bugünün milliyetçilik anlayışı budur.

Sizlerin milliyetçilik sözlüğü, nüizde bu saydıklarımızın bir teki bile yoktur; Sizler, bu sözlere tahammül edemeyecek kadar vönünlü yitirmiş, bulunduğu aydın topluma uyamamış, meslekte bir hiç olmanın verdiği ezikliği başka yerlerden edineceği desteklerde arıyan güçsüz ve sadece adı milliyetçi olan kişlersiniz.

Evet. Bilmem anlatabildim mi sizlere. Siz kimsiniz?

Atağün Kılınç Ortaokul Müdürü Trabzon - Maçka

SAYFA 2

HAFTALIK FIKIR VE SAN'AT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu - Mümtaz Soysal - Doğan Avcıoğlu İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T. A. Ş.

Yazı İşleri: Sümer sokak No: 16/8 Yenisehir - ANKARA Telefon: 17 69 89 - İstanbul BİROSU (Satış ilân ve Abone İşleri): Mol. İsfanuri Sok. No. 32 Çarşoğlu - İstanbul Tel: 22 95 70 - Posta Kutusu 512 İstanbul.

ABONE : Bir vülh (52 sayı) 60 yı) 30.- T.L., 0ç aylık (13 sayı) 15.- T.L.'dir. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

Beher sütünde sanit. ni 25.- T.L. dir. 50. rekli çıkacak ilân ve reklâmlarla kitap ilânları için özel indirimler yapılır ilân ve reklâmların yayımlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez

YÖN, 5 KASIM 1965

BAKIŞ

«EVET» ve «HAYIR»...

Türkiye gibi az gelişmiş bir ülke nasıl kalkınır?

Bu soruyu bir iş adamına yönelttiğiniz zaman vereceği cevap üç a-şağı beş yukarı bellidir: Kalkınmak için sermaye lazımdır. Türkiye'de ise bugün sermaye yoktur. O halde ne yapmalı? Dışarıdan sermaye ithal etmenin çaresine bakmalı, yollarını araştırmalı. Hem biz dünyada yalnız yaşayamayız. Batının büyük devletleri ve özellikle Amerika ile daha sıkı fıkı, daha içli dışlı münasebetlere girmeliyiz. Yabancı sermayeye kolaylıklar göstermeliyiz. Devletçilik kötüdür, zararlıdır, pahalıdır ve Batılı kapitalistin yadırgadığı bir usuldür. Yerli kapitalistle yabancı kapitalistin işbirliği Türkiye'de harikalar yaratacaktır. Elverir ki bu iş için ortam yaratılsın, sermaye ürkütülmesin, yıkıcı tenkitlere paydos densesin, gerisi kolaydır.

Bu tekerleme üstüne siz iki soru ortaya atabilirsiniz:

«Türkiye yüz yıldanberi bu usulle kalkınmaya çalıştı, neden başarı kazanamadı?»

«Türkiyede iktisadi tenkitler Anavasanın verdiği bir hak olduğuna göre sermaye hareketleri tenkitlerden nasıl uzak tutulacak? Yani daha başka deyişle sermaye nasıl ürkütülmeyecek?»

Elbette bu sorulara cevap gelmeyecektir. Ya da iş adamlarından pek samimi olanlar açıkça:

«Bu işler demokrasiyle beraber yürümez kardeşim» deyip işin içinden çıkacaklardır.

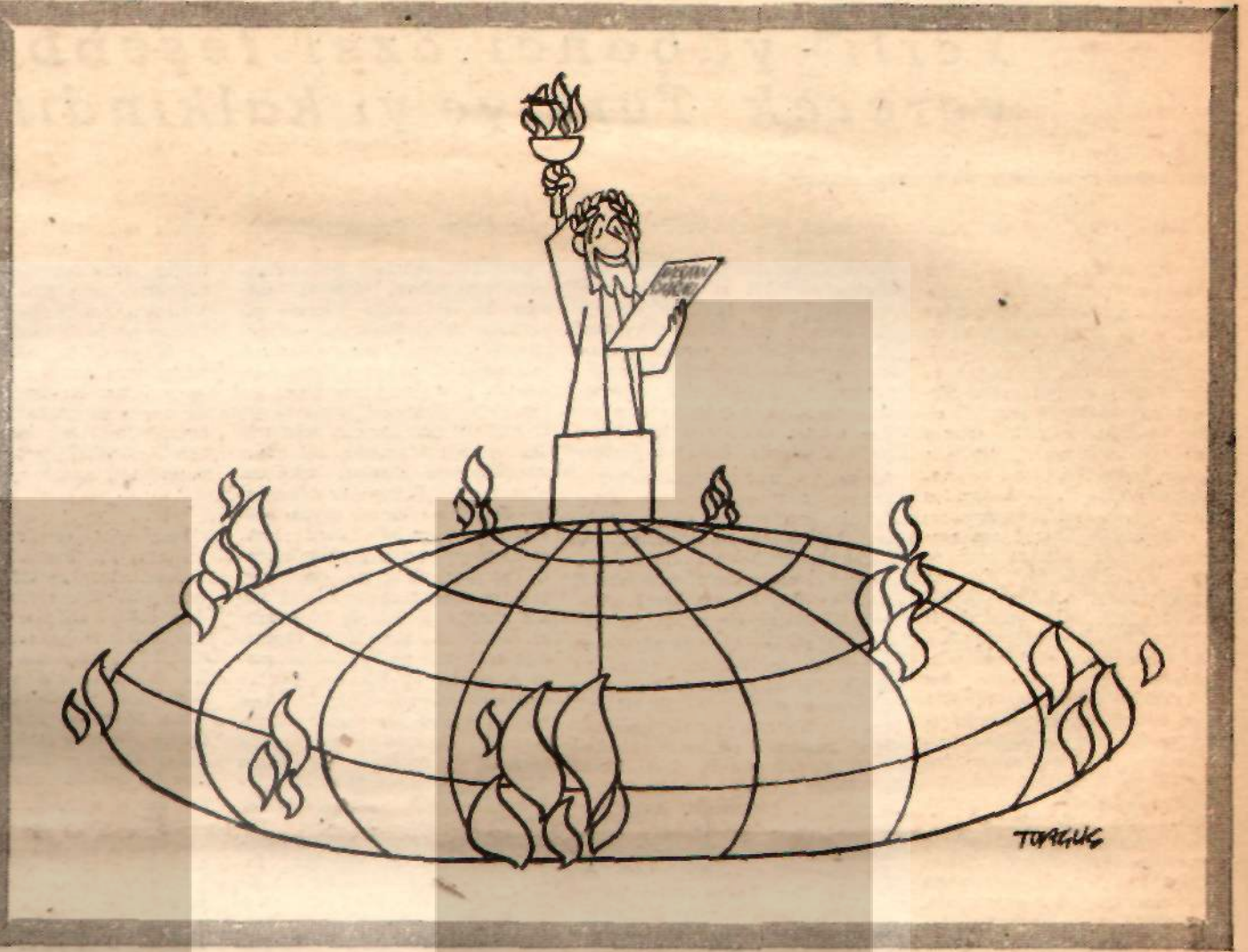
Menderes devrinde iktisadi tenkit yok gibiydi. Buna rağmen 27 Mayıs'a vardı. Nurlu Ufuklar'ın ucu... Şimdi daha önceki derslerden hiçbir ders almamış olanlar yeni teşebbüslere geçmek üzeredirler. Sızan haberlere göre Türkiye'nin İsmet Paşa deyimiyle «açık pazar» haline getirilmesi için yabancı temsilcileriyle uzlaşmaya varmak üzere konuşmalar başlamıştır.

NE İSTİYORLAR?

Mesele basittir. Yabancı kapitalistler işbirliği konusunda bugünkünden de daha ötede imkânlar ve yabancı sermayeye bugünkünden daha ötede imtiyazlar istiyorlar. Vergi muafiyet, yabancı ülkelerde modası geçmiş fabrika ve teçhizatın Türkiye'ye satılması, Mr Ely Maden Kanunu Tasarısının yürürlüğe konması, dış yardımlarda kesinlikle özel sektörden özel sektöre yardım, verilecek kredilerin kontrolü için yabancıların yönetiminde bir kurul, Plân Hedeflerinin tesbitinde iş adamlarına yetki, ve yabancı sermayenin kontrolünün sermayeyi ürkütülmeyecek bir biçimde konulması...

ÖZEL SEKTÖRDEN ÖZEL SEKTÖRE...

Bu lâfın Türkçesi yabancı iş adamıyla yerli iş adamı arasında ortaklık olacak demektir. Gerçi şimdi de böyle ortaklıkların sürüsüne bereket... Ama öyle anlaşılıyor ki bu usul bütün borçlanma ve yardım münasebetlerini kapsayan biçimde ele alınacaktır. Bugüne kadar zaten çoğu yardımların şartlı olması ve kapitalizmin koşullarını da Türkiye'ye sokması Türkiye-

ye kabul ettirilmişti. Sermayesi devlet hazinesinden çıkan Ereğli Demir - Çelik'in özel teşebbüs olması bu tutumun bir âbidesi idi. Çukurova Elektrik Anonim Şirketi'nin sermayesi gene devlet hazinesinden çıkıyor, Dünya Bankasının açtığı krediye devlet kefil oluyor; ama şirket özel teşebbüs biçiminde boy gösteriyordu. Bunun gibi sayısı çok kuruluş Türkiye'nin her yanında kapitalizmin kaleleri olarak devlet kademeleri ve eliyle kuruluyordu. Yabancı özel teşebbüslü destekliyen bir Petrol Kanunu ve yabancı sermayeyi destekliyen bir Madenler Kanunu tasarısı yapıyordu.

Çünkü dışarıdan bu işleri finanse eden merkezler böyle istiyorlardı.

Şimdi bu tutum daha da açık seçik ve daha da geniş olarak yürürlüğe konmak isteniyor. Bir takım yabancı devletler dışarıdan Türkiye'ye bu konuda bir takım direktifler veriyorlar. Karsılığında bu direktifleri kabul edecek bir siyasi iktidar bulmuşlardır. Böylece yabancı kapitalistlerle yerli kapitalistler arasındaki sıkı fıkı işbirliği Türkiye'de kapitalizmin kökü dışarıda bir akım olarak gelişmesini daha büyük parlaklıkla gözler önüne serecektir.

Nurlu Ufuklara doğru ikinci Dünya Savaşından sonraki bu ikinci açılış Türkiye'nin yarınlarına neler hazırlamaktadır?

SAFLIK NE DEMEKTİR?

Saflık şu demektir: Bir Amerikan iş adamıyla bir yerli iş adamının karşılıklı masaya oturduklarında ille de Türkiye'nin çıkarlarını

gözetin bir ticari anlaşmaya imza atacaklarına inanmak demektir.

Pazar Türkiye pazarıdır. Kazanmak isteyen iki adam bu pazarın sömürülmesinde anlaşmaları anda Nurlu Ufuklara doğru bir yeni iş kurulmuş ve bir yeni adım atılmış demektir. Ama kendileri için... Türkiye'nin geçmiş yıllardaki büyük kazıkları hep böyle anlaşmaların sonucunda memleket topraklarına kök salmıştır. Amerikan darısı işliyen nişasta fabrikalarından, Amerikan gazozu ticaretine kadar türlü işler böyle kurulmuştur.

«Özel sektörden özel sektöre yardım» ilkesi bu soydan gelişmenin Yardım Konsorsiyumu tarafından Türkiye'ye daha hızla tavsiye edilmesidir.

SONUÇ

Süleyman Demirel ve arkadaşlarının tutumları Türkiye'de yüz yıldanberi tekrar tekrar iflâs etmiş usullerin bir daha denenmesinden başka bir şey olmayacaktır.

İş adamlarının istedikleri de budur.

Yabancı kapitalist ile yerli kapitalist, devleti âlet ederek ve devlet hazinesini destek edinerek Türkiye'de daha büyük hızla icrayı faaliyete başlayacaklardır.

Ancak bu madalyanın bir yanındır. Madalyanın öteki yanında daha başka şeyler görünüyor: Türkiye'de bütün bu gelişimle beraber Anayasa çerçevesi içinde bir de tenkit özgürlüğü yürüyecektir.

Gerçi yan baskılar, gizli baskılarla bu tenkit özgürlüğü cürütül-

mek istenecektir. Ama o tehlikeli tecrübeyi Türkiye'de bir daha tekrar etmek isteyenlerin hayırlı sonuçlara varamıyacağı açıktır. Rüzgâr ekenlerin fırtına biçtikleri bir ülkedir Türkiye... Yabancı devletlerin öğütlerine göre düzenlenecek bir iktisadi politikayı Türk aydınları kamu oyunun gözleri önüne sercek ve elestireceklerdir. Türkiye'yi «açık pazar» haline getirmek isteyen Petrol Şirketlerinden maden şirketlerine, turizm şirketlerinden gazoz şirketlerine kadar bütün yabancı sermaye fırsatçıları ve yerli ortaklarının çevirmek istedikleri dolaplar teşhir olunacaktır.

Türkiye bugün Düvunu Umumiye baskısı altındaki Osmanlı İmparatorluğu derekesine düşürülmüştür. O zamanın Devleti Muazzama'sı yerine geçen bugünkü kapitalist azman devletler, ellerindeki konsorsiyumlar ve yardım örgütü adı altında düzenlenmiş kurumlarla Türkiye'yi iktisadi kontrolleri altına almışlardır.

Onların her dediklerine «Evet» diyecek kimseler bulunabilir ve hattâ bunlar iktidara bile geçebilirler.

Ama onlara «Hayır» diyecek olanlar da vardır Türkiye'de...

Ve yarınlar «Hayır» diyecek olanlarıdır.

Çünkü son yüz yıllık tarihimizde hep böyle olmuştur.

Çünkü Türkiye'nin şerefli bir millet olarak yaşayabilmesi ancak bu hayıret kırıcı tutuma «Hayır» demekle mümkündür.

İhan Selçuk

HÜKÜMET PROGRAMI

DEMİREL'İN REÇETESİ:

Yerli - yabancı özel teşebbüs elele vererek Türkiye'yi kalkındıracaktır

Türkiyede Hükümet Programları, yerine getirilmesi zorunlu bir formaliteden ibarettir. Seçim beyannameleri gibi hükümet programlarına da bütün talih laflar konur, sonra unutulur... Nitekim AP. çoğunluğundaki Örgüplü ekibinin programında, hükümetin sevimli hazırlamaktan başka hiçbir şey yapamayacağı herkesçe bilindiği halde, bir sürü reform tedbirleri yer almış. CHP'liler hayretle «Aaaa, bu bizim programımız» demişlerdi. Bu bakımdan Demirel Hükümeti programına da, olduğundan fazla önem vermeye gerek. Fakat yine de kabul edilmelidir ki, Demirel programı, şimdiye kadar gördüklerimizden çok daha samimi bir vesikadır. Demirel, kalkınma formülünü açıkça söylemektedir: «Yerli-yabancı sermayeye her türlü imkânı vereceğiz. Devlet, önlere azami ölçüde yardımcı olacak ve Türkiye de böylece kalkınacaktır.» Bu samimiyetinden dolayı Demirel Hükümetine teşekkür edilmelidir. Fakat programdaki bir sürü yalan unutulmamak şartıyla. Mesela herkese iş, mesken, okul, sosyal adalet ve kalkınma ve memur maaşlarına zam vadedilen bir programda, kamu giderlerinin kısılacağı iddiası, kuyruklu bir yalandır. Mülkiyet hakkına dokunmadan toprak reformu yapma görüşü, tatlı bir yalandır. Atatürk ilkelerini esas alan bir dış politika tezi, tebessüm uyandıran bir yalandır. Merkez Bankası bağımsızlığı fikri, klasik bir yalandır. Petrol ve madende «millî menfaatlere uygun politika» teskin edici bir yalandır. «Devlet sektörü, vatandaşın mutluluğu çabasında onu destekleyecektir» formülü, devlet eliyle milyonlarca politikalarını maskeleyen yaldızlı bir yalandır. «Bugün kâr olmadan hiçbir iktisadî sistem yaşamaması imkân olmadığı tecrübelerle sabit olmuştur.» «Tarihte hiçbir millet otarşı yoluyla kalkınmayı başaramamıştır.» «Planlama ile devletçilik arasında ilgi yoktur» gibi uydurmalar, Prof. Aydın Yalçın'dan menkul yalandır. «Basında monopolleşmeyi önleme» iddiası, AP'nin en etkili destekçisi Hürriyet'in bastında hırsız monopolle gittiğini unutup söylemiş minasebetsiz bir yalandır.

Daha bir sürü yalanı alt alta sıralamak mümkündür. Fakat bu yalanların ötesinde yatan bir gerçek vardır: Eski iş adamı Demirel, özel sektöre istediği tavizleri vermektedir: Şikâyet ettiğiniz vergiler mi? Kaldıracağız. Servet beyannamesi mi? Bu işi bitmiş bilin. Vergilerin ilanı mı? Ticarî mahremiyeti gerçekleştireceğiz. Sermaye piyasası mı? Derhal. Devlet teşebbüslerinin devri mi? Buyrun alın.

Demirel, İnönü'nün müteşebbisleri ve serbest meslek sahiplerini, devlet gelirlerinde ciddi bir artış sağlamamakla beraber, fena halde ürküten bütün tedbirlere karşıdır. İş adamlığından gelme Başbakan, İş adamlığından gelme mahremiyeti ortadan kaldırarak, iş hayatında güvensizlik yaratarak müteşebbisleri, ihtisasçı olmayan kişilerin mânevî baskını altında bırakan usullere son vereceğiz» sözlerini rahatlıkla söyleyebilmektedir.

Yabancı sermaye konusunda da Demirel kesindir: Hiçbir ülke yabancı sermayesiz kalkınmaz, demektir. Tabii ki bunun tam tersi doğrudur. Tam bir otarşık kalkınma örneği veren Sovyetler Birliği ve Çin'i bir tarafa bırakalım. Pek azendğimiz Japonya, Ondokuzuncu Yüzyılda, ancak emperyalizmin sermaye ihracından mâsun kalabildiği için hızla kalkınabilmiştir. Güney Amerika, Afrika, Osmanlı İmparatorluğu, yabancı sermaye istilâsına uğradıkları için yarı sömürge halde geri kalmışlardır. Dış yardımlar, ancak kendi kalkındırabilecek ve yabancı sermayenin zararlarından korunabilecek güce gelmiş yönetimler elinde yararlı olabilir. Ne var ki, eski Morrison temsilcisi, iki iki dört eder keşifliği ile ispatlanmış bu gerçeklere kapalıdır. Devlet Planlama Teşkilâtının ısrarlı uyarılarına, Demirel'i etkilememektedir. DPT, Amerikanın ve öteki Konsorsiyum üyelerinin tehlikeli yeni planları karşısında, yetkililere tehlike çanlarını çalmıştır. Konsorsiyum üyeleri, «Borcunuz çok, ödeyemiyorsunuz. Size daha az borç verelim. Yerine özel yabancı sermaye yollayalım» görüşüyle ortaya çıkmıştır. DPT, ispatlamıştır ki, kredinin en kötüsünün maliyeti bile, tatlı kâr peşinde koşan özel yabancı sermayeden kat kat düşüktür. Ama yabancı sermaye hayranları kör bir taassupla direnmektedirler. Konsorsiyum tuzağına düşmeye hazırdırlar. İkinci bir tuzak, sözde teknik yardım maskesiyle, yatırım projelerinin değerlendirilmesinde yabancılarla sığınmaktadır. Amerikalılar, tatlı tatlı, «Projeleri beraber değerlendirelim» demektedirler. Bu tatlı sözler, «plana ancak bizim büyük şirketlerin ilgilendiği pro-

jeler g'rsin» anlamını taşımaktadır.

Demirel Hükümeti, Devlet Planlama Teşkilâtının ikazına rağmen, bu iki tuzağa düşmeye gönüllüdür. Yeni İktidarın, «yabancılar biz kalkındırıyor. İnancını, milletçe çok pahalıya ödeyeceğimize» şüphe edilmemelidir.

Programda bir de, Hitler ve Mc Carthy'nin ün kazandırdığı tehlikeli formüller vardır: «Hürriyet düşmanlarına hürriyet yok» denilmektedir. Çağımızda hürriyetler dalma bu formülle yok edilmektedir. «Son zamanlarda açığa harekete geçtiği görülen zararlı cereyanlara karşı kanunları gaye ve ruhuna uygun olarak tatbik etmek» görüşü de, savcılarının ve hakimlerin görevlerini yapmadığı anlamına geldiği ölçüde, yargı organına müdahaleyi gerektirebilecek tehlikeli sözlerdir. Aynı şekilde Radyo konusunda «Anayasa hükümlerine aykırı ve millî politika ile çelişmeli ve kamu düzeni bakımından zararlı bir şekilde faaliyette bulunmasını önleyecek tedbirler» den söz edilmesi hürriyet düzeni bakımından endişe vericidir. Fakat başlangıçta da, dediğimiz gibi, programların Türkiye'de hiçbir önemi yoktur. Söylenen sözler ne olursa olsun, yabancı sermaye ile onun içerideki tatlı mültefikî olan komprador ve toprak ağalarına dayanan bir kalkınma politikası, üslup değişikse de özü bakımından, Menderes denemesinin çok daha güç şartlarda tekrarı olacaktır. Demirel tarihî, 1950 ye kadar değil, ancak 1955 e kadar geri götürebilir.

Demirel programı, geçen haftanın büyük ayaklanmasına rağmen, tabii ki, AP. Grubunda herhangi bir ciddi tenkid uğramadı. Aslılardan AP. Genel Başkan Yardımcısı Osman Turan, pro-

gramı «amansız» sol tehlikesine karşı yeteri kadar tedbir getirmediği, daha organize kabine kurulmadığı için» tenkid etti. Etem Kılıçoğlu, millî bakiyeci Hasan Dincer ile Seyfi Öztürk'e yüklenildi. Nihat Akay, «Komünizmden başka aşırı cereyan yoktur» dedi ve program bir iki aşkın dışında büyük oy çoğunluğu ile onaylandı. Şimdi beş muhalefet partisinin sözcüleri, programı neden beğenmediklerini açıklayacaklardır.

Demirel'in Mecliste okuduğu metinde, ilk metinde yer alan «Sovyetlerle olan kültür anlaşmasının yürürlüğe konacağı» hakkındaki bölüm nedense yer almadı. Meclis'te muhalefetin sessizce dinlediği programda «müteahhitlik müessesesinin geliştirilmesi» sözü geniş tebessümlere yol açtı. Keza, Başbakan Yardımcısı olduğu ilk günlerde Demirel'in bilmediğini söylediği Bandoeng ülkelerine bu defa «sadekate» tan bahsedilmesi de tebessüm yarattı. «Milletle af vaadi» ise çok alkışlandı. Programdaki tatlı laflara rağmen millî petrol davasının nasıl bir âkıbete uğrayacağı «Devlet ve yabancı şirketlere şart ve imkân eşitliği» ibaresiyle su yüzüne çıkıyordu. Keza madenler de «serbest rekabeti sağlayan hükümler» sözünün belirttiği gibi gözden çıkarılıyordu.

BILGIÇ - DEMİREL ÇEKİŞMESİ

AP. Grubunun ayaklanması, tek seçimin gururu bir yana bırakarak Bilgiç'ten yardım istemesi ve «Kabinenin seçilişinde hatâ ettim. Gerekinde düzeltilir» diyerek ekibinden bazı kişileri harcaması üzerine tatiya bağlandı. Esasen ihtiyatlı Bilgiç de, AP. Grubu a-

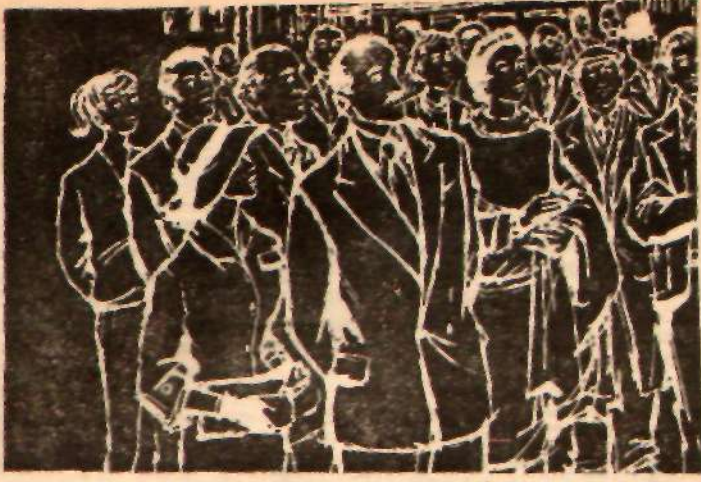
yaklanmasının kontrolü aşan bir gelişme göstermesinden ürkümlü, uzlaşmaya hazır. Bu sebeple birbirinden nefret eden ve o'ninde sonunda karşı karşıya gelecek olan iki eski arkadaş, meseleyi tatiya bağladılar. Birkaç gün önce, «Mesele, Bilgiç meselesi olmaktan çok daha ötede, millet ve partinin mukadderatı meselesidir» diyen Bilgiç, «millet ve partinin mukadderatı... uzlaşmasını çaha sonrası bıraktı. Atıştı muhaliflerden Etem Kılıçoğlu ve Osman Turan'ın sözleri unutuldu. Kılıçoğlu «Hükümetin beğenilmesinde ana sebep, Genel Başkanın tüğtüzün bir maddesini esas alarak, her şeyi kendisinin en iyi yapabileceği düşüncesiyle hareket etmiş olmasıdır... Bu düşünce, Türk politikasının gelmiş geçmişini az çok inceleyenlerin bildiği tehlikeli düşüncedir» diyor. Osman Turan, «Bilgiç Demirel değil, Demirel-Teşkilât ihtilâfi var» iddiasındaydı.

Demirel, Bilgiç'i yumuşatırken «asker müdahalesi ihtimali» ni bir koz olarak kullanmaktan geri kalmadı. AP'nin İnönü'de gördükleri ve son derece şikâyetçi oldukları, bu «rejim teminatlığı» modasına Bölükbaş'dan sonra Demirel de baş vuruyordu.

Mesele tatiya bağlandı, ama AP'de ne zaman patlak vereceği kestirilmeyen ciddi bir buhranın belirdiği görüldü. Bakan olamayan bir Safa Yalçın, bir Muammer Baykam gibi tiplerin ve mizacı itibarıyla muhalif kalmaya mahkûm Aydın Yalçın'ın bulunması önemli değildir. Şimdilik derinlerde kalan buhran, AP'nin Demirelci büyük iş çevresi kanadıyla, muhafazakâr küçük kasaba eşrafı kanadı arasındadır. AP'nin Demirelci büyük iş çevresi kanadıyla, muhafazakâr küçük kasaba eşrafı kanadı arasında AP'de kümelenen milliyetçi ve mukaddesatçı akımın Amerikanca olmayan kişilerini de bu ikinci gruba katmak gereklidir. Birinci kanadın lideri Demirel, ikinci kanadın ise Bilgiç'tir. Partinin şimdiye kadar bütün çilesini muhafazakâr kanat çekmiş, fakat İktidar günleri yaklaşıncaya egemenlik, büyük iş çevrelerine ve masonlara kayar gibi görünmüştür. Demirel, partiye rengin veren muhafazakâr kanadın varlığını hiçe sayan bir aldirmazlık kabine kurunca, bu ikiliğin yarattığı derindeki huzursuzluk, birdenbire patlak verdi. Muhafazakâr kanat, partideki uzlaşmaz ikiliğin henüz bilincine varmış değildir. Ancak mukaddesatçı - milliyetçilerden maddî çıkar oğünde konuşmayı reddeden Galip Erdem gibi birkaç kişi tersiğin farkındadır. Mason-büyük iş adamı tutumu ile mukaddesatçı-milliyetçiliğin asla uzlaşmayacağını gören Galip Erdem, AP'nin kriz günlerinde «Bunun böyle olacağını biz önceden biliyorduk» diye yazmaktaydı. Henüz pek az kişilerin farkına vardığı bu uzlaşmazlık, olayların etkisi altında muhafazakâr kanadın bilinçlenmesiyle önem kazanacaktır. Oyle görünür ki bu bilinçlenme, daha hayli zamana ihtiyaç gösterecektir.

Sadettin Bilgiç ile Süleyman Demirel
Birbirinden nefret eden dostları.

A.P.'Yİ TUTAN BASINDA DEMİREL - BİLGİÇ KAVGASI!

Demirel .. Bilgiç çekilmesi, AP.'yi tutan basını ikiye böldü. Bilgiç'i sadece Bâbüllide Sabah ve Yeni İstanbul destekledi. Son Havadis, Adalet, Haber, Zafer, Dünya ve Hürriyet ile Yeni Gazete, Bilgiç'e fena halde yüklendiler. Tarafların görüşlerini kendimizden bir şey katmadan yayınıyoruz :

DÜNYA, Bedii Faik — Politika-da hiç denememiş genç bir adam. Yerleşince hiç kimsenin uğramadığı kadar iğrenç bir ba-karet batağından geçmiş bahasına, öng atıldı ve kavimim. Firavun işkencesinden kurtaran bir Mırsa gibi sahile ulaştırdı. Her AP'li için şimdi ilk vicdan borcu, bu selâmette şüphesiz en büyük mesuliyeti taşıyana yardımcı ol-maktır. Bakan olmadım diye her şeyi kendinden bilip huysuzluk çıkartmak değil.

YENİ GAZETE — Demirel İsa ile Musa arasında kalmayı tercih etmemiş. 1965 yılının gerçeklerine ve siyasi ihtiyaçlarına uygun akıl yoluna gitmiştir.

Demirel'in bu mantığı elbette ndedir. Ve bu mantık ilk mey vesini bir gün geçmeden vermiştir. Önce Ordunun başı, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay, bizzat Başbakanlığa giderek, Demirel'e tebriklerini bildirmiştir. Demirel, kısa bir süre sonra, gene bunun kadar kıymetli bir tebrik daha almıştır. Ana muhalefet partisinin yaşlı lideri İsmet İnönü de, tıpkı Sunay gibi, bizzat gelerek, Başbakan Demirel'e başarılar dilemiştir. Elbette bunlar geçirmekte olduğumuz demokratik hayat tecrübeleri içinde, çok önemli ve hayırlı gelişmelerin habesidirler.

Hiç kimse şüphe etmesin ki, eğer Demirel, özellikle Bilgiç'in isteklerine uygun bir yol tutmuş bulursa idi, dünkü tebriklerin hiç birine muhatap olmayacaktı.

SON HAVADİS, Orhan Seyfi, Orhon — AP'nin şerefle iktidara getiren muzafer Genel Başkan tenkitçilere: «Münekkidinî hatamızla çigneyip ezeriz..» diyebilir.

DÜNYA, Falih Rifki Atay — Demirel'e karşı bir bunlar (Bilgiçler) cephe almışlardır, bir de komünistler! Hele bu sonuçlar «kudurasya»! Sadece komünistlerin çıldırmaşca sövüşleri bile, Demirel politikasına eyimserece bakanları, şimdilik hakkı çıkartmaz mı?

ADALET — Büyük eserine ihanet edenleri hangi sebeple ve kumlur olursa olsun, Türk Milleti asla affetmeyecektir.

ZAFER — AP ülkücülüğünü kaybettiği gün, herşeyi kaybedeceğini bilmelidir.

BABIALİDE SABAH, Galip Erdem — Zararı yine ancak Dr. Bilgiç'in feragatıyla hafifleyebilecek büyük bir hata işlemiş demektir. İyi ama, tek taraflı fedakârlık, ne zamana değin sürecektir... Biz

Prof. Aydın Yalçın
Ruhun muhalifi..

Dr. Bilgiç ve arkadaşlarının tam desteği sağlanmadığı müddetçe, herhangi bir AP iktidarının başarı kazanacağına inanmıyoruz.

HABER, Atif Sakar — İçimizdeki şeytan, o ezeli düşmanımız.. Yine meydana çıktı..

İnsanların his ve ihtiras gibi en hassas noktalarını kurcalamayı meşek edinen bu Allahın belası, şimdi AP saflarında sinsilikle varlığını hissettiriyor.

BABIALİDE SABAH, Galip Erdem — Son bir söz: Umdüğümüzu asla bulamadık. Fakat, günlük siyasetin küçük hesapları bizi ilgilendirmediklerinden, gerçekçi saklayamayacağız. Doğrusu şu ki: Beklediğimiz bulduk.

SON HAVADİS — Cumhuriyet kuşaklarının ilk hükümetini kurmak AP'ne nasip oldu.

TERCÜMAN — AP bu gaflet yüzünden çıkmakla de kurtulamayacak; bednâm olacaktır bednâm.

SON HAVADİS, Orhan Seyfi Orhon — «Ümmidi bu milletin gömülmez, «Beyhude bu gayretin mezarı»

YENİ İSTANBUL — Demirel, bu çağın adamını nu'afistik olmasını samimiyetle arzu ve temenni edenleri endişelendirecek kadar fazla konuşmuştur. Şimdilik endişeler tahakkuk etmemiştir, ama her gün birkaç gazetececi'e beyanat vermenin tehlikeleri hususunda da bu tecrübesiz baş-

vekilin dikkati de, lüzumu kadar çekilmemiştir.

YENİ İSTANBUL, Bir İstanbul Efendisi — Mehmet Turgut'a gollence...

Vekillikte adamakıllı yıpranmış ve yaptığı gafflarla gerek kendi şahsını, gerek Adalet Partisini söz altında bırakmış olan bir genç adam olarak onun hem kendi şahsının selâmeti, hem de Adalet Partisinin başının dincliği bakımından Enerji ve Tabii Kaynaklar Vekâletini kendiliğinden kabul etmemesi lazımdı. Böylelikle Demirel'i de müşkül vaziyette bırakmamış olacaktı.

Lâkin Mehmet Turgut bazı politika inceliklerini ve dostunu düşmanını —evet bilhassa bunu— onlayamayacak kadar zekâsı ağır karlı işleyen bir zat.

Demirel'i müşkülde bırakmakla bir nevi ihanet kera ettiğini anlamıyor vassellâm.

YENİ İSTANBUL, Bir İstanbul Efendisi — Maarif! İşte bizim en büyük gediğimiz bu... Bilmem bu hususta yeni başvekilin bir düşüncesi, ciddi niyetleri var mı, yoksa şimdiye kadar olduğu gibi bu vekâleti idareten mi yürütecek?

YENİ İSTANBUL, Bir İstanbul Efendisi — Aman Sadettin Bey... Dikkati.

SON HAVADİS — İşte pusudaki beş muhalif partiye mükemmel bir lokmal.

SON HAVADİS — Gazetelerin taze haberlerine göre Adalet Partisi grubu içinde bir «genç fikirli milletvekilleri» hisleri varmış. Ötekiler ihtiyar fikirli mi? Bu ne demek? Olsa olsa «ilericiler - gericiler» diye yorumlamak gerekir.

YARIN (Aydın Yalçın'ın dergisi) — (Demirel) Planlama Teskilâtı ile bizzat kendisi meşgul olacaktı. Ancak buna nasıl vakit avı ra: ağı pek belli değildi.

YARIN, Ziya Termen — Bugün siz küçük bir grubun muhârisi altında gibisiniz. Hemen hemen aynı insanlarla temas ediyorsunuz. Bunları sizin yakınız olarak biliyorsunuz. Bu kimseler tıpkı bir çiçeğin etrafında dolayan balarına benzerler. Bu insanların sizin etrafınızda doluşmakta maksatları, çiçekten bal almak isteyen arılar gibi sizden menfaat temin etmektedir.

BABIALİDE SABAH — Bir kabine kuruluşunda gözönünde tutulması gereken objektif kıstas nedir? (.....) Kabinayı iktidar koşturana getiren millî hâdisenin muhtevası (.....) Bilgiçsiz bir kabine bu vasafla layık mıdır? (.....)

Partisinin ve dolayısıyla Demirel'in başarısı için elinden geleni fedakârlık derecesinde yapmış olan Bilgiç bu haliyle zulüm ve şer kuvvetlerinin karşısında daima hilkat ile cevap veren cefakâr ve vefakâr ve her devir ve her devranda da fedakâr Türk halkının sembolü olmaya hak kazanmıştır.

BABIALİDE SABAH — Bir kere şurasını hatırlatalım ki, tek seçicilik her zaman hatâli değildir. Meselâ İtalyan tek seçicisi Pozzo zamanında İtalyan millî takımı karşısına çıkan bütün takımların kale ağlarını delik deşik etmiştir.

BABIALİDE SABAH, Ergun Göze — Kabinayı beğenmeyenler arasında bazı kabine üyelerinin bile katılacağı muhakkak.. Aksini düşünmek kabinede bir tek basiretli adam yok demeye müsavi. (.....)

Bütün bunlara rağmen bu kabinenin hiç mi tutulacak tarafı yok diye kendime sorunca yok diemiyorum. Var tabii. Bu kabine solcuların ve İnönü'nün karşısında müdafaa ediliyor. Tutulur. Ama bu şeref de sadece bu kabineye 'mihâris' etmez. Hele bu kabineyi sırf bu yüzden tutmak hasnâ mehkûmiyetten öte bir mâna taşımaz.

BABIALİDE SABAH — Bu kabine, meçhullere fazla yer veremekte, seçimlerin kazanılmasında ki çok belirli mânayı zehirlemektedir. Ayrıca seçtiği meçhul şahsiyetlerle, devlet sıslâlel meratibî de zedelenebilmektedir. Çünkü meçhuller eser sahibi değildir ve sadece Sayın Demirel'in teskiyesi ile onları malum olarak kabul edemeyiz.

HABER (Demirel'in eski iş arkadaşları İzzettin Turan'ın gazetesi) — Bilgiç yanlış yoldadır.. Umutumalıdır ki herkesin uyanık bulunduğu şurada, uyku sersemliği içinde bulunmak, insana bit daha uyanmak fırsatı verseyebilirdi.

1966 YILI PPOGRAMINA GÖRE GELİR DAĞILIŞI

Başbakan, seçim beyannamesine uygun şekilde Hükümet Programını hazırlamıştır. Özel teşebbüsçü ve yabancı sermayeci program, zengin daha zengin, fakiri daha fakir yapacak niteliktedir. Ne var ki ortada bir de Kalkınma Planı vardır. Planın amaçlarından biri de, gelir dağılımındaki adaletsizlikleri düzelterek zengin ile fakir arasındaki mesafeyi daraltmaktır. Bu güzel temenni 1966 Programında da belirtilmiştir. Planın temennisini bir «hoş sada» olarak yayınlamaktayız:

Gelir dağılımı politikasının uygulanması, bugüne kadar yerli etkileri doğurmamıştır denemez.

a. Vergilendirme yolu gelir dağılımı yönünden istenen sonuçları verecek karakterde değildir:

Vergilendirme gelir dağılımının en etkili ve önemli silâhidir. Oysa ki Gelir Vergisi istisna ve muafiyetler ve ziraat vergilendirmede Türkiye'nin tarımsal bünyesine uygun vergileme tekniğinin bulunmaması yüzünden, vergi adaleti, dolayısıyla vergi yükünün ödeme gücüne göre adil dağılımı sağlanamamıştır. Gelir Vergisi sadece ücret ve maaşlardan gerçek miktarı ile toplanmış, tüccar, büyük çiftçi ve sanayiciden arzulanan gelir, kamu sektörüne aktılamamıştır.

Diğer yandan bilhassa vasıtasız vergilerin gelir dağılımındaki olumlu ve arzulanan nitelikleri ve ağırlıkları büyük olduğu halde ülkemizde vasıtasız vergiler istenen ölçüde artmamış, vasıtalı vergiler ise önemli bir gelişme göstermiştir. Gerçekten vasıtasız vergilerin zavi sâli millî hâsılaya oranla 1962'de yüzde 4.23; 1963'de 4.38; 1964'te 4.56 olduğu halde vasıtalı vergilerin gayri sâli millî hâsılaya oranları aynı yıllarda sırasıyla yüzde 6.65; 9.04 ve 9.40 olmuştur.

b. Kanun yoluyla gelir dağılımına etki, istenen ölçü ve nitelikte değildir:

Kanun yoluyla gelir dağılımına etki yapmak anılan ölçüde kalımsız, bilhassa Toprak Reformunun çıkarılmaması en etkin âletin kullanılmaması anlamını taşıdığına göre, dağılım politikasından arzulanan sonucun alınmasını geciktirmiştir.

c. Fiyatlandırmanın gelir dağılımı politikasının bir âleti olarak kullanılması.

Yukarıda fiyat politikasının hangi alanda ve ne gibi ürünler için gelir dağılımına etki yapacak yönde kullanıldığı belirtilmiştir. Ancak şu hususa özellikle işaret etmek gerekir ki toprak reformu yapılmadan tarımsal ürün fiyatlarının ayarlanması yoluyla gelir dağılımına olumlu yönde etki yapmak mümkün olmuyabılır. Ülkemizdeki toprak dağılımının oranısız olduğu saptandıktan sonra, piyasaya ziraat ürün sevkeden çiftçiler de daha ziyade büyük çiftçiler olduğuna göre destekleme fiyatları yoluyla çiftçilere aktarılan gelirler, düşük gelirlerden ziyade yüksek gelirlerin gelirlerini arttırmakta ve istenmeyen ters sonuçlara götürmektedir.

Gelir dağılımına etki yapan faktörlerin başında toprak dağılımı gelmektedir. Toprak reformuna 1966 yılında başlanması planının gelir dağılımında güttüğü hedeflere varabilmek için zorunludur. Böylece gelir grupları arasındaki dikey dağılıma ek yatay dağılım da sağlanmıştır. Ziraat sektöründen alınan dolaylı vergilerin önemsizliği ve fiyat politikasının bazan tersine işleyen tedbirleri gözönünde tutulursa, toprak reformu ile sağlanacak yatay gelir dağılımı hem adaletin sağlanması yönünden, hem de toprağın daha iyi işlenmesi ve verimliliği artırılması sonucunda kalkınma amacı yönünden çok yararlı olacaktır.(.....)

1966 yılında da, önceki yıllarda olduğu gibi vergilendirme aracılığı ile gelir dağılımı politikası izlenecektir. Bu arada Gelir Vergisinin özellikle tarım kazançlarının vergilendirilmesine öze hükümlerin vergi adaletini sağlama ve kalkınma için bu sektörlerden devlete fon aktarımını geliştirme yönünde değiştirilmesine, iyileştirilmesine çalışılacaktır.

Eğitim imkânının her fert için sağlanması sosyal gruplar arasında fırsat eşitliğinin yaratılması yönünden de çok önemlidir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması özellikle orta öğretim seviyesinde parasız yatılı öğrenci okutma uygulamasının artırılması ve yüksek öğretimde de burs verilen öğrenci sayısını artırılması ile sağlanacaktır.

Başkanlık Divanı meselesi

AP. Anayasaya aykırı olduğunu bile bile, Başkanlık Divanı meselesinde dayatılmaktadır. Halbuki AP, daha için başında bütün muhalefet partilerini karşısına almaya hiç niyetli değildir. Nitekim bir başkanvekilliği vererek Bülükbaşın partisini yanına çekmeyi denemiştir.

AP'yi Anayasaya aykırı bir direnmeye iten temel neden, Başkanlık Divanında çoğunluğu elinde tutmak ve böylece Meclis gündemine hâkim olabilmek endişesidir. CHP. ise, usta bir taktikle ve öteki muhalefet partilerini de peşinden sürükleyerek, AP'nin Başkanlık Divanında çoğunluk sağlamasını önlemeye çalışmaktadır. AP, Anayasayı çiğneyerek bütün muhalefeti karşısına almak, ya da Divanda çoğunluğu kaybetmek gibi güç bir duruma düşmüştür. Eğer Pazartesi günü Mecliste yeterli kadar AP. milletvekili bulunsaydı, AP. birinci sıktı gerçekleştirilmiş olacaktı. Yeter çoğunluk elde edilmediğinden meselenin ;özülmesi Çarşamba kaldı.

Çarşamba günü, Meclis toplantısından önce Feyzioğlu ile görüşen Muhiittin Güven, AP'nin Başkanlık Divanında çoğunluktan vazgeçtiğini bildirmiş, ama Mecliste AP'ye çoğunluk veren öner-

ge okunmuştur. Bunun üzerine başta İnönü, bütün muhalefet Meclis terketmiş ve yeter çoğunluk kalmadığından AP önergesi oylanacaktır. AP, öyle görünür ki, Anayasayı ihlâl ettiği gibi çok kötü ve tehlikeli bir başlangıca kararmıştır.

Kıbrıs meselesi

Demirel, Hükümet programını okurken Kıbrıs konusunda, «Türk cemaatine müteveccih yeni baskı ve tecavüzlere karşı müsamaha göstermemekte devam edeceğimiz ve meselenin olup bitileriyle tasfiyesine asla razı olmayacağımız daire değişmez kararımızı tekrar açıkça belirtmeyi lüzumlu bulmaktayız» derken, Kıbrıs'ta Rumlar üç yerdin tekrar tecavüze geçiyordu. Çarpışmalarda iki taraftan da ölü ve yaralıları vardı. Anlaşıldığına göre, Makarios, bir damla Türk kanı aktığı takdirde derhal müdahaleden bahsedilen yeni hükümetin niyetinin ne derecede kadar ciddi olduğunu deniyordu. Geçen sayımızda da belirttiğimiz gibi, Demirel Hükümetinin karşısına çıkan ilk ciddi imtihan Kıbrıs meselesi olacaktır.

siyasi notlar

Senato Başkanlığı

Öyle görünür ki, Ürgüplü, Demirel'in azizliğine uğradı. Ürgüplü'nün Senato Başkanı seçilmesine gerçekten çalışacak yerde, AP'nin öfkeli Senato Grubuna «Ürgüplü'yü seçiniz» diye bir mektup göndermekle yetindi. Mektup, Demirel'in de kolayca tahmin edebileceği üzere, aksi tesir yaptı. Grup, «Ürgüplü önce partiye girsin» diyerek, alafraanga aşırı sağcılardan Celâl Ertuğ'u aday gösterdi. AP dışındaki senatörler de Ürgüplü'ye fazla iltifat etmediler. Kulis fena çalştı. Neler, neler söylendi... Kimi Ürgüplü'nün oğlunu Fazıla ile nişanlamakla Osmanlı Hanedanını hortlattığını, kimi Ürgüplü'nün Türkiye'de komünist partisi kurulmasını tasvip etmekle, AP'nin umdelerini aykırı davranışta bulunduğunu ileri sürdü. Kampanyaya etkili oldu ve ilk turda 25 oy alan Ürgüplü, seçiminde çekilmek zorunda kaldı. Ve sonra sonu gelmez turlar başladı. AP, Celâl Ertuğ'da direndi, geçen seçimlerin büyük maratonsucu AP'li Enver Aka da partisi-nden gelen ikaza rağmen yarış sürdürdü. Böyle çekimser bir seçimin galibi, belki de beklenmedik bir gün Cumhurbaşkanı olacaktır.

Yabancı basında Demirel

Demirel Hükümeti, Asya — Afrika Konferansının teblihiyle, milletlerarası planda daha ilk günden bir yenilgiyle karşılaşmaktan kurtuldu. Bandoeng ilkelerini bilmediğini söyleyen Demirel, Dışişleri Bakanları Konferansında, Türkiye'yi Cezayire yeni gitmiş bir elçi ile temsil ettirerek, yenilgiyi arar bir tutum takınıyordu. Berekat konferansı geri kaldı. Ama Demirel'in dış basına verdiği bir sürü mülakat devam etmektedir. Bunlardan ciddi Le Monde'da yayınlanan, Le Monde'un ciddi okuyucularını güldürecek niteliktedir. Demirel'in bir soruya verdiği cevap şudur: «Biz anti-komünistiz. Zira olmak zorundayız. Kanunlarımız bu yöndedir.» Kanunlar yapmaya gelen bir iktidar partisi lideri, «Ne yapalım kanunlarımız bu yönde, mecburuz» diyebilmektedir. Le Monde muhabiri, «Sizin seçmenlerinizin olan bazı iş çevreleri, Ortak Pazarı karşı» diyor, Demirel'in cevabı, «Partimize yakın sayılan bazı iş çevrelerinin varlığı asla bahis konusu olamaz» şeklindedir.

Mülakattan bir iki pasajı yayınlamakta fayda gördük:

«Soru — Seçim sırasında genellikle komünistlere, özellikle TIP'e karşı büyük bir düşmanlık gösterdiniz. TIP'in Türkiye geleneklerine ve düşünce tarzına yabancı bir teşekkül olduğunu söylediniz. Şimdi Parlatmentoda da temsil edilen bu partiye tam faaliyet serbestisi tanıyacak mısınız, yoksa Sosyalist Dergi YÖN'ün bazı makaleleri ile Bizim Radyo yayınları arasında mukayeseler yapan partinize çok yakın bir gazetenin yayınlarının işaret ettiği üzere TIP'in faaliyetine özel bir nezaret mi göstereceksiniz?»

Cevap — Biz antikomünistiz.

Antikomünist olmaya mecburuz. Zira kanunlarımız bu yöndedir. İnançlarımız da öyledir. Bu konudaki fikirlerimizi tam bir açıklıkla belirttik. Hiç bir partiye karşı düşmanlık göstermedik. TIP'e büyük bir düşmanlık beslediğimiz görüşünü kabul etmiyorum. Partimize yakın gazete meselesine gelince, AP'nin organı olan hiç bir gazete yoktur. Kişilerin ve gazetelerin yazdıkları, sadece onları bağlar. Türkiye'de partilerin görevleri ve yetkileri, Anayasada ve Partiler Kanununda açıkça çizilmiştir. Bu kanunlar çerçevesinde, gerçek ve hükmi şahıslar Türkiye'de hürdür. Bu hürriyetler sınıftan edilirse, kanunlar uygulanır. Uygulama yolu ve metodu kanunlarda gösterilmiştir. Başka bir şey düşünülemez.

Soru — Seçmenleriniz arasında saydığınız bazı iş çevreleri, Türkiye'nin Ortak Pazarı katılmasında fayda ve sakıncaları üzerinde tereddüt ederler. Sizin görüşünüz ne? Ortak Pazarı karşı genellikle nasıl bir politika izlemeyi düşünüyorsunuz?

Cevap — Partimize yakın sayılan bazı iş çevrelerinin varlığı asla bahis konusu olamaz. AP Türkiye'deki bütün iş çevrelerinin bütün menfaatleriyle millî menfaatlerin bütünü göz önünde tutar. Türkiye'nin Ortak Pazarı hızla intibakı, onun sayayışmasında ve gelişmesinde önemli bir husustur.

Soru — Bugünden 1969'a kadar Atlantik Paktının tādili meselesi söz konusu olacaktır. Bildiğiniz gibi General de Gaulle anlaşmanın değiştirilmesini istemektedir. NATO'nun kuruluşundan beri şartların değişmesi, üyelerin NATO içinde daha eşit ve daha bağımsız davranmalarını gerektireceği düşüncesinde misiniz?

Cevap — Bugünden 1969'a kadar daha dört yıl var. Bu sebeple, çok uzun vadede bir mesele için tahminler yapmak imkânsızdır. Türkiye, NATO üyesidir. İnanıyoruz ki, NATO ile ilgili meseleler, teşkilâtın içinde tartışılarak çözülecektir.»

Halbuki İnönü Hükümetinin, NATO'da eşitlik ve bağımsızlık diye bir davası vardı. Demirel, «eşitlik ve bağımsızlık hakkında, dört yıl önceden tahmin yapmak imkânsızdır» demektedir!

Tabii Senatör Celâl Bavar!

Demirel, Amerikalıların da tavsiyesine uyararak, Bavar ekibinden dikkatle uzak durmaktadır. Ama «İade-i İtibar» peşindekilerin söz anlamları, öyle görünür ki, kolay olmayacaktır. Basında falsolu sesler çıkarmaya başlamıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürsat'ın sahip bulunduğu Ege Ekspres gazetesinde çıkan bir yazı, Celâl Bavarın Senatörün tabii üyesi olduğunu iddia etmektedir. Yazı sahibi avukatın gerekçesi şudur: «Bir eski cumhurbaşkanı olan, bu sıfatı kendisinden ayrılmamasına imkân bulunmayan ve 5435 sayılı Emekli Şandüer Kanununa istinaden münhasıran cumhurbaşkanlığından emekli aylığı alan, bu suretle eski cumhurbaşkanlığı sıfatı hukuken bir daha sâbit olan savın Celâl Bavar, Anayasasının nesri tarh'ından kendisine tanıdığı bir hakla Cumhuriyet Senatosunun hâlen tabii üyesidir... Eski cumhurbaşkanı olan savın Celâl Bavar hakkında tabii üyesi bulunduğu Cumhuriyet Senatosu tarafından üveliliğinin düstürüne dair bir karar verilmediği için, yalnız Adalet Divanının kesinleşen kararıyla üveliliği sona ermez. Hattâ savın Celâl Bavarın bu üveliliği hâlen devam ettiği için, görevi olduğu ceza hükümünün infazı dahi çözülmemesi kanunî bir icaptır... Hakkindaki cezanın infazı Anayasamıza aykırı bir durum arz etmektedir. Cumhuriyet Senatosuna düşen vazife bu çelişik hâli gidermektir.»

Bayarı Senatoya oturma ça-

Celâl Bavar
Yassıadamlar sahnede!

ların yanı sıra, Son Havâdis'te Refik Koraltan'ın «Seçimi biz kazandık» edâli bir mektubu yayınlanmıştır: «Asıl Türk Milleti, son seçimlerde bir defa daha gahlandı. Varım, bensiz, benim itimatım olmadan iktidar kurulamaz. Zorla kurulsada da ömrü kısadır olur düsturunu gerçekleştirdi.»

Her türlü teviz, iftira, vıktı, parçalayıcı davranışları yenerek bir defa daha iktidarı sevdiğine, güvencine verdi ve böylece medenî bir davranışla sevdiğini millet mümessili olarak millî irâdenin tecellîgâhı Türkiye Büyük Millet Meclisinde ş'detle muhtaç olduğu sükân, huzur ve emniyetin kurulması için vazifelenirdi.

Millî bünyede her türlü fitne ve fesat ile yapılmak istenen tahribata da meydan vermedi ve bir defa daha demokratik idarenin millî bünyemizde en sağlam temel üzerinde kurulduğunu geçici yıkıntılara rağmen gösterdi.»

Şimdi hiç de tamamen sıhhatle gözükken Bavarın raporu meselesi vardır. Rapor, 7 Kasım'da son bulmaktadır. Rapor uzatılırsa Bavarın hapishaneyeye dönmeye gereklidir. Bavarın avukatı Orhan Cemaî Fersoy, «Bu konuda hiçbir teşebbüsü bulunmama mezun deşilim» demiştir. Billediği gibi, Bavar hâlâ kendisini «mesrû» cumhurbaşkanı, savma eçlimindedir. Havatının son günlerini tam bir «İade-i İtibar» fikri sâbitine geçirmektedir. Eski nâronlardan kesinlikle uzak durma politikası izleyen Demirel, Bavarın çıkartacağı güçlükleri karşılamaya namzet gözükmektedir.

Fark meselesi

Bir sosyalist parti lideri, Cumhuriyet Bavarında Anıt Kabire fraklı mı gitmeliydi, voka lâcelvert, bir günlük elbise veterli miydi? Millî bayramın en önemli tartışma konusu bu oldu. AP'nin yabancı sermayeci, milliyetçi ve mukaddesatçılardan Süreyya Sofioğlu gazetecilere mesele'nin önemini şu sözlerle belirtti: «Rus yada Frak smokin elbise Temenni ederim ki Mehmet Ali Rey, herhalde elbise dik'tremediğinden törene günlük kıyafete katılmıydu. Yoksa mazaallah başka bir zihniyetle frak giymeyince bu çok kötü bir sevdır.» Tabii ki milliyetçi ve mukaddesatçı milletlerimizin müelliman Cezvir'de ve Pakistan'da özenlerle nasıl giyildiğinden haberi vaktı.

Kurtuluş Savaşının kalnaklı Atatürküne fraklı saygı! Eğer frak giymekle Batılılaşmak mîm kün olsa bir divaceğimiz vök, Amerikada ve Avrutada millî kıyafetle dolanan Nehru, sömürgecilerin fraklı maymunlarından her halde çok daha Batılıdır.

TIP lideri Avbar, Anıt Kabire, günlük lâc'veri elbise ile gitmekle iyi bir ci'tir acmıtır. Temenni o. İunur ki öteki sivasî parti liderleri de, içinde kendilerini pek rahat hissetmedikleri frak merakından kurtulsunlar. Hiç deşil-se bezav verine sivah kravatlar Anıt Kabire a'tmek gibi Türkes. İn başına gelen yanlışlıklardan kurtulmuş oluruz

Gazetelerde fraklı İnönü, İcan

ulay'ın yanında smokinli Türkes ile günlük siyah elbisesi ile Aybar'ın resmini gören Batılılar, verdiğimiz Batılılaşma manzarasına her halde çok gülmüşlerdir.

Gençliğin sesi

Cumhuriyet Bayramı ve Üniversitelerin açılışı, AP iktidarı'nın ilk günlerinde, gençliğin sesini duyurmasına vesile oldu. Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla TMTF Genel Başkanı Ahmet Ketenci, özetle şu konuşmayı yaptı:

«Yaşlıdır Anadolu: Çünkü cad-delerine hürriyet getiren, nese getiren, gurur getiren şerefli Türk Mehmetçik'ine nazaran adam ezip de bunun hesabını Türk mahkemelerinde vermeden yabancı askerlerden ve kutsal tepelerin arkasında bulunan yabancı işlere Türk Subavlarının dahi girmemesinden vashdır.

Yaşlıdır Anadolu: Büyük ulusumuzun karanlık akibetlere sürük-lemek, Millî Petroölümüzlü, Madenlerimizi yabancılar peşkes çekmek isteyen ve Demokrasîyi halkı alatarak iktidara gelmek olduğunu zanneden bazı politikacıların kutsal Parlatmentomuzda kol geçeceklerinden vashdır.

Bütün Dünyaya sesleniyorum: Bizim savaşımız bir kurtuluş hareketi, emperyalizm ve sömürü. cülere karşı, sömürölmeve karşı bir protesto hareketidir, ister Batının, ister Doğunun ideolojik emperyalizmi olsun kesin olarak karşısında olmak ulusal ve kaçınılmaz görevimizdir. Türkiye ne Batılıların Doğu sınırdaki hucrat karakoludur ne de Doçulu-ların insanca yaşama düzenine aykırı olan sistemlerinin kol ezebileceği ülkedir Türkiye Türk. lüğün ve Türklerin diyarıdır.

Biz, «yurtta sulh cihanda sulh» prensibine inanan bir ülkenin gençleri olarak hem kişisel özgürlüğümüz, hem de ülkemizin iktisadî özgürlüğü için barış ve özgürlüğü seven ülke gençleri ile ortak bir platformda mücadele etmeliyiz, hatta hükümetimiz millî kurtuluş savaşını yapan ilkelere yanında olmasa bile Türk gençliği bütün bağımsızlık savaşlarının yanında olmalıdır.»

Ankarada da Yücel Akıncı, Başbakan Demirel'in önünde üniversitenin açılışı dolayısıyla konuş-tu. Demirel'in tam metnini iste-diği bu konuşmada Yücel Akıncı özetle şunları söyledi:

«27 Mayıs eserimizdir. Atatürk devrimlerine dönüşün kesin ifadesidir. En ufak sapmanın mes'ullerini kabredeceğimizin bilinmesinde fayda vardır.

Ekonomik ve siyasî özgürlüğe sahip bir Türkiye istiyoruz. Elimiz boş kalacak diye, haysiyetinden fedakârlık yapacak idare ve idareciler istemiyoruz. Biz karşılıklı saygıya dayanmayan uluslararası anlaşmaları bile, sadece kendilerinin emniyetinin garantisini sayanların, bize dost olmadıklarına kaniyiz. Biz vatanımızda başkalarının emniyetine tahsis edilmiş, hakimiyetimiz dışında bir yer istemiyoruz. Kapıtlâsyonların zerrinsil hatırlatan bir davranış bizi karşısında görecektir.»

Ahmet Ketenci
Gençlik sesini duyurdu

CIA'nın marifetleri

Kırdığı ceviz binî aşan CIA, yavaş yavaş Amerikan kamu oyu-nun da meselesi hal'ne gelmeye başlamıştır. Washington'da yayınlanan The New Republic dergisi, CIA'nın marifetlerini şöyle anlatmaktadır: «CIA'nın maceraları, daha az eğlenceli ve çok daha pahalı olmakla beraber, James Bond un numaralarına yakın bir rekâ-lama hemen hemen kavuşmuştur. İran Hükümetini devirme 'ddialarını inkâr için CIA hiç bir şey yapmadı. Guetamala'daki hükümet darbesinin ve Kûba'daki başarısız istilânın baş plâncılığının kendisine affedilmesini reddetmedi. Başkan Kennedy'nin dış ülkelerdeki büyük elçilere birer mektup göndererek, bulduklarını ülkelerdeki bütün Amerikân faaliyetlerinin onların yetkis'ne gir-diğini belirtmek zorunda kalması havli üzücüdür. Birçok büyükelçi, dürüst olmayan bir yalanlama yerine, gerçekten bir şey bilmemenin daha tatlı olacağını düşüncesiyle, yetkilerini kullanmayı tercih etmekteydi. 1963'te Büyükelçi Lodge, New York Times'a göre faaliyetlerini haber toplama ve değer-

Başkan Johnson
Boğa tokuşturuyor

lendirme ile sınırlandırmayarak işleri karıştıran Vietnam'daki CIA gefinde güçlükle kurtulabil-di. Bu yıl bir sürü garip olay patlak verdi. Subatta Başkan Sukarno, CIA'yı memleketinin iç işlerine karışmakla suçladı. Nisan'da Endonezya Basını, memle-kete izinsiz girme suçuyla hapsedilen 14 Fil'pininin CIA casusları olduğunu açıkladı. Ktsa bir süre önce Fransa, bir nükleer güç te-sisi üzerinde uçan Amerikan uça-ğını vakaladı... Daha sonra Singapur Başbakanı Lee Kuan Yew'ün suçlamaları geldi. 1960'ta Singapur'da bilgi satın almaya çalışan bir CIA ajanının tevkif edil-mesi üzerine Amer'ka olayı ört-bas etmesi için Başbakana 3 mil-yon Dolar rüşvet teklif etmişti... Geçenlerde Santo Domingo'da General Wessin y Wessin geceva-rısı: «ki mütevazî bir Dominikî-nin evine gitmek için vuvuzsuş bir saatir— bir CIA vekillisi tarafından zivaret edildiğini ve Dominikî terketmek şartıyla, evine 50 bin Dolar teklif olunduğu açıklandı.

200 binden fazla insan kullanan ve yılda birkaç milyon Dolar harcayan bu dev teşkilât daha iyi deflenemez mi? Ne kamu oyu, ne Kongre, ne de Hükümet meseleyi umursamaktadır. CIA'nın paravardımlarından yararlanan Amerikan bilgileri ve akademik kuruluşlar, CIA'yı tenkitte isteksizdirler.»

Şimdi düşününüz, âlimleri ve üniversiteleri dahil parayla satın alan birkaç milyar dolar bütçeli ve 200 bin personelli dev bir teşekkül, az gelişmiş ülkelerde her işe burnunu sokmakta, hükümetler kurmaktadır. CIA, dostluk maskesi altında bir kısım az gelişmiş ülkelerin millî güvenlik teşkilâtını subesal hal'ne getirmiştir. Ve CIA için Amerikaya «evet e-fendim» demeyen her şahıs ve tesekkül komünist zanlıdır.

Dostluk perdesiyle gizlenen bu

gerçekleri, bilmem ki ne zaman göreceğiz?

CIA'nın kirdığı potlar o kadar büyüktür ki, Başkan Johnson dahil, nihayet mesele ile ilgilenmeye başlamıştır. Amerikanın büyük gazetelerinde New York Herald Tribune'un yazdığına göre, Başkan Johnson, FBI polis teşkilatına, Latin Amerika ve dünyanın geri kalan bölgelerinde, CIA'dan ayrı olarak sızmalı olayları incelemesini ve CIA'nin hareketlerini kontrol etmesini emretmiştir. FBI Başkanı Hoover de, Vietnam Savası alevindeki son öğrenci nümayişlerinin komünistlikle suçlanacak kadar tehlikeli bir polis şefidir Fred Cook adlı bir Amerikalı savarın son kitabı FBI'nin esaslı faaliyet metodlarını yürüttüğü, yani ve ne büyük zaflar yaptığına delilleriyle ortaya koymuştur. Sınıflı sabıkalı FBI, sabıkalı CIA'yı kontrol edecekler! Bevez Saray tab'at'la haberç valanlamıştır. Ama New York Herald Tribune haberinde ısrar etmekte ve bu konuda ilgi çekici ifşaatla bulunmaktadır: «Başkan Johnson, Dominik krizi sırasında, CIA tarafından kendisine verilen bilgilerin çok hatalı, mübahazalı olduğunu öğrenmiş. CIA'ya ceza olarak, bu işleve FBI memurları gönderip işin içyüzünü tahkik ettirmiştir. CIA raporlarında mesela komünistlerin ilk anda 1500 kişinin kafasını kovduğunu bildirmiş, fakat bu olayın aslı çıkarılmıştır. Başkan, aynı zamanda geçen Nisan ayında Juan Bosch'un devrilmesine yol açan CIA faaliyetlerinin de hatalı olduğunu, diğer ülkelerde de benzer hataların işlenmesini tespit etmiştir. CIA halen memleket dışında işlere benzer şekilde, Amerika içinde de, geniş istihbarat faaliyetlerine girişmiştir. Bu durum Başkanın canını sıkıştır.

Beri taraftan, FBI'nin küçük grupları Başkana her zaman gerçekleri bildirmiş ve girişilen bir çok hükümet devirme teşebbüslerinin boşa çıkacağını, başarısız olacağını, haklı olarak önceden haber vermiştir.

Başkan Johnson, yasal emri ile FBI'nin (olağanüstü haller hariç) CIA'nın yaptığı hükümet devirme, istihbarat hazırlık, sızmalı müdahale, iç savaşlara teşebbüs gibi işlere katılmamasını, sadece kendisine her ülkedeki durumu, doğru dürüst bir şekilde doğrudan doğruya kendisine bildirmesini istemiştir.

Demek ki Johnson, her taşın altında kızıl gören bir polis teşkilatını aynı şekilde her taşın altında kızıl gören başka bir polis teşkilatıyla kontrol ettirmek istemektedir. Kırmızı gördü mü kendinden geçen iki boğanın tokuşturulmasından da, herhalde Mc Carthy'den başka sonuç çıkmıyacaktır. Başkan Johnson, faşist metodlarla çalıştığı için şiddetle tenkit edilen iki gizli emniyet teşkilatını demokratik kontrol altına alacak yerde, ikisini dörtlüştürme yolunu seçmektedir. Bütün bunlar Amerikanın kötu g'ası hakkında, Amerikan geneliği ve aydınları da dahil, bütün dünyada duyulan endişeleri haklı olarak artırmaktadır.

Dünyada açlık!

Dünyanın büyük bir açlık felâketiyle karşı karşıya bulunduğu nuğunu belirten raporlar coşku mayaya başladı. Arzulanmış ülkelerde geniş araştırmalar yapan İtalya ve diğer İsveçli iktisatçı Myrdal, «Beş ya da on yıl içinde bir dünya felâketinin» haberini vermektedir. Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Teşkilatı, hâlen günde 10 bin kişinin açlıktan öldüğünü hesaplamaktadır. Ayrıca doğrudan doğruya açlık yüzünden değildi de, açlığın sebebiyet verdiği hastalıklar dolayısıyla milyonlar ölmektedir. Chester Bowles, Amerikan Senatosu Atkomi teinde yaptığı bir açıklamada «Tarihin en büyük felâketi olan dünya açlığı yaklaşmaktadır» demiştir. Yirminci Yüzyılın son otuz yılının en önemli olayı açlık olacaktır.

Yeryüzünün ancak yüzde 3.5'ine ekim elverişlidir ve 35 yılda dünya nüfusu bir kat artacaktır. Çare? Doğum kontrolü gibi al-

datmacalarla zaman öldürülmektedir. Silâlanmaya giden yüz milyarlarca doların, aç dünyanın kalkınması için seferber edilmesini düşünün henüz yoktur.

Türk petrolü İzmir'te

İlk yerli ham petrolün, TPAO'nun pek yakında tamamına sahip olacağı İpraz Rafinerisine gelmesi dolayısıyla geçen hafta İzmirde bir tören yapıldı. Batman şilebi 6 b'n tonluk Türk petrolü ile ritimta yavaşladı. Vanayı vali açtı ve gemideki ham petrol rafini yerine doğru akmaya başladı. TPAO Genel Müdürü İhsan Topaloğlu, bu vesileyle yaptığı heyecanlı konuşmada, «Uzun yılların hayali gerçekleşti. Pipe-line da bitirildikten sonra her şey tamamlanmış olacaktır» dedi. Kocaeli'nin AP'li milletvekili Süreyya Sofuoğlu ise, törenden «Ölümlerimizi anmak» için yararlandı: «İnşallah istihlakimizin tümünü vatan petrolü ile karşılarız. Bu vatan topraklarından çıkan petrolümüzü yine milli rafinerimiz aracılığı ile hizmete sunarız. Petrollerimizin gelişmesinde hizmeti geçen ölümlerimizi hürmetle anarız».

İpraz'ın Amerikalı Müdürü Poehell ise konuşmamaı tercih etti. Ama yanına yaklaşan bir gazeteciye de, «Türkiye için Amerikan sermayesi ve tekniği şarttır» demekten kendini alamadı. Amerikalı müdür bir de benzetme yaptı: Türkiye yeni doğmuş bir çocuktur. Nasıl çocukları yalnız başlarına yemeyi beceremezler, büyüünceye kadar annelelerinden yardım görürlerse Türkiye de aynı şekilde bazı şeyleri öğrenme durumundadır.

Rafinerilerde Türk petrolünün işlenmesi elbette sevinc verici bir olaydır. Yalnız ne var ki, petrol boru hattı yapılmadığı müddetçe Batman petrolünü İzmir'te işlemek, ekonomik bakımdan pek cazip gözükmemektedir. Yabancı petrolün İpraz'a maliyeti ton başına 140 lira civarındadır. Halbuki Batman petrolünün İzmir'e getirilmesi ton başına 130 lira nakliye ücreti gerektirir. Batman -İskenderun kara nakliyesi pahalıdır. Mesele, ancak pipe-line yapılınca çözülebilecektir.

İhsan Topaloğlu
«Pipe-line şart»

Yabancı petrol şirketlerinin yeni mârifeti

Kanunan Eridim yayıyor: Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının İzmir'de kurmak istediği Rafineri tesislerine yabancı petrol şirketlerinin «olamaz» itirazı milli petrol davamıza inanan bazı çevrelerde, bilhassa aydın gençlik arasında üzüntü uyandırmıştır.

Bağımsız devlet anlayışı ile asla bağdaşmayan, Max Ball'un hazırladığı Petrol Kanununa dayanarak yapılan bu itiraza ve istismarcı yabancı petrol şirketlerinin bütün gayret ve çabalımlarına rağmen her şeyi ile öz be öz Türk olacak olan bu Rafineri İzmir'de mutlaka kurulmalıdır ve kurulacaktır.

Bilindiği gibi Petrol Kanunu tesis kurma müsaadesi vermedi,

PORTRE

SAYIN CEMAL GÜRSEL

Nimet Arzık

Nice nice coşkunluk ve coşkularımızın arasına, bir de ihtilal coşku ve coşkunluğu duyduk içten...

O coşku ve coşkunluğun içindeyken sayın Cumhurbaşkanı Cemal Gürselin portresini çizmeye çalıştım. Sıra «coşkusuz» portrelere geldi: e zamanlar coşkusuz...

1960 ihtilalinde, sayın Cemal Gürsel İzmir'de, bir nevi sürgünde, Ankaradan törensiz ayrılmıştı. Emekliliğine iki ay kalmıştı. Başkente dönmiyecekti. Bir orgeneralin bunca törensiz ayrılmama göynü razı olmayan bir avuç sadık dost tarafından uğurlanarak... (Sayın Gürsel umutlanmıştır herhalde o bir avuç adamı!)

Zamanın hükümeti orgenerale azıcık küskündü de!

Orgeneral Tunaboylu da bir zamanlar, bu cins küskünlüklerden ötürü, törensiz ayrılmışlardı ordudan...

Zamanın hükümetinin yerine geçen «yenileri», memleketin başına kendilerini getirince, öz be öz gençliklerinden ürkütür: millet onları tanımıyor, du. Omuzlarının yıldızsızlığı, orduya karşı omuzlarını çöktürüyordu üstelik!

Düşündüler taşındılar. Tekrar düşündüler tekrar taşındılar: bir «büyüğe» ihtiyaç vardı. O zamanlar kідem bakımından akla gelebilecek Rağım Gümüşpala, Nedense akıllarına gelmedi. İttifakla Cemal Gürselin isminin üzerinde duruldu. Ve Cemal Gürsel özel bir uçakla İzmirden getirildi!

Omuzundaki yıldız miktarı yeterliydi. Orduda, Aga Cemal diye kendini saydırmış ve sevdirmişti.

Zamanın Millî Savunma Bakanına, gödişati yeren yazılar iletilmişti.

... Ve Cemal Gürsel İzmirden geldi... Ve 1961 senesinde tek aday olarak Cumhurbaşkanlığına ittifakla getirildi: tabii Ali Fuat Başgil, «İkna» yoluyla cumhurbaşkanlığından vazgeçmişti de.

Cemal Gürsel üniformasını çıkardı: nice hayrını özdüğümüz demokratik rejim başlamıştı.

Biz siviller kendisini pek tanıyamıyorduk. Bilginizi gazetelerden derliyorduk: «çilek seversin» dediler. «Devlet başkanı maasını reddetti!» dediler. Bunlar gazete havadisiydi.

Sayın Cemal Gürsel Erzinanlıdır. Topçudur, Birinci Büyük Harbe katılmıştır. Filistin'de, İn, güldere esir düşmüştür. Kurtuluş Savaşında bulunmuştur: cesurdur. Esaret yılları kendisini hiç bir şekilde etkilememiştir ki kendisinde İngiliz dilinin bile hatırası kalmamıştır.

Sempatiktir. Hayatın suyunu iyi bilir. Karşı tarafa canı isterse kendisi hakkında istediği bilgi verebilir. Babacanır. Dengesi güç bozulur. Merhametlidir: kimsenin gözvâşi dökmeyeceği konularında gözvâşlarını tutamadığı olmuştur. Hafızası, kendisine iyilik edenlere de, fenalık edenlere de karşı kuvvetlidir: onlara karşı tutumu hiç değişmez.

Bu son beş sene, rolü uzlaştırıcı, yatıştırıcı, dengeleyici olmuştur. İsmet Paşa gibi, güç ve güçlülük bir başkanın sonuna kadar, ve sonundan sonra, idare etmesini bilmiştir.

Bu idare hayli zorlu olursa bile! Bu zorluğa ait, dönen dolan örneklerden bir... Yakıştırma da olabilir. Yalnız yakıştırma, lar, gerçeğe çok yakıştır da bazen...

Dönen dolan şu: Üçüncü Koalisyon kuruluken sayın Gürsel, İsmet Paşayı ve C.H.P.'nin iki ağır topu Fevziye ile Aksal'ı Köşke davet etmiş.

İsmet Paşa, Gürselin kabineyi kurma teklifini önce reddetmişmiş. Ondan sonracağına, sayın Gürsel:

— «Oyleyse, bir başkanın tavsiye edin» dediğinde, Paşa:

— «Etmem!» diye keşmiş, «amma, istemedi-

daha doğrusu izin verme yetkisini evvelce Petrol Dairesine vermiştir. Bu daire Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının müdâracatına pekâlâ «EVET» diyebilirdi, fakat bunu dememiş ve günün politik sebep ve tesiri altında kalarak işi başından atmış ve Bakan Mehmet Turgut'a havale etmiştir. Mehmet Turgut da günün şartlarına göre, elbette yabancı petrol şirketleri haklıdır, bu rafineri kurulamaz diyemeyecek ve işi hakeme havale edecektir. Nitekim öyle yapmış ve bugünlük işin içinden sıyrılmamış bilmiştir.

Bizim burada esas dokunmak istediğimiz nokta tesis kurma konusunda bu işin evveliyatıdır. Şöyle ki:

Bugün L.P.Gaş tesisleri sadece İzmir İpraz rafinerisinde mevcut ve faaliyettedir. Shell, Mobil ve BP'nin müştereken sahip olduk-

ları ATAS rafinerisi henüz L.P.G. üretimine geçmemiştir, ancak bu şirketlerin L.P.G. tesislerini kurmak üzere Petrol Dairesine müdâracatla izin almadan çok önce gerekli malzemeyi ihlal ettiği ve tesislerin yüzde seksenini ihmal ettikten sonra Petrol Dairesinden müsaade talebinde bulunduğu Petrol Dairesi kayıtları ile sabittir.

Bu şu demektir, kanunen evvelce müsaade alınacak ve izin verildiği takdirde malzemeler ihlal olacaktır ve tesis kurulabilecektir. Kanununun emri hükmi böyle olduğu halde ATAS Rafinerisi sahipleri olan sömürgeci şirketler kanunu hiçe sayarak Petrol Dairesinin aczi ve bilgisizliği dolayısıyla evvelâ tesisi kurmuşlar, bilâhare âdet yerini bulsun kabildinden izin talebinde bulunmuşlardır.

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel

gimiz bir başkan gelirse, onu da sabote ederiz» diye eklenmiş.

(Allah Lülah aşkına İsmet Paşa der mi bunu?) Maamafih, buna yakın sahneler olmuştur. Olmaması imkânsızdır. Sayın Gürsel bu çetin sahneleri son derece soğukkanlılıkla idare etmiş ve bu soğukkanlılığın neticesini de almıştır.

Sayın Cemal Gürsel son derece sağlam bir insandır: aklı seliminin ve tevazuunu kaydırmağa, ne şan, ne şöhrat, ne şarkın büyüklere karşı eğik büyük muamelesi muvaffak olmuştur.

Kendisine: «İsmet Paşa yerine göz dikmiş» dedikleri olmuştur. İsmet Paşaya karşı, dış tutu munda en ufak bir değişiklik olmamıştır. Tabii iç tutumunda da.

Kendisine: «Atatürkten büyüksün. Onun etrafında, parlak bir ekip vardı, senin etrafında kimse yok» dedikleri olmuştur. Gülümseyip geçmiştir.

Kendisine: «İsmet Paşa 22 Şubat'ta yorgunum altında tırtır titremiş» dedikleri olmuştur. (Burda İsmet Paşaya bütün sevgisizliğime rağmen süngü gibi dikilirim: İsmet Paşanın ölçemeyeceğim büyüklükte kusurları olabilir, ama İsmet Paşa başına taş yerken de cesurdu, 22 Şubat'ta da cesurdu. Bazen o kadar cesur olmamasını dilediğimiz oldu. Oldu mu?) Sayın Cemal Gürsel buna da gülüp geçmiştir...

Kendisine üçlü bir grubun etkisi olduğu söylenir: Sadık Koçtaş, Osman Köksal, Nâsır Zeytinoglu.

Bunlarla herhalde, dostluk bağlarıyla bağlıdır, etkiye gelince pek bilemeyiz.

Bildirdiğimiz bir şey varsa sayın Cemal Gürsel, tarihin önündeki misyonuna son derece inançlıdır.

Zaten tarihî misyonlarına inançlı kişilere ihtiyacımız vardır.

Yabancı petrol şirketlerinin Türkiye'de cari kanun ve mevzuata rağmen yaptıklarını bu ne ilki dir ne de sonucudur.

O halde Petrol Kanunu değiştirilinceye kadar başka bir deyimle, bu kapitalist ve sömürgeci şirketlerin kanuna ot tıkanınca açılış Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının hareket tarzı şöyle olacaktır:

Millî çıkarlarımız ve millî ekonomimizin yönünden İzmir'de bir rafineri kurulmak istendiğine göre derhal arazisi alınmalı, malzeme getirilmeli ve tesis bir an evvel tamamlanarak Petrol Dairesi Reisi ile Enerji Bakanı kordela kesmek üzere rafinerinin açılış merasimine davet olunmalıdır, ancak merasime gelirken tesis kurma müsaadesini beraberlerinde getirmeleri şartı ile... Zira bu işin başka çıkar yolu yoktur.

Başbakan Süleyman Demirel
Bir deneme d

DEMİREL TİPİ KALKINMA

Yabancı firmalar çıkarına plânlama denemesi

PLANI YABANCILAR YAPACAK

«Plan değil, pilâv istiyoruz» sloganıyla ün kazanan bir partinin iktidara gelmesiyle, plânın iyice kuşa döşemesinden endişe ediliyor. Ashında plân konusunda olanlar çoktan olmuştur.

Kalkınma Plânı, «kapitalist ülkelerin sağ layacakları kredilere dayanarak millî çıkar larına uygun bir plânlama yapılabilir» tarzında büyük bir hayal üzerine kurulmuştur. Hayal çabuk çökmüştür. Yabancı ülkeler, ancak kendi firmalarının çıkarları ölçüsünde yardım vermeye yanaşmışlardır. Halbuki plânda yabancı firmaların işlerine gelmiyen bir sürü temel sanayi projeleri vardı. Kon sorsiyum üyesi ülkelerin, bu projelerin finansmanını reddedilmesi, ya da projeleri, firmalarına peşkes çekmek için çeşitli entrika lar ve hattâ kendi aralarında mücadeleye girişmeleri, proje güçlükleriyle birlikte, Kal kınma Plânının suya düşüşünün temel nedeni olmuştur.

Şimdi yeni iktidarın başı, «Kalkınmamızı sağlamak için dışarıdan para bulmak mesele değildir» demektedir. Demirel bu görüşünde haklıdır. Dışarıdan para her an bulunabilir. Ama ekonominin yabancı firmalar çıkarına plânlanmasını kabul etmek şartıyla.

Amerikan Yardım Teşkilâtı (A.I.D.), esas en uzunca bir süredir, plânda yer alacak projeleri plânlamaya tâliptir. Devlet Plânlama Teşkilâtı, bu yolda el altından tekliflerle karşılaşmaktaydı. YON'un 104. sayısında A.I. D.'nin Plânlama Teşkilâtı nezdindeki eski uzmanı Cohn'un, Amerikan şirketleri için son derece cazip bir teklifini yayınlamıştı. Tek lif şöyle idi:

«Biz A.I.D. olarak sektör çalışmalarını yapıyoruz. Aynı iş iki defa oluyor. Buna ne lüzum var? Bırakın sektör çalışmalarını ana hatlarıyla biz yapalım, teferuatıyla siz uğraşın. Hem böylece çok daha kolay dış yardım alırsınız. Zira biliyorsunuz ki biz yardım, plân, projeyi inceledikten sonra veriyoruz. Bu yüzden zaman geçiyor, işler uzuyor. Sektör plânlarını biz hazırlarsak işler kolay olur»

Aynı teklif daha önce, bize yardım veren O.C.C.D. Konsorsiyumuna dahil ülkelere men sup iş adamlarının O.E.C.D. nezdindeki B.I. A.C. adlı komitesi tarafından yapılmıştı. Tür kiyede şark prensleri gibi ağırbaşlı B.I.A. C. grubu iş adamları hazırladıkları raporda — ki bu şaheser rapor, Odalar Birliği tarafından yayımlanmıştır — maksatlarını şöyle açıklıyorlardı: «O.E.C.D. Konsorsiyumu yar dımının en etkili kullanışını sağlayacak en iyi yol, onun, esas itibarıyla, yerli-yabancı özel teşebbüsün geliştirilmesine yöneltilmesidir... Devlet teşebbüsleri, yabancı teknik yardımdan mümkün olan en geniş ölçüde yararlanmalı ve onların yapılarında, yabancı yatırımcılarla işbirliğini sağlayacak değişik likler yapılmalıdır.» Bu teklif, açık Türkçeyle, «Bizim devletlerimizin verecekleri yardım ancak biz iş adamları yararına kullanılabilir» demektir. O.E.C.D., B.I.A.C. çılara tercü man olarak «Size krediden çok, özel yaban. cı sermaye sağlayalım» demektedir. DPT, bu teklife, en kötü yatırım kredisinin dahil, yabancı sermayeden çok daha avantajlı oldu ğunu hesaplarla göstererek karşı çıkmıştır. Maliye Bakanlığı ise, bu B.I.A.C. tuzağına kanmış gibidir. BIAC. grubu dövizlerin, 8-

Doğan Avcıoğlu

cellikle yabancı sermaye kuruluşlarının ihti yacına ayrılmaması dahi istiyor ve bu tavsl yeye DPT nezdindeki OECD uzmanı Prof. J. Bhagwati bir karşı raporla sert bir cevap veriyordu: «Tavsiye, yabancı teşebbüsler le hine imtiyazlı muamele isteme anlamına gel mektedir. Bu ayrıca imtiyazlara, yabancı şir ketler, ne kendi ülkelerinde, ne de başka ül kelerde sahip değillerdir. Yerli teşebbüslere onlardan imtiyazlı muamele yapılmasına şiddetle karşı koyan yabancı firmaların, ken di yararlarına imtiyaz elde etmekte hiç bir sakınca görmemeleri gariptir.»

YABANCI ŞİRKETLERİN VİZESİ

O tarihlerde bu tekliflere fazla itibar edilmedi. Fakat tatlı kâr peşindeki BIAC. grubu boş durmadı. Hükümetleri üzerindeki nüfu zunu kullanarak, Türk Kalkınma Plânının arzulamadıkları yönde gelişmesini frenledi. O kadar ki, şimdi Konsorsiyum üyesi ülkelere rin temsilcileri Amerikan Yardım Teşkilât ının «sektör plânlamasını biz yapalım» teklif ini yenilemektedirler. Yardım vericiler, «Plâ nın ilk hazırlanmasında uyuduk. Bundan bö yle, önce yatırım projelerini göreceğiz. Plâna bizim tasvibimizden geçen projeler almacak» demektedirler. Bu maksatla, malî konsorsiyu mun yanı sıra, bir «teknik konsorsiyum» ku rulacak. Projeler bu teknik heyetçe geliştirilecektir ve ancak BIAC. grubundan «vize» alan projeler Kalkınma Plânına alınacaktır. Yani plânı biz değil, BIAC. grubu, başka bir deyişle yabancı büyük şirketler yapacaklardır. Bunun için güzel bir gerekçe de bu lunmuştur: «Plân, projelerin gecikmesi yıl zından aksıyor. Proje yapmayı beceremiyor sunuz. Proje hazırlama işinde size yardımcı olalım.»

17 Ekim tarihli Neue Zürcher Zeitung ga. zetesini, Türkiye'deki yabancı çevrelerden aldığı bu haber, sâfiyetle vermektedir: «Za feri kazanan partiye, Batının yardımı bek lenmektedir. Hattâ Amerikanın söz verdiği den daha fazla yardım yapacağı, memleket in sükûn içinde olması halinde bazı özel ser mayesinin de geleceği kabul edilmektedir. Yalnız yardım paraları değil, aynı zamanda «Karma İktisat Komisyonları» şeklinde tek nîk müşavirlik ve kontrol de hükümetin em rine amadedir. Bu komisyonlar, yardım pa ralarının kullanılmasını kontrol edecekler dir»

YARDIMIN BEDELİ

Demek ki cendere iyice daraltılmakta, «teknik müşavirlik» aldatmacasıyla, yabancı firmalar hesabına plânlamaya gidilmek istenmektedir.

Devlet Plânlama Teşkilâtı bu tehlikeli görmüş ve DPT uzmanları, 1966 yılında nis beten daha az dış yardıma dayanan bir program hazırlamaya yönelmişlerdir. Ne var ki, Yüksek Plânlama Kurulunda Demirel, «Hesaplarınızı, dış yardım miktarını arttı rarak yapın» direktifini vermiştir. DPT Mü ştesarı Memduh Aytür, bu görüşün yanlışlı ğını anlatmaya çalışmışsa da, anlaşılıyor ki sözleri etkili olmamıştır. «Plân kitap yaz mak değil, en iyi alternatifi bulup ortaya çı karın» diyen Demirel, «yardımlar artaca k» olmasına yakalanarak, en iyi alternatifi yabancı tekelere yaslanmak olduğu görüşü nü muhafaza etmiştir. Örgüplü, gider ayak, dış yardımların artacağı müjdesini vermiş tir. Hiç şüphelenilmeden bunun karşılığı, ya bancı emlak firmalarının sahihlerini yağ ma etmesi, petrole ve madende yeni tâviz ler, bir ithalât imtiyazından ibaret olan mon taj ve ambalaj sanayinde tatlı gelişmeler ve Kıbrıs meselesinde uysallık olacaktır. Was hington'da yayınlanan The New Republic der gisi, 30 Ekim 1965 tarihli sayısında, Amerikan yardımlarının nasıl kullanıldığını ibretle okunacak bir örneğini vermektedir. Arjantin ve Peru, Amerikan petrol şirketlerinin aşırı imtiyazlarını kısıtlayıcı bazı tedbirler almış lar. Bunun üzerine Amerikan yardım derhal azaltılmıştır. Hâlen Arjantin, petrol şirketleriyle yeniden anlaşmaya vararak, yardıma hak kazanma vobundadır. The New Republic bu olayı şöyle belirtmektedir: «Johnson yönetimi, dış yardım Amerika petrol şirketlerinin imtiyazlarını, ya da mu kavetelerinin feshedilmesini, anlaşmaya zorlamak için kullanmakta devam etmekte dir. Dışişleri Bakanlığı, petrol ve yardım ara sındaki ehrsangî bir bağı reddetmekte be ra ber, Arjantin ve Peru'ya verilecek AID kredi lerinin, Amerikan şirketleriyle anlaşmaya va rıncaya kadar bekletildiği herkesin bildiği sözde bir sırdır.»

Kapitalist ülkelerin yardımları, dost ül kelere, hattâ çiftlikleri saydıkları zenginleşmiş ülkelere dahi nüfuzu büyük firmaların hizmet ettiği ölçüde gitmektedir. Konsorsiy um, İnönü'den çıkarıldığı kredileri, Demirel'e daha cömertçe verecektir. Ama yabancı tekel, bunun karşılığını mutlaka isteyecek lerdir.

Şimdi bu konuda daha açık bir fikre varmak için üç yıllık plânlama denemesinin bilançosuna bir göz atalım:

TABLO I - Büyük Sanayi Projelerinin Uygulama Durumu (Bin TL.)

Büyük Sanayi Projeleri	Dış		1965 Programı		1964 Ödeme durumu	
	Projenin Maliyeti	Toplam	Dış	Toplam	Dış	Toplam
Pipe - line	190200	287600	36000	64400	1708	3597
Petrol - kimya	244000	305300	75900	90900	41	629
Vacuum	86639	110390	---	11700	---	890
Azot tevsi	231998	349376	29700	44571	784	2296
Kraft Selülozu	107501	187218	20832	36167	---	3000
Sülfat Selülozu	160351	273000	10300	21111	---	---
Mıhbaniki hamur	98649	160000	2500	4630	---	---
TOPLAM	1119334	1674874	175232	273487	2533	10394

Kaynak: DPT 1964 yılı raporu

YATIRIMLAR NEDEN AKSIYOR?

Üç yıllık plânlama denemesinde arzula nan kalkınma hızına bir türlü ulaşılamamış tır. 1963 yılında normalin üstünde hava şart ları yüzünden yüzde 7,5 olan kalkınma hızı, normal mahsul yılı olan 1964 te yüzde 4,3'e düşmüştür. Devlet İstatistik Enstitüsünün ilk tahminlerine göre, 1965 yılı kalkınma hızı yüzde 4,6'dır. Sanayi alanında, hiç bir zaman Plânın öngördüğü hedeflere erişilememiştir. Sanayi alanında, plân, yılda yüzde 12,6 oranında bir gelir artışı tesbit etmişti. Artıs, 1963'te yüzde 8,1964'te yüzde 8,6'dır. İnşaat da plân hedeflerinin yarısına ulaşabilmektedir. 1962-64 döneminde, hedefe nazaran geri kalış, yarımda yüzde 22,5, sanavide yüzde 33,3 ve ulaşırmada yüzde 28,9'dur.

Plân hedeflerine ulaşamayıpın temel nedeni, yatırım programlarındaki ciddi aksama dır. 1961 fiyatlarıyla Kalkınma Plânında, kamu sektörü için 1963 ve 1964 yıllarında 12 milyar 314 milyon lira yatırım yapılması öngö rülmüşken, ancak 9 milyar 251 milyon lira- lk yatırım gerçekleştirilebilmiştir. Geride kalış, 1961 fiyatlarıyla 3 milyar 62 milyon lirayı bulmaktadır. Kamu yatırımlarının yüzde ola rak gerçekleşme oranı yüzde 75,1'dir. İmalât sanayinde ise ilk iki yılda yatırımların ancak yüzde 58'i gerçekleştirilebilmiştir. Ma, denclikte bu oran, yüzde 69,4'tür.

Özel sektör yatırımları hakkında bilgi yoktur. Plânda yer alan özel sektör yatırımlarının hedefleri geçtiği iddiası 1964 yılı raporunda da behrtildiği üzere, ciddi bir aray ırmaya dayanmamaktadır. DPT 6322 özel sanayi firması tesbit etmiş ve bunlardan 2347 tanesine anket formu göndermiştir. Ancak, değerlendirilebilecek nitelikte 980 cevap alın

Demirel dahaf..

miştir. Bu cevaplar, bütün özel sanayiye çalışan işçi sayısı ile anketi cevaplandırılan işyerlerindeki işçi sayısı oranına göre genişletilerek imalat sanayinde özel yatırımlar kabaca hesaplanmıştır. Özel sektörün diğer alanlardaki yatırımları hakkında ise, hiç bir istatistik bilgi yoktur. Bu sebeple, planda gösterilen özel sektör yatırım miktarları, zembere rakamlardır. Pek muhtemeldir ki, özel sektör yatırımları da plân hedeflerinin gerisinde kalmış olacaktır. Muhakkak olan Kalkınma Planının itiraz gücünü teşkil eden temel sanayi yatırımlarının gerçekleştirilememesi yüzünden, plânın ölümlü bir darbe yemiştir.

1964 uygulama raporu, yatırımların gecikmesiyle ilgili olarak, çeşitli sebepler arasında, belli başlı üç sebep üzerinde durmaktadır:

- (1) Proje hazırlığı safhasındaki gecikmeler. Elde bol sayıda projenin ve alternatif projelerin mevcut olmaması.
- (2) Kamu yatırımlarından özellikle endüstri yatırımlarındaki gecikmeler.
- (3) Dış finansman temininde karşılaşılan güçlükler. bunun sebep olduğu gecikmeler.

1966 programı ilk müsvedesinde de «İmalat sanayi yatırımlarında özellikle dış finansman güçlükleri ve proje hazırlama çalışmalarının vetersizliği dolayısıyla yüzde 42 kadar geri kalmıştır» denmektedir.

1964 Yılı Uygulama Raporu, meseleyi biraz daha derinleştirerek şu hükme varmaktadır: «Proje hazırlığı ve dış finansman sağlanmasından doğan gecikmelerin ağırlığını belirtmek amacıyla aşağıda Tablo 1, de verilen uygulamaya somucuna başlamak lazımdır. Tabloda 1964 döneminde ele alınması gereken ve dönem içinde proje yatırımları ile ilgili ödene yapılamayan projelerin mali portesi gösterilmiştir. 1 Milyar 675 milyon lira toplam maliyette olan ve büyük sınıflı projeleri 7 projenin dış finansman ihtiyacı 1 milyar 119 milyon liradır (yüzde 71). Bu sınıflı projelerin ortalaması büyüklüğü 240 milyon lira olup, tabloda da görüleceği üzere, 1964 yılında toplam 273 milyon 487 bin lira ödemesi programlanmış, buna karşın 10 milyon 397 bin lira ödenebilmiştir. Gerçekleşme oranı yüzde 3,8 dir. Dış ödemeler bakımından gerçekleştirme durumu incelendiği takdirde, 1964 programında dış ödemelerin 175 milyon olmasına karşın, 2 milyar 533 bin lira ödendiği, gerçekleştirilmenin yüzde 2,4 olduğu görülmüştür. Bu, bu yılki projelerde yatırım kabiliyetinin önemli derecede dış finansman teminiyle ilgili olduğunu göstermektedir.»

Demek ki Plânın belkemiğini teşkil eden Pipe-line, Petrokimya, Vacuum, Azot tesisi, Kraft selülozu, Sülfat selülozu, Mekanik hamur gibi büyük sanayi projeleri için 1964 yılında 273 milyon lira harcanmak gerekirken, dış kredi yokluğu yüzünden ancak 10 milyon lira harcanabilmiştir! Bu, plânın sahote edilmesi demektir.

SANAYİLEŞMENİN SABOTAJI

Konsorsiyum üyelerinin büyük sanayi projelerinin finansmanını sağlamaktan nasıl dikkatle kaçındıklarını bir iki örnekle ortaya koymak faydalı olacaktır. Ünlü petrol boru hattı projesini ele alalım. Boru hattı projesi, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından, Bakan Çelikbaş'ın şiddetli muhalefetine rağmen, 1964 programına alınmıştır. 1964 ve 1965 yılında bir ödeme yapılamamıştır. Projeyi 1966 yılında hangi sürprizlerin beklediğini pek yakında göreceğiz.

Boru hattı işi, yılda 25 milyon dolar döviz tasarrufu sağlamaya ve Türk petrol üretimini kontrol altında tutmaya imkân veren çok kârlı ve stratejik bir teşebbüstür. Türk petrolünü hemen işletmeye niyetli görünmeyen yabancı petrol şirketleri, boru hattı işini baltalamak için ellerinden geleni yapmışlar. Önce Mobil Petrol Dairesine başvurarak, «Türk ekonomisine bir şey kazandırmıyacak olan ham petrol nakli işinin, hafif petrol rezervlerinin tesbitine kadar geciktirilmemesini» istemiştir. Shell, «TPAO'nun körü petrolüne, kendi ivi petrolünü karıştırılamam. Hiç değilse boru hattına ortak olalım» diye düetmiştir. İnönü Hükümeti, bu direnmelere aldırış etmemiş ve TPAO'nun tek başına boru hattını işletmesini kararlaştırmıştır. Ne var ki mesele bu kadar basit değildir. Yabancı petrol şirketlerinin taleplerinin reddi üzerine, başlatılacağı boru hattı projesinin finansmanına katılmayı teklif eden ve bu düşüncüyle AID ihaleli listesine potansiyel ve tecrübeli olan Amerikan Yardım Teşkilatı, kredi vermemekten vazgeçmiş ve pompaları da ihaleli listesinde çıkarmıştır! Şimdi esas itibarıyla Maliye Bakanlığının sağlayacağı dövizlerle bu hayati proje gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Amerikan Hükümeti, ve petrol şirketleri İnönü Hükümetince çizilen millî petrol borusu politikasını değiştirmek için Demireli, herhalde ağır baskı altında tutacaklardır. Bu baskı, ancak toplumun sağlan kuvvetlerinin uyanklığı ile önenebilir.

Son derece kârlı ve önemli bir yatırım projesi olan Petro—Kimya Sanayi teşebbüsü de aynı şekilde yabancı tekelin sabotajına uğramıştır. Petro—Kimya kompleksinin ön proje hazırlığına 1962 yılında başlanmıştır ve proje Çelikbaş'ın muhalefetine rağmen 1964 programına alınmıştır. Ne var ki, millî şirket eline kurulduğu takdirde pazar kavama yol açacak olan bu kârlı teşebbüse bir Amerikan firması el koymak istemistir. Bakan Çelikbaş Amerikan firmasının tekliflerini kabul ettirmek için elinden gelen çabayı göstermiştir. Çelikbaş'ın kabine dışı bırakılması üzerine Petro—Kimya işi TPAO'ya verilmiştir. Fakat bu büyük projenin dış finansmanını sağlamak büyük güçlükler yaratmaktadır. Maliye Bakanlığının dış finansman meselesini çözebilmiş değildir. Konsorsiyum üyeleri ise, kendi şirketlerine pazar kaybettirecek böyle bir projenin finansmanına hiç de hevesli değillerdir.

Kütahya Azot tesisi projesinin, dış finansman işi hâlâ askıdadır. Kraft selülozu ve kraft kâğıdı projesi ise Alman—Fin mücadelesine sahne olmuştur. Lokomotif işinde olduğu gibi, yabancı firmaların nüfuzu yerli temsilcileri, işi kapatmak için çabı göstermektedir. Bu yüzden iş uzamış ve 1964 Uygulama Raporu, «Gecikme nedeni dış kredi teminindeki güçlükler dolayısıyla ihaleli yapılamamıştır» sözleriyle durumu belirtmiştir.

Görüldüğü ki, Konsorsiyum üyeleri, millî sanayi projelerinin finansmanına kolay kolay yanaşmamaktadırlar. En azından bu tesislere kendilerinin sahip olmalarını istemektedirler. Bu yüzden plânın en önemli projeleri, plân döneminin sonuna yaklaşılmasına rağmen askıda kalmıştır. Batılı müttefikler, sanayileşmemize karşıdır, halbuki Kalkınma Planı, hızla sanayileşmek için yapılmıştır. Bu terslik, aleyhimize sonuç vermiştir. Kapitalist ülkelerin bizim sanayileşmemizi sağlamak amacıyla kredi vereceklerini hayal ederek, plânlamaya kalkışmak romantik bir davranış olmuştur. Sonradan farkedilen bu acı gerçek, 1966 programında şu sözlerle belirtilmektedir: «Yüz liralık yatırımın sanayiye gidememesi ancak 28 liradır. Bunun başlıca sebebi, tek veya çok taraflı bütün milletlerarası kredi veren müesseselerin veya deri ülkelerin sanayi projelerimiz yerine sanayi dışına kredi vermemi belirli şekilde tercih etmeleridir. 1966 da 14,5 milyar liralık yatırım için 2 milyar 813 milyon lira dış borç alınacaktır. Bunların ancak yüzde 7'si sanayi yatırımlarımızla kullanılabilir.» Yoi, elektrik enerjisi gibi altyapı yatırımlarına nisbeten kolay kredi veren Konsorsiyum üyeleri, büyük sanayi projeleri bahis konusu olunca van çizmektedirler. Nitekim Konsorsiyumun çok kârlı şartın kredileri, büyük ölçüde aksamıştır.

KONSORSİYUM YARDIMLARI

Avrupa Para Anlaşması ve Para Fonu gibi milletlerarası teşekküllerin, «para kolaylıklarından ibaret olan kısa vadede kredileri sayılmıyorsa» Konsorsiyum üyeleri 1963 yılında, borç ve hibe olarak, 188 milyon 750 bin dolar taahhütte bulunmuşlar. Fakat bunun o yıl içinde ancak 117 milyon 600 bin doları kullanılabılmıştır. 1961 yılında taahhüt 188 milyondur, kullanılabilen miktar ise 104 milyon dolardan ibarettir. Konsorsiyum üyeleri, BIAC grubu raporunda da açıkça belirtildiği üzere, büyük yabancı şirketlerin çıkarlarına hizmet amacıyla verildiği için, pazarlıklar çok uzamakta ve anlaşmaların imzası, millî çıkarlarımıza aykırı bir sürü şartın kabulüne mümkün olmaktadır. 1964 Uygulama Raporunda, bu durumdan şu sözlerle şikâyet edilmektedir:

«Çalışmaların temposu ağırdır. Özellikle 1964 yılı katılma payları, 24.6.1964 tarihinde belli edilmek istenmesine rağmen, toplam olarak kesin miktar ancak Kasım ayında anlaşılabilmiştir.

«Aynı şekilde, iki taraflı anlaşmaların imzası, çeşitli nedenlerle gecikmekte, hattâ müteakip vâj iptal edilmektedir.

«Bu durum, kredilerin yıl içinde kullanılma oranını, geniş ölçüde etkilemektedir. Konsorsiyum üyelerinin (IMF ve EMA hariç) beşli ettikleri katılma paylarının 1963'te yüzde 62,3'ü, 1964 de yüzde 53,3'ü o yıl içinde fiilen kullanılabılmıştır.

«Konsorsiyum üyelerinin konvertibl döviz olarak yaptıkları nakit (cash) yardımları, üye katılma paylarının 1963 te yüzde 11,9'unu ve 1964 te yüzde 2,7'sini teşkil etmektedir. (Yani yardımlar, para değil mal şeklindedir.)

«Buna karşılık bağli, yani ancak krediyle açan memleket üzerinde kullanılabilecek yardımların üye katılma paylarına oranı, 1963 te yüzde 51'e 1964 te daha da artarak yüzde 64,8'e ulaşmaktadır.

«Bir kısım üye memleketlerin açtıkları ve kalkınma kredisi şartlarından çok uzak ihracatçı kredileri (supplier's credit), bu niteliklerinden ötürü hâlen kullanılmamış durumdadır.

«Borç ertelemelerinin üye yardımları içindeki payı, 1963 yılında yüzde 6,1 ve 1964 yılında 7,4'tür.»

Tabii ki bu kadar basit çıkarılarda verilen yardımlara dayanarak girişilmek istenen bir plânla denemesi, daha ileri başında defterine olma yolunu tutmuştur.

PROJE TUZAKLARI

Kalkınma Planının aksamasında, dış finansman güçlükleri gibi, proje hazırlanmasındaki gecikmeler de önemli rol oynamıştır. Plânın hazırlanma döneminde, proje meselesi biraz küçülmüş ve proje vetersizliği yüzünden yatırımlar geri kalmıştır.

Memleketimizde, önemli yatırım projeleri, baste Amerikan şirketleri olmak üzere, yabancı firmalar tarafından yapılmaktadır. Birkaç yerli firma ortaya çıkmışsa da bunlar, Amerikan mühendislik firmalarının komisyoncuları olarak çalışmaktadırlar.

Projelerin yabancılarca yapılması, her bakımdan yabancılar teslim etmek demektir. Bu bakımdan, savaş plânlarını düşmana hazırlatan kumandanın acıklı durumunu hatırlatmaktadır. Bir defa, projeler için büyük miktarda döviz ödemekteyiz. Sonra baş vurduğumuz mühendislik firmaları, Türkiye, de tath kârlar sağlamak isteyen büyük yabancı şirketlerin emir kulu şubeleri olarak çalışmaktadırlar. Projede, deri sürcekleri şartlarla, ihaleli istedikleri yabancı firmaya verilmesini gerçekleştirebilecek durumdadırlar. Gerçi Amerikan yatırım kredilerinde, işin hangi firmaya verileceği, projeyi hangi firmanın yapacağı yardım alan ülkeye peşinen empoze edilmektedir. Fakat bu halde de, mühendislik firması ihaleli alan şirkete fahis kârlar sağlayacak pahalı projeler hazırlayabilmektedir. Mühendislik firmaları az gelişmiş ülkelerde büyük yabancı tekelere, tekniğin zirhına sığınarak soygun kârları hazırlamayı çok iyi bilmektedirler. Kurulacak tesislerin, yabancı firmaların rekabetini önlemek için, proje yapan firmaların uygun olmayan bir kapasite ve gelişme seviyesini çok görmüştür. Menderes'in Amerika'ya müsavir dostu Thornburg, Karabük'te görürnce, «Almanların Türkiyenin başına böyle bir belayı dolamak istemelerinin sebepini kestirmek mümkündür, süsbetsiz ki onlar, Türk pazarlarında Essen çeliiği satmayı düşünmüşlerdir» demiş ve bu sözleri raporunda da yer vermiştir. Avni mantıklı, Ereğli Demir—Çelik tesislerinin yüksek maliyetinin bir Amerikan sabotajı olup olmadığını sormak gerekir.

Kapitalizmin bütün bu kirli oyunları yok sayılsa dahi, yabancılar proje yapmak, birçok halde ilzamsız vere en pahalı teknolojiyi ihale rıza göstermek demektir. Zira yabancı mühendislik firmaları, kendi ülkelerindeki pahalı teknolojiye göre vermişlerdir. Bir Bunun içindeki ki kalkınma iddiasında olan bir memleket önce yatırım projelerini kendisi yapmayı öğrenmelidir. Ne var ki Konsorsiyum üyeleri şimdi bir de teknik konsorsiyum kurarak, projelerin hazırlanma ve yürütülmesini tam kontrol altına alacaklardır!

DEMİREL TİPİ KALKINMA

Görüldüğü gibi konsorsiyumun kredilerine dayanarak plân, kısa sürede Nasreddin Hocanın kışına dönmüştür. Gerçek bir plân, lamanın ilk şartı, her bakımdan kendi kaynaklarına güvenmektir. Bununla dış yardım alınmasını demek istemiyoruz. Kalkınma Planında yer almak şartıyla, bir kısım projelerin şartsız finansmanı elbette varardır. Yalnız şartsız ve plâna uygun dış yardım alınması için şartlı yardımları reddedilecek güce sahip olmak gereklidir.

Halbuki şimdi, «Yatırımlarımızı açacağız. Kalkınmamız» sağlamak için dışardan para bulmak mesele değildir. diyen bir iktidar iş başındadır. Bu iktidar dışarıdan para bulacaktır. Yalnız bu para Asya, Afrika ve Güney Amerika'daki var olan, müzge ülkelere ne kadar refah kalkınma ve bağımsızlık sağlarsa, Türkiye'ye de ancak o kadar sağlansacaktır.

Menderes denemesi gibi Demirel denemesi de tam bir iflasla sonuçlanmaya mahkumdur.

TABLE II - 1965 YILI KONSORSİYUM YARDIMLARI (Bin dolar)

	Program Finansmanı					Proje Finansmanı					Genel toplam	Kullanılan miktar
	Serbest		Bağli			Serbest	Bağli	Toplam	Genel toplam	Kullanılan miktar		
	Nakit	Erteleme	Hibe	Borç	İhracat kredisi							
Belçika	1200	—	—	1200	—	—	—	—	—	2400	—	
Fransa	—	200	—	3300	6700	—	—	—	—	10300	—	
B.Almanya	—	12100	—	24900	—	—	3000	3000	—	40000	28700	
Lüksemburg	—	—	—	100	—	—	—	—	—	100	—	
Hollanda	2500	—	—	—	—	—	—	—	—	2500	—	
İngiltere	—	2400	—	16800	—	—	—	—	—	19200	10600	
Amerika	—	—	6600	70000	—	—	—	—	—	76600	64000	
IDA	—	—	—	—	—	—	29000	—	29000	29000	700	
İsveç	—	—	—	—	—	—	1000	—	—	1000	—	
Avusturya	—	100	—	1000	—	—	—	—	—	1100	100	
İsviçre	900	—	—	1600	—	—	—	—	—	2500	—	
Norveç	500	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	
Danimarka	—	—	—	500	—	—	—	—	—	500	—	
TOPLAM	5100	14900	6600	121800	6700	155100	30000	3000	33000	188100	104100	

Kaynak: DPT 1964 Yılı Raporu

Bulgaristan İzlenimleri: 5

ORADAKİ TÜRKLER

Fakir Baykurt

Bulgaristan'da 600.000 Türk var. Daha da çok olacaktı, 1949-1950 de 150.000 kadarı Türkiye'ye göç etmiş. Söylediklerine göre Türkiye Radyoları o zaman Bulgaristan'daki Türkleri çok kışkırtmış. Göç edenler özellikle köylülermiş.

Çöçmelerine izin verilmiş, geri gelmelerine izin verilmemiş. O günler, sıkıntılı dönemlermiş. Bütün blokta bir Stalin havası esiyormuş. Zamanla o hava dağılmış. Şimdi yönetim yumuşak bir düzene haline gelmiş. Hükümet, «Küçük köyleri yıkacağım, birleştirip büyük köyler yapacağım.» diyor, köylüler istemediği için bu iş olmuyor. Benim gördüğüm, şimdi orada, sade Bulgarlar değil, Türkler, Ermeniler de, hayatlarından hoşnut; 1944 Dimitrof anayasası, azınlık çoğunluk ayrıcalığını kaldırmış, herkes eşit kılınmış. İş hayatında, eğitimde, kültür ve sanatta, dinlenmede, eğlenmede, gezi de herkese aynı koşullar...

Türklerin en yoğun olduğu Kırcali bölgesine gidemedim. Ama gitliğim başka yerlerde çok Türk vardı. Eski Ziraat Enstitüsü Enstitüsünün yaz kurslarındaki öğretmenlerin çoğu Kırcali'dendi. Onlarla aramızda hiçbir Bulgar yokken ve sadece kendi dilimizle uzun konuşmalar yaptık. Bunların çoğu köylerden kopup gelmişlerdi. Okuyup liselere öğretmen olmuşlardı. Okullarda Türk diliyle dersler veriyorlardı. Türk alfabesiyle basılmış Türkçe kitapları okuyorlardı. Bu kitaplardan bazılarına gördüm. Müfredat Programlarını inceledim. Gördüğüm Türkçe kitaplarının başında Bulgar millî marşı, Georgi Dimitrof için bir şiir, Elin Pelin'den bir hikâye; sonra Tefik Fikret ile bizim edebiyat başlıyordu. Bence böyle halde ne okutulduğundan daha önemli olan, bunların hangi dil ve hangi alfabeyle okutulduğudur. Sekiz milyondaki altıyüz bine, dünyanın her yerinde «azınlık gözüyle bakılır. Birçok azınlıkların ana dilleriyle öğretim görmeleri, sadece kanunlarda yazılı kurur birer haktır. İzişemek. Bulgaristan Türkleri azınlık değil «yurttaş» tırlar. Başka ülkelerde öyle «yurttaş» lar vardır ki, aynı alfabe yapmaları, anadilleriyle öğretim görmeleri olanağı yoktur. Bulgaristan Türkleri, Türkçeyle, Türk alfabesiyle öğretim görürler, bu dille düşünürler, bu dille sanat eserleri meydana getirir, bastırır ve yayırlar Dimitrof anayasası bu hakkı güvenlik altına almış. Orada birçok Türk aydını gördüm ki, şiir hikâye kitapları, romanlar yazıp bastırılmışlar. Bunlar genel ve

özel kitaplıklara girmiş. Halit Ali Osman'ın hikâye kitabı, «Dağın Oğlu» Türkçeydi, bizim alfabeyle basılmıştı. Bu şekilde basılmakta olan bir de romanı vardı. Recep Küpçü'nün, Hasan Karahüseyn'in, Sabahattin Bayram'ın şiir kitapları Türkçeydi, bizim alfabeyle basılmıştı. Daha birçok şiir hikâye kitapları, antolojiler, folklor derlemeleri böyle basılmıştı. Hayriye Memova ile Emil P. Boyeff'in derlediği «Rodop Halk Masalları», «Maniler», «Türküler» önemli çalışmalar. Bütün bu yayınlar, devlet eliyle, iyi kâğıda basılmış ve ciltli olarak yapılıyor. Fiatlar ucuz. Baskı sayıları 1000 ile 5000 arasında değişiyor. Çağdaş Türkiye edebiyatı da Türkçe olarak ve gayet güzel kitaplar halinde basılıp yayılmaktadır. Kalburüstü bütün yazarlarımızın eserleri basılmış ve kısa zamanda satılıp bitmiş. Bunları genel ve özel kitaplıklarda gördüm, fakat kitapçı dükkanlarında bulamadım. Bütün bunlar «Narodna Prosveta» adlı

Eski Ziraat Enstitüsü'nün seminerine katılan Türkler arasında...

Oradaki Türklerin Türkçe eser vermeleri, kendi istekleri olduğu kadar, Bulgarların da isteği. Bu canlılığın başlaması şurada kaç yıllık iş? Başlangıçta Türk ozanları Bulgarcaya özenmişler. Hasan Karahüseyn bunlardanmış. Sonra Bulgar ozan Georgi Bitsin ile bir tartışma yapmışlar. Bitsin: «Sen Türksün, anadilin Türkçe, Türkçe yazman gerek şiirlerini. Herkes senin gibi davranırsa Bulgar

le kullanıyorlar. Bizdeki dil ve edebiyat hareketlerini iyi izliyorlar. Narodna Prosveta ve Sofya Radyosu redaktörlerinde de bu isteği gördüm. Yalnız, Bulgaristan Türkçesini, tıpkı Türkiye Türkçesi gibi tutmaya çalışmanın doğrudan doğruya emin değilim. Dil, birtakım yaşama koşullarıyla; iş hayatı, din, eğitim, politika ve öteki kültür dallarıyla çok ilintilidir. Koşullar farklı olursa, dil de bazı farklar gösterebilir. İzlenecek yol, halka bakmak, halkın kullandığı sözcükleri kullanmak, halk dilini geliştirmek olabilir. Bir de dil, sadece bir sözcükler dizisi halinde görmek yanlıştan kurtulmak gerekir. Dil, yan yana gelen sözcüklerden çok, canlı, anlamlı bir «düşünce aktarma aracı»dır. Giderek oradaki Türklerin bu gerçekleri de bulacaklarına inanıyorum. Bizim Türk Dil Kurumu ve Üniversite Edebiyat Fakülteleri onlara mutlaka desteklemeli ve beslemelidir. Türk Dil Kurumu, oralarda yapılan dil çalışmalarından da haberi olmalıdır.

bi iyi yetişmiş saz ekipleri de var. Birçok yerlerde Türkiye Radyolarını rahatlıkla dinlediklerini gördüm. Yalnız Ankara, Sofya'dan biraz zor duyuluyor. En çok ilgilendikleri bizim halk türkülleri ve Zeki Müren. Birkaç yerde benden Müren'in evlenip evlenmediğini sordular. Filmlerimizi merak ediyorlar. Sanıyorum bu yıl Varna ve İzmir Festivallerinde Bulgarlara birkaç film sattık. Bu ilşkilerin gelişmesi oradaki Türkleri sevindiriyor. Ancak oraya çok kaliteli, teknikçe düşük olmayan filmleri göndermeli. Çünkü Bulgar seyircisi, yerli yabancı çok iyi filmler görmektedir. Bulgar seyircisine film beğendirmek kolay olmasa gerektir.

Başka bir merak da Türkçe dergi, gazete ve kitaplar. Kitapları alıp hemen basıyorlar. Ama dergi ve gazete gitmiyor. Bu merakın özellikle aydınlar arasında yüksek olduğunu gördüm. İki ülke arasındaki kültür anlaşmasına konacak önemli maddelerden birisi bu olmalıdır: Oraya dergi, gazete, kitap yollamak.

Karikatürçülerimizin de çoğu biliniyor, seviliyor. Gelecek yıl bir Türk karikatür albümü çıkarılacağını öğrendim. Hazırladıkları plan için benim de görüşümü sordular. Birlikte bir liste yaptık. Seçimin nasıl yapılacağını, karikatürlerin nasıl sağlanacağını konuştuk. Ayrıca, ben ayrıldıktan bir hafta sonra Bulgaristan'a gelecek olan Aziz Nesin'den de bu konuyu so-racaktım.

Türk balesi, ve modern müziği de ilgi görüyor. Buradan giden sanat ekiplerinin her yerde çok candan karşılandıklarını çok kimselerden duydum. Filibe'de yıllarca önce Suna Kan'ın dinleyen biri hâlâ derin bir hayranlıkla onun sözünü ediyordu.

Çağdaş Türk edebiyatından Bulgarcaya yapılan çeviriler de epey sayı tutuyor: Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Reşat Nuri, Sabahattin Ali, Nâzım Hikmet, Orhan Kemal benim gördüklerimden. Galiba Samim Kocagör'den de bir roman çevrilmiş. En son Nâzım Hikmet'in «Romantika» sı çıkmıştı ben oradayken. Donka Melâmed, Orhan Kemal'in «Bereketli Topraklar...» unu da bitirmişti. Varna'da gördüğüm Svoboda Germanova, Reşat Nuri'nin «Yeşil Gece» sini çeviriyordu. Yayınevlerinin gelecek yılki programlarında başka Türk eserleri de vardı. Bu büyük ilginin Türkiye yakın ne yazık ki, büyük bir sessizliktir. Türk okuyucusu Elin Pelin'den başka Bulgar edebiyatçısının adını bilmez. Elin Pelin'in klâsikler arasında çıkan hikâyeleri de çoktan tüketmiştir. Şimdi hiçbir kitapçada bulunmaz.

Bulgaristan'da Türklerle Bulgarlar, birçok köylerde karışık, yan yana yaşıyorlar. Tüm den Bulgarlarla, ya da Türklerle dolu olan köyler de var. Bunların çoğunda yurttaşlar yeni evler yapıp içini döşemişler, bahçelerini güle çileğe belemişler. Köy sokaklarını, alanlarını, kooperatif «avlu» larını, tarlaları, blokları bayındır hale getirmişlerdir. Su, elektrik, o-

Fakir Baykurt, Türk ozanlardan Lâtif Ali ile

bir yayınevi eliyle yapılıyor. Bursası bir devlet kurumudur. Müdürü Pançef, Başredaktörü Vargulef ve Türkçe Bölümü Şefi Belçef ile tanıştım. Türkçe bölümünde çalışan redaktörlerle de görüştüm. Eski bir öğretmen ve milletvekili olan Sabri Demir, Bulgaristan Türklerinin henüz tiyatro eserini yaratmaya başlamadıklarını söyledi. Bu konuyu sonradan birkaç yerde genç ozan ve yazarlarla tartıştık. Edebiyatın en çetin dalı olan Tiyatro, elbet öteki dallar kadar canlı olmaz birden bire.

Türklerin şiirini kim yazacak?, demiş. Hasan bu sözler üstünde düşünmüş, sonra Türkçe güzel bir şiir kitabı meydana getirmiş. İkinci kitabı da basılmak üzere. Türkçe iki kitap yayınlamış olan Sabahattin Bayram: «Başlangıçta biraz hata işledik, Türkçenin içinde Bulgarcaya sözler kullanmayı hüner saydık. Sonradan bunun yanlışlığını gördük, vazgeçtik.» diyor. Recep Küpçü, tıpkı Türkiye'deki ozanlar gibi, özlükçe, yeni sözcüklerle yazıyor. Oradaki ozanların çoğu, bizim yeni sözcükleri istek-

Türk dili ve edebiyatından başka genel olarak Türk kültürünü geliştirici çalışmalar da vardır. Sahnelerde az da olsa Türkçe oyunları oynanıyor. Türkçe tiyatrosunun gelişmesi Türkçe oyunlar yazılmasına bağlı, bunu anlamaya başlamışlar. Türk grupları, haftalar süren folklor gösterilerine katılıp iyi dereceler tutuyor. Dulovalı ormandaki güzel sesli kızların çoğu bu gibi gençliklerde iyi derece alanlardandı. Halk türkülerinin, masalların, mânîlerin, bilmece ve atasözlerinin derlenmesi, değerlendirilmesi, geniş ölçüde ele alınmıştır. Bu çalışmalara üniversiteler de katılmıştır. Öte yandan yeni yeni Türkçe sözlük yazarları belirmektedir. Bunlardan biriyile konuştuk. Bana, yazdığı sözlükle, yaptığı atasözleri derlemesini getirecekti. Gelmedi, buluşamadık. Nasıl olsa görüşeceğiz diye adını da yazmamıştım... Ayrıca, Türkçe plâklar, mağazalarda tıpkı ötekiler gibi satılmakta, kapşılmaktadır. Bu plâkların çoğunu, güzel sesli, tanınmış kimseler dolduruyor. Tıpkı bizdeki gi-

Türk köylerinden birinin caddesi. Köyün suyu, elektrikli okulu ve reviri var.

kul, yol, sağlık hizmetleri birçok köylerde tamdır. Buna benzer dertlerden kurtulmuş köylerin oranı % 3 ile % 4 arasında imiş. Bunlar Türklerin oturduğu köyler değil, dağılmış köylerdir. Onların derdine de sıra gelmiş durumda zaten. Din, dil ayrımı insanları uğraştıran sorunlar olmaktan çıkıp gitmiş. Uzaktan dedikodusunu çok işittikimiz «cami minare» konusunu ayrıca ele alacağım. Gezdiğim köylerin çoğu camili, minareliydi yalnız.

Eskiden birçok köylerin adı Türkçeymiş. Çoğu öyle başlamış, bugüne kadar öyle gelmiş. Ama şimdi bütün köy ve kasaba adlarını Bulgarca yapma akımı var; başlamış. Bir yerden söz edilse, kimi eski adını söylüyor, kimi yeni adını. Baştına diyen de var, Patraklı diyen de. Diçova diyen de var. Kemalköy diyen de. Ama köylerde Baştına ve Diçova yazılır Varna'da Sabahattin Bayram'ın arkadaşı olan bir bayan öğretmenle tanıştık; Deşko. Varna'ya seminere gelmiş. Bir köyde öğretmenlik yapıyormuş. Köyünün eski adı: Alanlık. Yeni adı. Ruyen... Tonguç'un doğduğu köyün eski adı: Tataratmaca. Şimdi. Sokol... Bunların çoğu Türkçe adın Bulgarcaya çevirisi: Atmaca — Sokol. Türklerin en kalabalık olduğu bir sancağın merkezi: Kireali. Bunun da adını değiştireceklermiş. Tarihte ilk köle ayaklanmasını yapan Spartaküs'ün Makedonya'da olduğu söylenir ya. meğer Kireali'de doğmuşmuş. Şimdi o kente «Spartak» adını vereceklermiş, Kireali yerine. Hangi düzende olursa olsun, ad değiştirmenin neden bu kadar önemli sayıldığını bir türlü anlamıyorum. Aynı işi Türkiye'de biz de yapıyoruz. Hem de karışık yapıyoruz. Bütün köy adlarını Türkçeleştiriyoruz derken, Ankara'daki öpöz Türkçe «Boylu Sokak»'ın başına bir teneke asıp «Kennedy Cad.» yapıyoruz. Onlar da köy adlarını Bulgarcaya çevirirken, eski çağlardan beri «Dobriç» denli gelen kasabaya bir Rus mareşalinin adını verip «Tolbuhin» diyorlar. İnsanlar şehir adlarıyla, köy adlarıyla fazla oynamasını sevmezler. Dışarıdan söylemeler bile içlerinden bu oynamayı yapanların şunun bunun yağıcı olduklarını söylerler. Yaşlıların koyduğu adlar, mektup zarflarında, kütüklerde bir süre görünür, sonra başka yaşlılar gelir, hepsini değiştirir. Eğer bir değişiklik yapılmak isteniyorsa, bu değişiklik köylerin kentlerin adına değil, içine, olayına yöneltilmelidir. Doğru olan budur.

Bulgar Türkleri eğitim öğretim alanında yeni yeni sıvılaşmaya başlamışlar. Çoğunluk ilse derecesinde kalmış. Tanışıklarım arasında yüksek öğretim yapabilenler azdı. Silistre sancağının Tarım Müdürü Aziz Molla'yı tanıırken «Ali tahsilli vardır.» demeyi unutmuyorlardı. Ama bir uçtan, yüksek öğretim görenler de çoğalıyor. Köy çocukları üçer beşer yüksek öğre-

tim görüp sanata, yönetime, bilim ve teknik çalışmalarına katılmaya başlamışlar. Tataratmaca'dan yüksek öğretim görenlerin sayısı 10 idi. Bunun için alınmış genel tedbirler vardır. Silistre'deki 700 yataklı öğrenci yurdu, köy çocuklarının Türk Bulgar ayrımından, buradan yararlanarak yükselmeleri ne yardım etmeye başlamıştır. Böylece Türkler yüksek öğrenim alanındaki açıklarını da kapatacaklardır.

Bulgaristan Türklerinin beliren bir sızıntısı, Türkiye'deki akrabalarıyla olan ilgileri konusundadır. Kiminin kızkardeşi burada, kiminin anası, teyzesi. Buradan «Bulgar vizesi» alıp oraya gidenler var. Bazılarıyla görüştüm. Ama oradan gelmenin «çok zor» olduğunu söylüyorlar. İki ülke, aradaki havayı yumuşatır, gidip gelmeyi kolaylaştırırsa bu sızıntı da kesilecektir.

Bütün bunlar böyle. Ama oradaki yaşamadan hoşnut olmayan yok mu? Öylelerine de rastladım. Bir köyde bazı delikanlılar kooperatifte çalışmanın güçlüğüne anlatıyorlardı.

«Zorla mı çalıştırıyorlar?»
«Hayır, ama çalışmazsan aç kahrısın.»

«Yalnız Türkler mi böyle?»
«Yooo, herkes.»

«Ücret verilmiyor mu?»
«Veriliyor ama yetmiyor. Bir evden üç kişi, beş kişi çalışırsa iyi. Ama bir kişi çalışırsa kötü. Ev yapamıyorsun, eşya alamıyorsun.»

«Kredi?»
«Kredi var ama borç.»

Turnova'da, on oniki yaşındaki çocuklarla konuştum. Kız öğrenciler bir gruptu. Tepelerden çurpu toplamışlar, kampın avlusunda ateş yakacaklardı. Parmakları arasına sigara yerleştirmiş biri şöyle söylüyordu:

«Fırsat olsa biz Türkiye'ye geliriz. Çünkü burada insana çok karışıyorlar. Ensende saç büyütüyorsun kesiyorlar. Tee şu arkadaşın giydiği pantolondan giyiyorsun, öğretmenler kızıyor.»

«Giyemeyin o pantolonlardan siz de. Saçlarınızı da kesiverin.»
Sigarasını atıyor yere: «Eeee, işte...» diyor.

Gruptan başka bir çocuk soruyor:

«Türkiye'ye gelsek bizi öldürürler mi?»

«Hayır!»

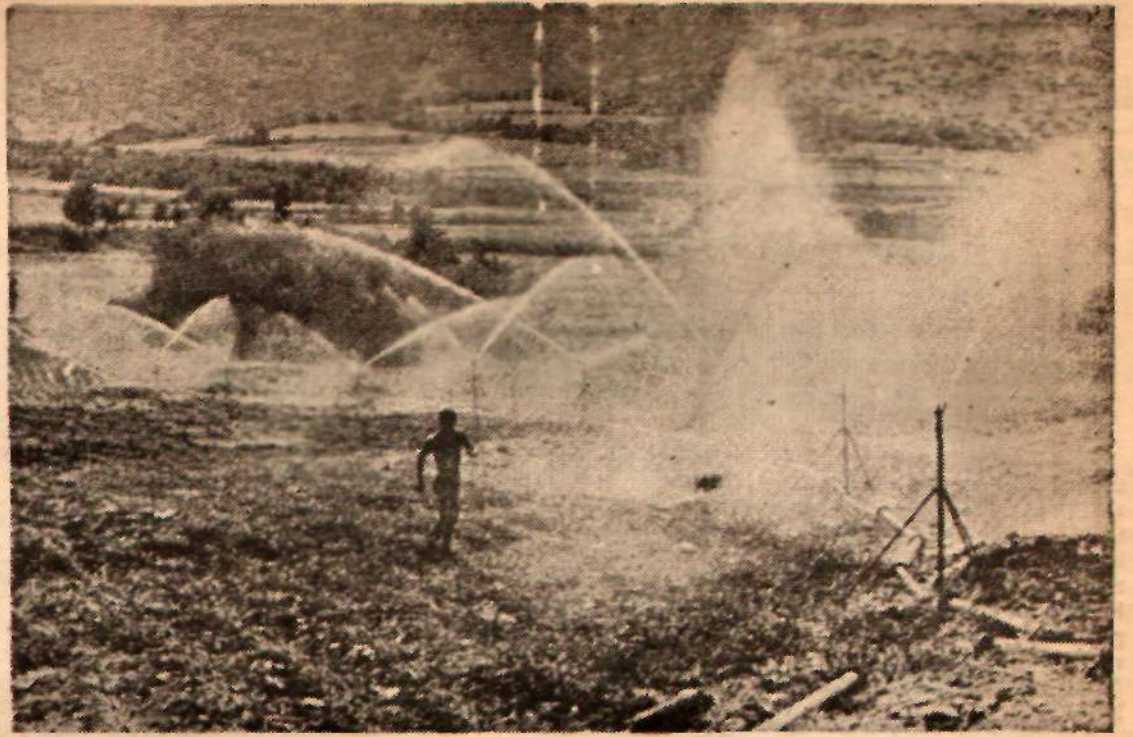
«Türkiye'de subay olabilir miyiz? Burada istediğimizi yapmıyorlar. Beni radyo mühendisi yapacaklar. Ben istiyorum subay olmak, uçmak havalarda...»

«İçinizde subay olmak isteyen var mı başka?»

«Ben varım, ama beni de elektrikçi yapacaklar...»

Sofya'daki eğitimcilerle bu konuyu tartıştım. Bana, okullarda mesleğe yönelme işinin okulun rehberliğine bağlandığını, yönelme yapıldıkça, çocukların zekâ ve yeteneklerinin göz önünde tutulduğunu söylediler. «Bir çocuk doktor olmak ister. Ama yeterli kadar zekâ değildir. Doktorluk yüksek zekâ ister. Biz o çocuğu hemşirelik ya da hastabakıcılığa yönlendiririz. Az zekâ ile doktorluğu yapamayan, ötekileri yapabilir. Subaylığa gelince, çok subaya ihtiyaçımız yok. Biz ülkenin genel ihtiyaçlarını düşünürüz. Mesleğe yönelmede ihtiyaç çok önemli bir faktördür...»

Hem yüzde yüz doyum (tatmin) nerede var? Yüzde yüz doyum'u

Tarlalar sulanıyor

sağlasan bile, dünyada kendini yine mutlu saymayacak mıyız çoktur. İnsanların çoğunluğu, başka ülkelerdeki insanların neler yaptığını, nelerden ve nelerden yoksun olduğunu bilmeden, kendi doyumsuzluklarını büyütürler de büyütürler. Bana, kazanmanın yetmediğini söyleyen delikanlılardan biri, köyün «reisine binip» (otobüsüne), haftada iki üç sefer kente gittiğini, geç vakitlere kadar içip çok iyi eğlendiğini de söylüyordu.

Tolbuhin'de berber olarak kooperatifte çalışan ve «Su, elektrik bol ama çalışırsan ekmeç var, çalışmazsan yok!» diyen Faik Selim, akrabası Sabahattin'in yanında bana rejimin eleştirilmesini yapıyordu. Gezici bir Sofya'ya gelince, Sabahattin'e çekilmiş bir tel bulduk Faik Selim, beklenmedik bir kalp kriziyle ölmüştü. Hemen hastaneye kaldırılmıştı ama kurtarılmamıştı. «Karışım Emine, iki çocukla dui kaldı. Okula giden çocukları vardı. Şimdi halleri ne olacak, ne yapacak o kadın?» diye üzülüyordum. Bir Türk arkadaşım hanımı kulağına eğildi: «Hiç üzülmene, aklı varmış ki kooperatife girmiş! Şimdi o eve Faik Selim'in kazandığından çok yetim aylığı girecek. Çocuklar eskisi gibi okuyacaklar, Emine hanım da rahat edecek...»

Bir gün bozulan çantamı onarmak için tek başıma Sofya sokaklarına daldım. Araya araya bir eskici buldum. Türkçeyi şöyle böyle konuşan bir Bulgardı. Rejim üzerine onunla da tartıştık. Faik enişteye hiç benzemiyordu. Hastaneye altı ay kadar hastanede kalmıştı geçen yıl. Kendisine çok pahalı işlemler vurulmuştu. Gerçi hastane, hekim, ilaç, kooperatife girsin girmesin, herkese parasıydı. «Ama altı ay hiç çalışmadım ben. Altı ay meşum tam olarak gitti evime. Özel çalışsam ne yapardı benim çocuklar? Bulgar eskicilerle konuşmayı uzattık. Çantayı onarıp elimi verirken, «Bizim rejim kötü; kime kötü biliyor musun?» diye sordu. Sorusunun karşılığını yine kendisi verdi: «Tembelenme...»

Bütün bunları çok düşündüm. Kendi kendime de tartıştım. Düş-

şüncemün takılıp kaldığı konu şu oldu: Barası sekiz milyonluk bir ülkedir. Burada ciltli, ceketli, pırlırlı kitaplar basılmaktadır. Baskı sayıları 15.000'den, 200.000'e kadar çıkar. Fiat son derece ucuzdur. Halkın kitap alacak parası, okuyacak zamanı vardır. Hepsini de okuduğunu anlayacak kadar ye-

tmişdir... Sadece 600.000 Türk için basılan kitaplar da böyle güzel, böyle ucuzdur. Baskı sayıları yüksektir. Ve bu kitaplar, onların kendi dillerinde, Türk alfabesiyle dir...

Macaristan'ı yazarken bu dil üzüldüğünün güzel bir hikâyesini anlatacağım oradan.

ŞİDDETLİ
BAS
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
Basarı ile
kullanılır!
BAS NEZLE
GRİPİN
KININ GRİPİN
GRİPİN GRİPİN
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

(Yeni Ajans — 6591)

TEVFİK FİKRET

ESKİ
ÇAĞLAR
TARİHİ(Tarih-i Kadim)
Yenileştiren:

A. KADİR

Büyük Türk ozanı Tevfik Fikret'in bu çok önemli şiiri, A. Kadir'in şiir diliyle yeniden yarattığı ve çok temiz baskılı bir kitap halinde genç kuşaklara armağan edildi.

3 Lira

İsteme Adresi:
P.K. 58 Beyazıt-İstanbul

YÖN-131

ÇETİN ALTAN'ın
İKİ YENİ KİTABI

SÖMÜRÜCÜLERLE SAVAŞ

4 Lira

BİR UÇTAN BİR UCA

5 Lira

DÖNEM YAYINEVİ — P. K. 23 İstanbul

(Yün - 105)

NÂZİM HİKMET'in

1954 yılında kitap halinde bastırıldığı eserin tümü:

FERHAT İLE ŞİRİN

Oyun 4 Lira.

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL'ın

Yayınlanmış ve yayınlanmamış 34 hikâyesi I. Ciltte:

TEMİZ SEVGİLER

10 Lira.

NEZİHE MERİÇ'in

Uçbaşı Hikâye Kitabı:

MENEKŞELİ BİLİNÇ

3 Lira. Çıktı. DOST YAYINLARI

Genel Dağıtıcıları :

MINNETOĞLU KİTABEVİ — ÇAGALOĞLU — İSTANBUL

BAŞKENT YAYINEVİ, ULUS—ANKARA.

YÖN — 129

Mekim Gonenç, Toronto'dan yazıyor:

BEYAZ SARAYIN YENİ BİR OYUNU

Mehmetçik'in Vietnam'da savasmasını onalavacak bir hükümet, Türk tarihine ancak kara harflerle geçebilir.

Beyaz Saray bugünlerde Batı dünyasına yeni sürprizler hazırlamakta. Amerikan diplomatik çevreleri uzun bir süreden beri hazırlamakta oldukları planı uygulayabilmek için her türlü siyasi çareye başvurmaktan geri kalmıyorlar. Bu sürpriz planı Türkiye de dahil bulunuyor. Beyaz Sarayın planı Vietnam ile ilgili.

Bilindiği gibi ABD geçen Mayıs ayından beri Vietnam topraklarındaki askerlerinin sayısını iki misli arttırmış bulunuyor. Resmî çevrelere göre, Vietnam'daki Amerikan askerlerinin sayısı şu anda 150 bin kişi. Çok yakın bir gelecekte bu rakam daha bir misli artacak. Amerika'nın Vietnam'da yığınak yapmasının tek sebebi, ilerde, yani yağmur mevsiminin sona ermesiyle Vietnam'lı milliyetçilere karşı girişeceği topyekün taarruzla ilgili.

Askerî ve stratejik hazırlıklar meydanında, Amerika diplomatik çevreleri de boş durmayıp Vietnam'daki haksız müdahale ve 1954 Cenevre anlaşmasına aykırı tecavüz hareketlerine uluslararası bir veçhe vermeye çalışmakta ve iktisadî bakımdan tamamen kontrol altına aldıkları büyüklü küçüklü ülkeleri de kendi saflarında bu savaşa sürüklemek için devamlı bir faaliyet göstermektedirler.

Bu faaliyetler bazı ülkelerde tesirini göstermiş, ilk olarak Yeni Zelanda ve Avustralya hükümetleri Beyaz Saray'ın tekliflerini kabul ederek Vietnam'a asker göndermiş bulunuyorlar. ABD, aynı günler içinde tekliflerini İngiltere ve Kanada'ya da teklif etmiş, fakat Wilson hükümeti, ülkesinin içinde bulunduğu mali krizi ileri sürerek birlik gönderemeyeceğini, bunun yerine diplomatik çevrelerde ABD'nin Vietnam politikasını destekleyeceğini Beyaz Saray'a taahhüt etmiş bulunuyor. Kanada hükümetine yapılan teklif ise, uzun süre kamu oyununda saklanmış ve haberin basına sızması üzerine, olay Başbakan Pearson tarafından yalanlanmıştı. Fakat ne var ki, 19 Ekim 1965 günü, Maliye Bakanı Walter Gordon basına verdiği bir demeçte, bizzat Başkan Johnson'un 26 Temmuzda Başbakan Pearson'a bir mektup gönderip Vietnam için Kanada askerî talep ettiğini basın mensuplarına bildirmişti. Buradaki siyasi çevreler, ortada fol yok yunuseta yokken ve normal seçimlere iki yıla yakın bir zaman varken Pearson Hükümetinin anı olarak genel seçimlere karar vermesini pek hayra yormuyorlar. Pearson'un sık sık «kesin parlamento çoğunluğunu sağlamak» deyimini kullanması, sırf Vietnam ile ilgili Amerikan tekliflerini dikensiz, ya da dikeni az bir gül bahçesinden kolayca geçirebilmek için seçimlere karar vermesiyle bağlantılı görüyorlar.

ABD, bu arada tekliflerini yalnız bu ülkelere yapmayıp Güney Kore'ye de başvurmuş bulunuyor. İktisaden tamamen ABD'nin kontrol ve baskısı altında bulunan bu az gelişmiş ülke, teklife derhal «evet» demmiştir. Ağustos başında sayı 2500 olan Vietnam'da vazifeli

Güney Kore birliğinin mevcudu, yıl sonuna kadar 17.500'ye yükseltilecek.

Bu yılın başlarında Beyaz Saray, aynı teklifi Ankara ve Atina hükümetlerine de teklif etmeyi düşünmüşse de, Kıbrıs olaylarının her iki ülkede yarattığı gergin durum ve Amerikan aleyhtarları bir havanın ortaya çıkması dolayısıyla, teklifin daha sonra bırakılması uygun görülmüştür. Aynı zamanda böyle bir teklife kolay kolay «evet» demeyecek İnönü ve Papandreu hükümetleri de ustalıklı bir ayak çalmıyla elimine ediliyor ve yerlerine Amerika'ya yakınlıklarıyla ünlü kişilerin geçmesi sağlanarak planın ilk kısmı uygulanmış bulunuyordu.

Batılı diplomatik ve siyasi çevreler, ABD'nin Vietnam ile ilgili isteklerini, hükümet kuru kur kurulmaz Türkiye'ye de teklif edeceğini söylemekte ve yeni iktidar ileri gelenlerinin bu isteği reddedemeyecekleri kantsına sahip bulunmaktalar.

Ne var ki bu defa, Türk askerinin Amerikan birlikleri yanında, ülkesinin egemenlik ve bağımsızlığı için yıllardır çarpıştığı Vietnam'lı milliyetçilere karşı savaşa girmesi, dünyanın en saygı değer ve mütevazî askerî Mehmetçik'in tarihteki aslı ismine gölge düşürecektir. Mehmetçik'in, gönüllü vatan - millet nutukları ve «komünizmin yok edilmesi ve hür dünyanın korunması» edebiyatı ile, aslında milyarlık Amerikan tekelininin Güney - Doğu Asya ve Pasifikteki çıkarlarının korunması uğruna ve Amerikan harp sanayiini elinde bulunduran 40 kadar ailenin milyarlar vurmalarına âlet edecek bir hükümet, Türk tarihine ancak kara harflerle geçebilir.

Her gün yüzlerce sivil insanı uçaklarından yağdırdığı bombalarla öldüren, evlerini yakıp yıkan ve ülkeyi iktisaden mezara gömmüş bulunan Beyaz Saraya bu savaşta yardımcı olmak

Türkiye'ye dünya kamu oyunda da değerli bir yer sağlamayacaktır. Bir damla Mehmetçik kanının dahi, Beyaz Saray politikalarının oyununa gelip Vietnam'da akitilmesi tarih boyunca affedilemez.

Bizler, yerli kompradorların bu derece basiretsiz kişiler olabileceklerini kabul edemiyor ve ABD'nin böyle bir teklifinin hükümet tarafından mutlak surette reddedileceğine inanıyoruz. Zaten Türkiye'nin zinde kuvvetleri, böyle bir teklifi onaylayacak siyasi kadroya, Anayasa çerçevesi içinde «dur» demesini bilecek niteliktedir. Bu arada Türk hükümetine düşen görev, teklip yerine görüşünü açık olarak kamu oyuna bildirmektir.

YÖNÜN NOTU:

Amerika, yeniden kazanabileceği ümidine kapıldığı Vietnam harbine yeniden hız vermiştir. Vietnam'da gayri resmî olarak yüksek ücret karşılığı Alman askerleri de paylaşmaktadır. Washington, Güney Amerika ülkelerini de bu yola itmektir. Türkiye'ye de Vietnam'a asker yollama talebinin yapılmasına şaşmamak gerekir. Fakat hiç bir Türk hükümetinin bu teklifi kabul edebileceğini sanmıyoruz.

Bu pis harbe karşı, şimdiye

kadar politik meselelere tam bir ilgisizlik gösteren Amerikan gençliği de baş kaldırmıştır. İşte YÖN'ün New-York muhabiri, Amerikan gençlerinin protestosunu anlatıyor:

AMERİKA'DA NÜMAYİŞLER

— New - York Muhabirimiz yazıyor —

Ekim'in 14, 15 ve 16'ncı günleri, ABD'nin bütün büyük şehir ve üniversite çevrelerinde Amerika'nın Vietnam politikasına karşı nümayişler düzenlendi.

3 Ekim günü Papa ile buluşmak üzere New-York'a gelen Başkan Johnson, karşısında «Bu, bankerlerin ve kumpanyaların savaşıdır», «Hitler faşizminden ne farkımız kaldı», «Bu çirkin savaşa son verilmelidir» diye bağırarak çoğu genç üniversite öğrencisi bir topluluk oldu. 15 Ekim hareketleri, başta «Vietnam Savaşını Sona Erdirme Milli Komitesi» (Bu teşekkülün merkezi Madison Wisconsin'dedir) olmak üzere Demokratik Öğrenci Topluluğu (Merkezi Şikago'da), Savaş Aleyhtarları Birlik, Öğrenci Barış Birliği, Katolik Barış Topluluğu gi-

bi teşekküllerce düzenlendi ve her yerde onbinlerce öğrenciyi etrafında topladı.

İlk gün Berkeley'de (Kaliforniya) onbinden fazla öğrencinin Oakland ordu tesislerine (bu üs Vietnam'a ikmal yapmaktadır) doğru yapacakları yürüyüş planı işlemleri. Aynı gün Michigan'da 38 kişi (içlerinde 6 kadın, 1 profesör, 4 öğretim üyesi vardı) tevkif edildi.

Ertesi gün New York'ta yapılan yürüyüşte onbinlerce öğrenci katılıyordu. Bu yürüyüşte David Miller adlı bir öğrenci, «Ümit ederim ki faydalı olur» diyerek herkesin gözü önünde «sevki pusulası»nı yaktı, fakat ertesi gün Federal suç işlediği gerekçesiyle tevkif edildi.

Nümayişler sonunda genel kanaat, bu yürüyüşlerin eskilerine nispetle çok daha başarılı, sağlam ve geniş bir kütleye hitap eder olduğudur. Nazilerin karşı nümayişleri, Başsavcının «Yürüyüşlere komünistler karışmıştır, bunları araştıracağız» sözleri, onbinlerin karşısında pek az etkili kaldı.

Hükümet çevrelerinin tutumunu yorumlayan öğrenci teşekkülleri, son bildirilerinde «Dünya halklarına, Amerikan halkının savaş tarafı olmadığını ispat edeceğiz. Bu çirkin ve utanç verici savaş bitmelidir» diyorlar.

New York Times, 19 Ekim tarihli basyazısında, «Yürüyüşlerde komünist aramanın, olayı tertipleyenleri kahrmanlaştıracaktır ve Amerika'nın şampiyonluğunu yaptığı hürriyet ve demokrasi anlayışına aykırı olacaktır» belirtirken, öğrencilerin de sadece Washington'u değil, komünist başkentleri de hedef alarak «barış» için çalışmalarını gerektiğini kaydediyor.

Öğrenciler, profesörler, kısacası Amerikan aydını, bir taraftan gençlerin askere alınmasını önleyecek yolları gösteren faşizm ve savaş aleyhtarları kitap ve broşürler yayımlarken, diğer taraftan da yeni yürüyüşlere, daha büyük mukavemetlere hazırlanıyor.

İRAN

Sehpaya giden öğrenciler

(İranlı Öğrenciler Konfederasyonunun bildirisi)
İranlı Öğrenciler Federasyonu, aralarında altı eski liderimiz de bulunan 14 kişinin yargılanmasına dünya kamu oy-

Vietnam'da sivil halkı silâh baskısı altında tutan kuvvetler Amerikan gençliğinin de itiraz sesi yükseldi.

nun dikkatini çeker. Bu kişiler, Şah'ı katletmek için tertiplere girişmekle suçlanmaktadır. Bu yılın 20 Nisan'ından beri tutuklu bulunan arkadaşlarımız, her çeşit işkenceye uğratılmışlardır. Çok güvenilir İranlı özel kaynaklara göre, elektrik şokları, kauçuk değnek ile kamçılanma, sigara ile yakma, rektuma çomak sokulması ve

uzun uykusuz dönemler, başvuru- rulan işkence usulleridir.

İran Öğrencileri Konfederasyonu, bir çok milli öğrenci teşekkülleri, dünyaca ünlü kişiler ve İnsan Hakları ile ilgili bazı milletlerarası teşekküller, bu kişilerin yabancı gözlemcilerin de huzuruyla bir an önce sivil bir mahkemede açık olarak yargılanmalarını talep etmişler-

dir. Fakat İran rejimi, kutsal geleneğine uyararak, üçü Tahran Üniversitesinden olan, beşinin de hüviyetleri gizli tutulan dokuz arkadaşımızı, askeri bir mahkemeye sevk etmiştir.

Sanıklar için ölüm cezası isteyerek, İran rejimi, bir defa daha terör ve baskı sisteminin kurbanı olan 14 yeni kişinin kanını akıtmak üzeredir. Yıl içinde, rejimin siyasi muhaliflerinden dördüncü bir grup kurşuna dizilerek ölecektir.

Ölüm kararı ihtimali çok kuvvetlidir. France Press Ajansının bildirdiğine göre, Askeri Mahkeme, Savunma Konseyinin yetkisizlik iddiasını bir saatlik bir tartışmadan sonra reddetmiştir.

İranlı Öğrencileri Konfederasyonu, başta hukukçular ve gazeteçiler olmak üzere, bütün dünya demokratlarını, ölüme giden bu 14 kişinin yardımına koşarak İran'da İnsan Haklarının yeniden kurulması hareketini desteklemeye çağırır. İranda genellikle İnsan Haklarının ve özellikle 14 kişinin durumunu objektif yazılarla belirterek, demokratik hukuk usullerini kabul ettirmek için İran rejimi üzerine gerekli baskıyı yapmak basının görevidir.

İran Öğrencileri Konfederasyonu, İran'da İnsan Haklarını yeniden kurmak ve bahis konusu 14 kişinin hayatını kurtarmak için gücünün, yettiği her çareye başvuracağını bir defa daha belirtir.

BREZİLYA

Goriller sahnedeki!

Güney Amerika'da, Amerikan desteği ile kurulan gerici askerî idarelere, Gorilla rejimleri adı verilmektedir. Gorilla rejimleri subayları, Amerikalıların yönettiği okullarda yetiştirilir ve onlara halk ayaklanmalarına karşı koyma teknikleri öğretilir. Bu rejimlerden biri 1964 Nisan ayında Brezilya'da kurulmuş ve Başkan Johnson, Gorilla yönetimini, Kalkınma İçin İttifak Programının ilk dört yılında görülen üç olumlu olaydan biri olarak selâmlamıştır. Ne var ki Gorilla rejiminin bir ufak kusuru vardır. Güdümlü baskı yönetimi altında dahi seçimlere gidilse, halk büyük çoğunlukla gorilleri tasvip etmediğini belirtmektedir. Nitekim Brezilya'daki valilik seçimlerinde, Gorilla rejiminin aforoz ettiği eski Cumhurbaşkanı Kubişek'in yakınları büyük başarı sağlamışlardır. Goriller bunun üzerine, partileri kapatmışlar ve eskisinden de sert bir baskı idaresinin yolunu tutmuşlardır. İşçiler ve öğrencilerin ölümü göze alarak giriştiği leri protesto gösterilerine rağmen, Gorilla rejimi, Amerika'nın desteği sayesinde duruma hakimdir. Büyük Amerikan desteği olmasa, halk Gorilleri çoktan yere sercecek güçtedir. «Hür Dünya» lideri, özgürlük adına en aşağılık cinsten gerici baskı rejimlerinin kol kanat gericişidir.

The Nation Dergisinin Hükümetine yönelttiği şu soruyu biz de soralım: Amerika'da, Komünist Polis Devletlerinin kurbanlarına yardımı öngören kanundan yararlanan 200 binden fazla Kübalı mülteci vardır. Nüfusu Küba'nın dörtte biri olan Paraguay'da, 600 bin kadar insan, ekonomik ve politik şartlar yüzünden komşu ülkelere kaçmıştır, ya da sürgün edilmiştir. Acaba Yardım Kanununun, gerici rejimlerin kurbanlarının da ondan yararlanmasını sağlayacak şekilde değiştirilmesi düşünülmekte midir? Düşünülemez, zira Paraguay halkına zulmeden emniyet kuvvetlerinin 20 önde gelen simasına zulüm metodları dahi Washington'da FBI tarafından öğretilmiştir!

AMERICAN PARTY

M. Hasırşapkalı

Tuslog'da çavuşan Amerikalı çavuşlar, öbür görevliler, PX'de çalışanları, hemen hemen çoğu Türkiye'deki son seçimlerle yakından ilgilenselerdi. Tuslog önündeki ayakkabı boyacıları, taşıyıcılar, sık sık Amerikalı çavuşların şöyle soruları ile karşılaşıyorlardı:

— Sen hangi parti?

— Ben Demirel Parti, Adalet Parti!

Çoğu, Demirel partisine, Adalet Partisine vermişlerdi oylarını. Bu da anlaşıldı. Amerikalı keyifliyordu.

— AP. good party, American Party.. Kazandı American Party..

— Oyle.. diyorlardı, «kazandı» diyorlardı. Oradaki Türk boyacı, Türk taşıyıcı. Zaten oyunu AP'ye vermişti çoğu.

Amerikalı, sağ ayağının topuğu ile yana doğru vuracakmış gibi bir hareket yapıyor, dilini damağına çarpıtarak, alışığı ses çıkarıyordu:

«American Party tamam, İnönü günümüz..» demeye getiriyordu.

Bazıları, Amerikan Partisi'nin iyi olacağını parmakları ile de anlatmak istiyorlar. «American party çok para.. var, vermek çok para biz» diyorlardı.

Bunlar, Amerikalı çavuşlar, Türk boyacılar ve personel arasında geçiyordu.

★ ★

Ankara'nın göbeğinde, Hıteks denilen pazarlarda, kaçak Amerikan eşyaları satılır. Bunlar, eiden ele devredilerek «ağu pahasına» satılır. Amerikan eşyası meraklılarına. Amma, bunlar Amerikalı çavuşların, personelin PX dedikleri satış yerlerinden aldıkları, sonra getirip karaborsada sattıkları şeylerdir. PX'de bir kutu sigara onbeş liradır. El altından altmış liraya kadar dışarıya satılır bunlar. Bu sigara satışını hemen hemen yapmayan yoktur. Amerikalı yargıçlar kadar, askerî yargıçlara kadar yaparlar bu sigara kaçakçılığını. Sigara kaçakçısı çıksa acaba, bu yargıcın karısına, ne yapar nasıl hüküm verir bu yargıç?

Türkiye'deki davranışlarını, yaşayışlarını yadırgadığını Amerikalılar için bana, «Sen ne sanıyorsun? Bunlar, maceracı tipte olanlardır. Macera aramasalar, ne işleri var Türkiye'de, memleketlerinde çalışırlar» demişlerdi.

Bir Amerikalıya da, «Bu şizinkiler, neden bu kadar sevimsizleşiyorlar, şöyle efendi efendi olsalar olmaz mı?» diye sormuştum. Amerikalılar Türkiye'de büyük yalnızlık çekiyorlarmış. Doğru dürüst bir kız arkadaş edinemiyorlarmış. Kendi içlerine kapıyorlar. Ne yapınlar? Onlar da dostluk yerine düşmanlık besliyorlarmış! Bu bayrak yırtmaların filân içyüzü buymuş.. «Eeee, ne yapalım yâni?» diye sormuştum.

Amerikalıların, memleketlerinde yaşayanlarından gerçekten insan sevgisi taşıyanları vardır. Dış memleketlerde olanlarında da yok diye kesip atmak yanlış olur. Bir Amerikalıdan mektup aldım. «Burada herkes, hükümetin Vietnam politikasına karşıdır..» diye yazıyordu.

Orada, hükümetlerini tenkit edenlerle, Türkiye'de bir partiyi Amerikan Partisi diye benimseyenler arasında karşılaştırma yapma olanağı bile yoktur. Karaborsacı ve kaçakçı ile, özgürlük yanlısı, vergi ödeyenini yanına getirebilir misiniz?

★ ★

Memleketimle, Amerika arasında şimdiye kadar pek çok gizli ikili anlaşma yapılmış. Bunların sayısını bile doğru dürüst bilen yok. Bir zamanlar gülmün konusu olan bu ikili anlaşmaların gözden geçirilmesi meselesi unutulmuşa benzemektedir. Eskiden Dışişleri Bakanı Hasan İplik, bunlardan Türkiye'de suç işleyen Amerikalıların Türk yargıçları önüne çıkılmalarını önleyen anlaşmanın değiştirilmek üzere ele alındığını söyler dururdu. Ama Amerikalı yetkililer, bunu dahi değiştirmeye yanaşmamışlardı ve şimdi Hasan İplik da yoktur.

Kulaktan kulağa geldiğine göre, Genel Kurmay'da, bu ikili anlaşmaları gözden geçirme gereğini duymuş ve bunların topunu Nato dalresinden istemiştir. İmtiyazlarla dolu olduğu bilinen ikili anlaşmaların mutlaka değiştirilmeleri gereklidir. Bunları da Amerikalıların benimsemeyeceği bir parti ihidarı yapabilir şüphesiz.

NAZIM HİKMET

2 YENİ KİTAP:

FERHAD İLE ŞİRİN

OYUN 3 PERDE. 3 LIRA

SAAT 21 - 22 ŞİİRLERİ

2 LIRA

De Yayınevi, Vilâyet Han, Kat 2 CAĞALOĞLU

YON - 112

Sosyal Açıdan Spor

BESLENME VE SPORCU

(Bu inceleme Ankara Profesyonel Futbolcular Sendikası adına Tamer Güney tarafından hazırlanmıştır.)

FUTBOL NEDEN GERİLİYOR?

Gıda rejiminin insanlar, bilhassa sporcular için önemini belirtmek için, bu araştırmada emeği geçen sporcu hocanın satırlarından bir cümleyi okuyalım: «...Bunlar dışarıdan alınmazsa vücut ihtiyacı için en az lüzumlu organ parçaları ve ihtiyacını temin eder.»

Gıda rejimi ifadesini 'kalori'de bulur. Bir sporcunun kalori ihtiyacı ise aşağıda çıkarılmıştır.

8 saatlik orta derece iş için	1400 kalori
2 saatlik idman için	1000 »
8 saatlik uyku için	520 »
6 saatlik oturma ve istirahat	600 »
Yemek sindirimi için	280 »
24 saatlik toplam kalori	3800

Fakat sadece 3800 kaloriyi verecek gıdayı da almamak iş bitmiş olmaz. Meselâ 2 saatlik idmanı karşılayacak 1000 kaloriyi insan 230 gram ekmeğe veya 110 gram tereyağı ile karşılayabilir. Bunun için alınan gıdanın çeşidi ve ölçüsü aşağıdaki tabloya uygun olmalıdır.

	Kalori	Yüzde	Gram
Karbonhidrat	2000	48	500
Yağ	1400	40	150
Protein	400	12	100
Toplam	3800	% 100	750

Beslenmede asıl mühim problem 'PROTEİN'dir. Protein, et, süt, yumurta gibi hayvansal maddelerle, baklagiller gibi bitkisel maddelerde bulunur.

İşin bir mühim tarafı daha vardır. Proteinler 'Yapı Taşı' vazifesi gören 23 tane 'Amino Asit'ten meydana gelmiştir. Hiçbir protein 23 amino asidi ihtiva etmez. Onun için değişik maddelerden protein almak lazımdır. Ve işin burasında da meselenin iktisadi önemi ortaya çıkar.

Şimdi 3800 kalorinin piyasadaki değerini hesaplamaya çalışarak neticeye bir parça daha yaklaşalım 250 gram ette ve sütte 50 grm saf protein vardır. Günde 100 gr saf protein almak icap ettiğine göre, ya iki öğünde et yemek, ya da öğünde et yemek, 250 gr. süt içmek lazımdır. Aşağıdaki liste Tablo 2'deki gıda dağılımına uydurulmaya çalışılmıştır. Yemek fiyatları Ankara'da beş mîli lîg futbolcusunun devamlı yemek yediği bir lokantadan alınmıştır.

	Kalori	Flat Kr.
Süt 250 gr.	300	50
Sucuk 100 »	525	160
Şeker 50 »	200	15
Tereyağı 50 »	360	80
Ekmeğe 200 »	490	25
Çukulata 100 »	575	200
İspanak 1 Porsiyon	50	125
Börek 1 »	240	350
Makarna 1 »	320	100
Salata 1 »	40	125
Şişkebap 1 »	650	150
Kavun 1 »	75	150
	3825	1750
	% 10 Garson	170
	Bahşiş	100
TOPLAM	3825	20.00 TL.

Bu hesaba vücudun su ve vitamin ihtiyacını karşılayan içecekler katılmamıştır. En iyiseler hesaplarla bile yekûn 20 TL. bütündür.

BİR TEST VE NETİCE

Ankara'da 49 millî lîg futbolcusu arasında yapılan testte beslenmeye ayrılan paralar şöyledir:

19 kişi	300 — 450 TL.
21 »	450 — 600 TL.
9 »	600 — 750 TL.

1 — Bekâr futbolcuların çoğu tam bir sabah kahvaltısı yapmamaktadır.

2 — Futbolcuların çoğu öğle yemeklerini, ucuz tabldotlarda, proteini çok düşük gıdalarla karşılamaktadır.

3 — Futbolcuların pek azı binin biraz üstünde maaş almaktadır. Hemen büyük çoğunluğunun maaşı 500 ile 750 lira arasında, 500 TL. altında futbol oynayan yine bir sürü çilekeş vardır. 150 ile 1000 küsur lira arasında değişen maaş tutarlarıyla, deşimemesi lâzım gelen gıda masrafları arasındaki oran, bu işin en önemli tarafıdır.

Su ufak inceleme bize futbolcuların ya gerektiği gibi beslenmediğini ya da gıda masraflarının maaşın çok büyük kısmını tuttuğunu gösterir.

Türk Futbolunun gerileme sebeplerini araştırma yolunda gıda rejimine de bir nokta koymak lazımdır.

HALİT ZİYA'YI OKURKEN

Fethi Naci

Halit Ziya Uşaklıgil, «Kırık Hayatlar» deyiminden pek hoşlanıyor. Altı romanındaki kişileri hep «kırık bir hayatları» vardır. «Nemide» de, Nemide veremeden ölür, babası çıldırır «Bir Ölünün Defteri»nde gerçi Nigar'la Hüsam mutluluk içinde yaşarlar ama, kendi mutluluklarını gerçekleştirme için ölen Vecdi'nin anısı onları bırakmaz. «Ferdî ve Süreka»sında Haver bir yangında ölür. İsmail Tayfur çıldırır Saniha bütün ömrünü bu deliye bağlar. Halit Ziya'nın İzmirde, çıraklık yıllarında, yazdığı bu üç romanda olduğu gibi İstanbulda yazdığı, ustalık devrinin üç büyük romanında da kırık hayatlar birbirini kovalar. «Mavi ve Sivah»ta Ahmet Cemil'in kızkardeşi ölür Ahmet Cemil bütün umutları bütün yükselme ve üne erme hayalleri yıkılarak başını alır, annesi ve Seher'le birlikte, bir uzak ülkeye doğru yola çıkar. «Aşk-ı Memnu»da Bihte kendini öldürür Adnan Bey mutluluğu, hayatını kızına, Nihal'e bağlamakta arar. «Kırık Hayatlar» adından da belli, hayatları kırılmış kişilerin bir geçit resmi gibidir. Belki de Halit Ziya bunun için birçok bu romanını seviyordu. «Kırık Hayatlar»ın başındaki «Muharrir ne divor?» başlıklı önsözde

Halit Ziya bu romanı için sunları söylüyor: «... Bir muharrir kendi eserleri hakkında sahib bir fikir beyan edemez, bununla beraber cesaret ederek diyeceğim ki «Kırık Hayatlar» gerek dil, gerek yapı bakımından kendisinden evvel yazılan ve nasılsa edebiyat tarihinde hususî bir mevkie müstahak addedilen «Mavi ve Sivah» ile «Aşk-ı Memnu» romanlarından çok üstündür. Milnekkitler ne hüküm verirler bunu bilmiyorum fakat bu iddiaları serdederken hiç bir övünme hevesine kapılmadan söylemek isterim ki bu kitap muharririnin en olgunluk devresinin mahsulüdür. Elbette bu hükümün, eser her türlü tenkide sebep olacak nakiselerden aridir mânasına almak doğru olmaz.» Halit Ziya'nın «memleketin hakiki havatından bir levha» vermek niyetiyle yazdığı Kırık Hayatlar, Mavi ve Sivah'la Aşk Memnu yanında pek süslük kalır. Bir kere, Halit Ziya, «memleketin hakiki havatından» ancak Omer Behic'in evinin aracılığıyla görüyor, o evin ilişkileri içinde görüyor. Sonra toplulardan bir kesit vermek isterken hep bireysel ve olağandışı (istisnal) durumlara takılıp kalıyor; bir türlü toplumsal nedenlere inmemiyor: kırık hayatları toplumsal bir olgu olarak değil bireysel bir olgu olarak ahvor (Bu yüzden «Ne yapmalı?» der (S 335) fakat cevap veremez. Kırık Hayatlar, roman olarak iyi de kurulamamıştır. Halit Ziya tanıdığı birtakım kişiler bir araya toplamış. Kişiler arasında pek öyle bir bağlılık yok. Bunun için, kişileri bir roman düzeni içinde ele alıp karşılıklı ilişkilerine göre inceleyerek geliştiremiyor: kişiler hakkında bildiklerini söylevince susuyor. Yer yer sözü uzatması bu yüzden Roman, Omer Behic'in «havatının en mühim feragatı»nı yapmasıyla biter: Omer Behic metresini bırakır ve yüzütünden saçlarına ak düşen karısına döner.

Halit Ziya'nın en başarılı romanı bence Aşk-ı Memnu'dur. Aşk-ı Memnu, yalnız Halit Ziya'nın değil Türk edebiyatının da en mükemmel romanıdır desem bilmem ileri gitmiş olur muyum? Bu, belki de öbür romanlarında bir şeyler ispat etmeğe çalışan Halit Ziya'nın bu romanında, kendini bırakarak bir takım insanları anlatmaktan başka bir amaç gü-

meyerek yazmış olmasının sonucudur. Halit Ziya'nın bu romanı hakkında 10 Ağustos 1941'de Sout Kemal Yetkin'e yazdığı ve 5 Eylül 1953'de Ulus gazetesinde yayınlanan mektubunda çok ilgi çekici yerler var. «Aşk-ı Memnu yazılırken İstanbul muayyen muhitlerinde, hususiyile Boğaziçinde, Melih Bey takımını andıran aileler vardı.» «Muharrir bunları uzaktan, yakından bilir ve tanırdı. Hayalinde biriken karmakarışık intibalar vardı. Bunları tebellür ettirecek bir mecmu çıkarmak için muhayyilesini kamçılamak kâfi idi.» «Eserde birçok eşhas vardır. Bunların hiçbirini muayyen bir takım şahsiyetlerin tasviri değildir. Fakat heyet-i umumiye itibariyle birçok şahsiyetlerden istiare edilmiş, müteferrik eczadan terekkiüp eden bir mevcuttur. Meselâ eserin başlıca şahsiyetlerinden biri olan Behlül, benim, hususiyetlerini tanımadığım bir iki belki üç gençten toplanmış bir gençtir. Firdevs Hanım ve kızları, hele Nihal'in babası, bunlar da öyle. Vakaya gelince, o tamamiyle hayal mahsulüdür. Bir kere haval, bu muhtelif şahısları o vakanın içine atıp da yaşatmaya başlavinca hele sanatkar, vakasının muhtelif safhalarında şahısların ferbîrine temessül edip onları aynıyle, bir sahne sanatkarı gibi oynatınca artık hînye canlı bir levha olarak, kendi kendine bir havat kesbetmiş olur. Bu eserin birtakım meziyetleri varsa, onların başında eşhasın çok olması ve her birinin hususî ve zati bir hayat ile yaşamaları.»

Halit Ziya'nın Aşk-ı Memnu'da en büyük başarısı, kendisinin de söylediği gibi, kişilerinin çok olması ve «her birinin hususî zati bir hayat ile yaşamalarıdır.»

Romanlığımızın en büyük ustası, Aşk-ı Memnu'da kusursuz bir roman hareketi içinde kişilerin ele alır, onları karşılıklı ilişkileri içinde geliştirir. Romandaki

kişilerden hiçbirisi, bu gelişimin dışında kalmıyor: yürüyen hayat ve ortaya çıkan durumlara göre, bu hayatın ve durumların biçim verdiği kişileri görüyoruz. Bunlar, romancının kafasında olmuş bitmiş kişilerden çok, ipleri romancının elinde olan birer kukladan çok kendi hayatlarını yaşayan kişilerdir. Behlül'ün, Firdevs Hanımın, Bihter'in unutulmavacak roman kişileri haline gelmesi, romancının bu tutumunun sonucudur.

Oysa, Nihal'de, romancının kendi zorladığı, hayatla pek ilişkili olmayan bir tipli günlük gerçekler ve ilişkiler dışında yaşatıp geliştirmeye çalıştığı görülür. Bunun için de Nihal, bizde yaşamıyor.

Halit Ziya, Aşk-ı Memnu'da, Firdevs Hanım ve kızlarıyla Adnan Bey ailesinin ele alır; bu iki aile aracılığıyla bir zümrenin yaşayış biçimini, bütün ayrıntılarıyla verir. Aşk-ı Memnu'da bir toplumsal gerçeklik romana özgü biçimler içinde ustaca anlatılmıştır. Çünkü Halit Ziya, toplumsal gerçekliği, bugün kimi romancılarımızın yaptığı gibi, kişilerden ayrı, kişilerin dışında düşünmemiştir. Aşk-ı Memnu, toplumsal gerçekliğe romancı olarak yaklaşan ve bakmasını bilen bir romancının eseridir. Bence Aşk-ı Memnu'nun önemli, değerli ve kalıcılığı bundan geliyor.

Romancılarımız, romanlarında kadın tiplerini işlemeye pek varamazlar; romanda kadın olsa bile, genel olarak bunlar kalın çizgilerle geçirilir. Oysa Halit Ziya, bu romanında Firdevs Hanım olsun, Bihter'i olsun, birbirini kovalayan olaylar içinde çok vakıdan izlemekte ve onlardaki değişimi günlük gerçeklere ve kişiler arası ilişkilere bağlayarak şaşırtıcı bir ustalikle anlatmaktadır.

Aşk-ı Memnu, romana özgü hareket bakımından da kusursuz bir örnek olarak gösterilebilir. Romandaki hiçbir hareket gelişigüzel düzenlenmemiştir. Her hareket belirli bir amaca hizmet eder. Bu amaç ön karakterlerin gelişmesi, iyice belirmesi ve sonunda unutulmayacak bir roman kişisi haline gelmesidir.

Halit Ziya'nın nesrimize getirdikleri hakkında konuşmak benim için çok güç. Çünkü bütün romanlarını «sadeleştirilmiş» baskılarından okudum. Bu baskılar-

SEVİ

Çok seviyorum seni Türkiye
Bir bozkırsın bende, sabah güneşinde
Tüten toprağı duya duya
Yavşan otlarını yaşadığın
Bir belâhî tiftik keçisi gibi kayalarda.

Bir denizsin bende, Erdekte,
Ve attığın bir mavi gülün
Dağlardan İzmirde,
Bir kıyısın varmak istediğim,
Susuzluklardan yana yana.

Bir ovasın bende, buğday
Susuz topraklarınla Urfa,
Ve kasketli ırgatlarınla
Bir çarşısın bende, uyanan
Yalınayak, işsiz ve bungun.

Bir demiryolsun bende, her sabah
Sekiz yırulde geçer o ıssız İstasyondan
Pencerelerinden uyuklu gözlerle
Çocuklar bakan tiren
Bir özlensin bende uzun öten düdüklerde.

Bir türküsün bende, Nüksarın fidanları
Hoppa ulna ninanay ninanay nay
Ay gelip gül dallarına yaslandığında
Bir dinlencesin başım koyduğum
Elif kızın ak göğsünde.

Bir kavgasın bende, hey Baba İlyas
Bir türlü dikemediğimiz o bayrak
Halk düzeninin tepesine
Bir topraksun kardeşler ağdı
Ve özgür buğdayımızdan ekmeç!

Bir ölüsün bende, Yıyus Emre
Bir zerdali açacı Sarıköyde
Gün gelir vakti erişir ben de ölüme
Türkiye al beni bir Mayıs ayı
Bozkır baştan basa çiçeklendiğinde.

Çok seviyorum seni Türkiye,
Bir sevisin bende, çocukluğundan
Gelişip büyüten ıslıklı kavak dalı
Sevdim seni daha o gün, Ankarada
Mustafa Kemalın askerlerini ilk gördüğümde.

Ceyhun Atuf Kansu

daki dil, bugün artık eskimiş olsa bile, sağlam bir dildir. Gerçi yaşadığı devrin ağır, ağır, cansız havası Halit Ziya'nın üslubuna sinmiş gibidir ve kimi okurlara okunması güç gelecektedir. Bu üslubundan ötürü

güç gelecektir. Ama romancılarımız hakkında konuşabilmek için Halit Ziya'yı okumak şarttır. Yalnız romanlığımızın hakkında konuşabilmek için de değil; Usta işi roman okumak için de Halit Ziya'yı okumak şarttır.

AGA OGLU YAYINEVİ

Ankara Cad. 37/7 (Vilâyet Karşısı) İstanbul sunar

VE DURGUN AKARDI DON

Sovyet Edebiyatının en ünlü kişisi

ŞOLOHOV'a

1965 Nobel Odülünü kazandıran dev eser.

Türkçesi: Tektaş Ağaoglu

Eserin bu çevirisi tanımlanmış Moskova baskısından hiç kısaltılmadan yapılmıştır. İstanbul'da Beyazıt, Beyaz Saray Kitapçılar Çarşısında, Ağaoglu Kitabevinde ve

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

RIFAT ILGAZ'ın

Sosyal mizah türünde son eseri:

GEÇMİŞE MAZİ

Turhan Selçuk'un nefis bir ofset kapağı içinde

Fiatı: 6 Lira

Dağıtım: UGRAK KİTAPÇIĞI — Beyazsaray, Beyazıt FAHİR ONGER YAYINLARI — P. K. 918 İST.

(YON — 124)

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük:

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon: 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi: BASINKURUMU

(Basın — 19935)

«FERHAD İLE ŞİRİN» İN İKİ BASKISI ÜZERİNE MEKTUP

Sayın Fethi Naci,

Bu ay kadar önce Nâzım Hikmet'in «Ferhad ile Şirin»i yayımladım. Başına «Baskıya hazırlayan» diye adımı da koydum. Birtakım sorumlulukları yayınevine bırakmamak, kendi üstüne alma için. Yoksa elimdeki metin bir «karalama» ya da karışık bir müsvede» değildi. Zaten Nâzım Hikmet oyunu daktiloyla, baskıya verilecek gibi yazmış, ayrıca bazı yer erini de el yazısıyla düzeltmişti. Bu oyun, biliyorsun, Bursa Cezaevinde yazılmıştır. Nâzım Hikmet zaman üvey babamdı. Oyunu temize çektiğe sahne sahne anıma gönderiyordu. Üçüncü perdenin birinci sahnesini gönderdikten bir süre sonra, biz ikinci sahneyi beklerken, şöyle bir mektup geldi:

«Ferhad ile Şirini ilk önce başka türlü bitirmek niyetindeydim, üçüncü perdenin de iki sahne yapmak istiyordum. İkinci sahne, yani üçüncü perdenin ikinci sahnesine, suyun çeşmelerden akan ve Ferhadın Şirinin kucağında ölüştü yazacaktım. Fakat sonra düşündüm, hem esas fikir itibarıyla piyaset üçüncü perde birinci sahne bitiyor, hem de Ferhad'ın Şirinde seninle bana benzeyen bir taraf var ki, âdeta kendim sana kavuştuğum anda senin kucağında ölüştü gibi olacaktım buna gücüm yetmedi.»

Böylece «Ferhad ile Şirin»in üçüncü perde, ikinci sahnesi yazılmadı. Ama daha önce gönderilmiş olan üçüncü perde birinci sahnenin sonunda şu sözler kaldı:

(Gürzün sesi devam ederken perdede) —ki biraz geç açılacak—
perdesi —ki biraz geç açılacak—
tır— açılana kadar —en nihayet yavaş yavaş kaybolarak— icap ederse müzik— işittir.)

Üçüncü perde birinci sahnenin sonu

PERDE 3. SAHNE 2.

Oyunu baskıya verirken burasını çıkarmam gerekirdi belki, ama bunlara hiç dokunmayıp kitabın arkasına mektuptaki sözleri eklemek daha uygun olur diye düşündüm.

Bazı kimseler önce bu durumu «kullandılar»: «De Yayinevi'nin yayınladığı Ferhad ile Şirin eskik, yakında Dost Yayınları arasında oyunun tamamı yayımlanacak», diye bir söz ağzından ağza dolaştı durdu. Dediklerine göre, Nâzım Hikmet sonradan o ikinci sahneyi de yazmıştı. Şerif Hulusi bu görüşün öncülüğünü, bilim adamlığını yükledi, «Eksiğini oynamayın, yakında tamamı çıkıyor», diye işi Cezzar'lara kadar götürdü. Derken Dost Yayinevi'nin «Ferhad ile Şirin»i yayımlandı. Sonradan yazıldığı söylenen ikinci sahne yoktu. Ufak tefek değişiklikler oldu. Bu belliydi —şöyle bir karıştırmıştım kitabı, ikisi arasında bir karıştırmama yapmamıştım...»

Bu iş öylece de kalacaktı her halde. Ne var ki geçenlerde Milliyet gazetesinde Tarık Dursun'un bir yazısı çıktı, iki kitabı karşılaştırdı.

Yalnız bizim okurlarımız için değil, dünya dillerine çevrilmiş «Ferhad ile Şirin» baskılarının da yeniden ele alınması için belki bir uyarıma olur umuduyla bu mektubumun «Yön» de yayımlanmasını istiyorum.

Memet Fuat

değerlendiren bir yazı... Tarık Dursun'un dediğine göre benim baskıya hazırladığım «Ferhad ile Şirin» dağınık bir müsvede, bir taslak bir «karalama» imiş; şair sonradan bu karalama üzerinde çalışıp Dost'un yayınladığı «Ferhad ile Şirin»i ortaya çıkarmış. Bu ikinci kitabın üstünüğü açıkça görülmüştü.

Önce çok üzülüm. Bir kitabın iyisi dururken, kötüsünü yayımlanmış olmak hoş bir şey değil. Sonra merak ettim. Tarık Dursun'un dedikleri doğruysa, ben de onu destekleyen bir yazı yazmam diye düşündüm.

Böylece de, geçen pazar günü bu iki kitabı baştan sona sözcük sözcük karşılaştırdım.

Ne denir bilemiyorum, ama Tarık Dursun'un o yazıyı niçin yazdığını da. Milliyet gazetesindeki köşesinden ne yolda yararlanmak istediğini de çok iyi anladım. Yapıtımın karşılaştırmanın sonuçlarını «Yeni Dergi» de yayımlayacağım. Yalnız okurlar değil, Tarık Dursun da hayretler içinde kalacak.

Bu mektupta, kısaca, vardığım sonucu belirtmek istiyorum:

İki kitap arasında son on dört sayfaya kadar bir ayrılık yok.

Yalnız, Dost Yayinevi baskısında «Şah Sanem»ler «Şah Selim» olmuş; «Hızır»lar da, «Hindil».

Bir yerde 1 satır çıkarılıp yerine 4 satırlık bir konuşma konmuş. Çeşitli yerlerden 6 cümle çıkarılmış.

Bir yerde 5 satırlık bir parça yanlışlıkla atılmış.

Bir yerde 1 satır yanlışlıkla 3 satır aşağıya girilmiş.

Ayrıca bütün kitap pek çok diğeri yanlış ve anlamsız ya da söyleyişi bozan sözcük atılmalarıyla dolu.

Son on dört sayfaya gelince: Buradaki eklemeler, çıkarmalar başka türd. Bu sayfalar yeniden yazılmış. De Yayinevi baskısında 8 punto ile 14 sayfa tutan bu bölüm, Dost Yayinevi baskısında 10 punto dizildiği halde 13 sayfaya düşmüş. Eklenen şey ise buna karşılık çıkarılanlar pek çok.

Yeniden yazılan bu son sayfalarda eski metin üzerinde çalışıp düzeltmeler yapılmış havası yok. Sanki Nâzım Hikmet oyunun bu sayfalarını kaybetmiş de, hatırladığı kadarıyla yeniden yazmış gibi. Birçok yerlerde en güzel sözler atılmış. Önceki metinde aynı şey daha güzel söylenmiş olarak

varken, sonraki metinde daha kötü bir söyleyişle yetinilmiş. Ayrıca, oyunun başından beri sürdürülen, kısa kısa tekrarlamalara, durulamalara dayanan üslup yok olmuş. Araya, «Yürü gidelim... —Nereye?— Baytiryarığa...» gibi, «Ağlama... Ne olursun ağlama... Gözyaşlarınla elimi kolumu bağlama...» gibi sözler girilmiş.

Hiç bir yazı üzerinde çalıştığı güzel bir metni böylesine bozamaz. Onun için de ben Nâzım Hikmet'in o sayfaları kaybettiğine, hatırladığı kadarıyla yeniden yazdığına, Bursa Cezaevindeki havanın çok uzığında kalmak yüzünden de aynı üslubu tutturamadığına inanıyorum.

Sayın Fethi Naci,

Yalnız bizim okurlarımız için değil, dünya dillerine çevrilmiş «Ferhad ile Şirin» baskılarının da yeniden ele alınması için belki bir uyarıma olur umuduyla bu mektubumun «Yön»de yayımlanmasını istiyorum.

Bir iki örnek de vereyim.

Çıkarılan bir konuşma (Bu konuşma belki de oyunun bildirisini en iyi özetleyen konuşma diye gösterilebilir; hatırla Nâzım Hikmet'in en iyi özetleyen...):

FERHAD. Hayır... (ŞİRİN'e sarılır.) Seni unutmak imkânsız... Yaşıyorum, seni nasıl unutabilirim. Seni unutsaydım çoktan giderdim burdan. Seni unutmak dünyayı sevmeyi, insanları sevmeyi, çeşmelerden akan suyu sevmeyi unutmaktır. Halbuki bütün bunları her gün biraz daha çok seviyorum, yani seni. Şirini, her gün biraz daha çok, her gün biraz daha kendimden geçerek...

Yukarıda, «Daha kötü bir söyleyişle yetinilmiş», derken neyi anlatmak istediğime de bir örnek vereyim.

ÖNCEKİ METİNDE:

ŞİRİN. Ne diyordum, Vezir ölmüştü bir gün önce, çünkü ertesi gün kalbi duruverdi, yıkıldı, öldü, fakat öleceğini biliyordum, ne diyordum, ölmeyen önce beni kahretmek için köşke geldi, bana iki şey söyledi...

FERHAD. Ne? Ne söyledi?
ŞİRİN. Bir kere şunu bil ki Şirin Sultan, dedi. Dağ yirmi yılda da delinmez. Zaten daha ben doğmadan önce, babamın vaktinde de uğraşmış. Bilmiyordum. Keç kılının bu uğurda can verdiğini teker teker saydı. Sonra «Ferhad'ınza inşallah kavuşursunuz», dedi, «faka, o zaman yüzünüz ablanızın kından ihtiyar olacak. Hiç olmazsa onun vücudu genç, sizin vücudunuz da», dedi... Sonra öteki şeyi de söyledi...

FERHAD. Ne o, öteki şey?
ŞİRİN. Bunu seninle çok sonra konuşuruz. Ablama ait bir şey. Bunu sana ancak, sen de, ben de ihtiyarladığımız zaman söyleyebilirim. Ben insanımdım. Fakat bir kere şüphe düştü içime... Hâlâ kurt gibi kemiriyor... Daha beteri daha kötüsü bu ikinci şeyi işitmiş olmam, ablama gidip sana koştugu şartı geri alması için yalvarıp yakarmama engel oldu. Bu konuşmada anlatılanlar sonraki metinde şöyle veriliyor:
ŞİRİN. Dinle, dinle, müthiş bir şey öğrendim, korkunç bir şey.

PAUL ELUARD UMUDUN GÜCÜ

Sayın AYBAR'a

Açıkça söylemeli olup biten ne varsa:
Aldılar neyim varsa birer birer tepsin!
Bir gider bir gelirim sarp amansız yollarda
Çocuk omuzlarımla yaşlı bir köle gibi;
Çabanın en zorunu, gözyaşı altınları;
Çiledir yaşamaktan payıma çıkan parsa,
Ya acır geçer bana ya utandırır beni!
Olan güçlü gelip bende dener bu dünya.

İçimde tükenmez bir yemek içmek isteği
Doyuncaya dek yemek ve içmek herkes kadar;
Ve güneşte kıvrılıp uyumak titer gibi;
Kahpe felekten bütün dileğim iste bunlar,
Gel ki ne uyku durak ne de üstte basta var,
Saramadım üstelik özlediğim güzellik;
Ama yorgunluk bilmez ne ağır ne de sıızlar
Çarpar gene yüreğim sanki aslan yüreği.

Ben de gülebiliyordum hoplatıp göbeğimi,
Sabah yükselen güneş beni de bulup sarar
Korur aydınlatırdı yasadım adam gibi,
Ve ölümden ardında çiçek açmış insanlar,
Acımasız istemem, bayrak diye alanlar
Körülüğü, sağırılık ve adaletsizliği;
İçimde bir uçuştu bir gün diye fasıldar
Kuracakmış herkesle bir canlı vapı gibi
İnsanın insanlara dost olduğu ölmez.

Türkçesi: Attilâ Tokatlı

İnanmıyorum, ama insanmamazlık da edemiyorum. Hele ablamı bu o yıl içinde her gün benden biraz daha uzaklaştığını düşündükçe... Hele yine şart konuşca... FERHAD Ne şart? Neymiş öğrendiğin şey?

ŞİRİN. Dinle... Vezir üç ay önce öldü.
FERHAD. Duydum.
ŞİRİN. Ölmeyen bir gün önce bana geldi. İnsan yüzünün böylesi... hayır, böylesine sinsi. bu kadar nefretle dolu olabileceğini son mazdım Şirin sultan dedi bana, senden nefret ediyorum ve günlerim sayılı, biliyorum, ama ölmeden önce sana bir çift sözüm

var: Sen ablanın yalnız güzelliğini değil, sevdiği erkeği de çaldın... FERHAD Ne?
ŞİRİN. Vezir böyle dedi bana... FERHAD. Yalan...
Sayın Fethi Naci,
Bu ikinci metnin birincisiyle karşılaştırılmayacak kadar kötü olduğunu Tarık Dursun bile anlar da ya, kitaplara bir göz bile atmadan yazmış yazısını her halde. Neyse, bütün dünya dillerindeki «Ferhad ile Şirin» çevirilerinin ye niden gözden geçirilmesi gerektiğini dosta düşmana duyurmuş olduk böylece.

Selâmlar,

Memet Fuat

ROGER GARAUDY

SOSYALİZM VE İSLAMİYET

Çevirenler:

DOĞAN AVCIOĞLU — E. TÜFEKÇİ

ÇIKTI

4 Lira

YÖN YAYINLARI: P. K. 512 — İstanbul

İstanbul Dağıtımı:
Serbest Dağıtım Ortaklığı - Ankara Cad. 34 — İSTANBUL
Taşra Dağıtımı:
Sabri Özakar — Vilâyet Han, İstanbul

Gerçek Yayinevi'nin yeni kitabı:

MELİH CEVDET ANDAY

Bilmediğimiz bir dünyayı anlatıyor:

**SOVYET RUSYA, AZERBAJCAN, ÖZBEKİSTAN,
BULGARİSTAN, MACARİSTAN**

Fiyatı: 7,5 Lira

İSTANBUL DAĞITIMI
UGRAK KİTABEVI
Beyaz Saray — Beyazıt

ÖDEMELİ İSTEME ADRESİ
GERÇEK YAYINEVİ
P.K. 655 — İSTANBUL

NOT: Tek kitap isteyenler, kitap bedelini puş olarak göndermelidirler; tek kitaplar ödemeli gönderilmez.

YÖN — 130

YENİ DERGİ

Yöneten: MEMET FUAT
YENİ ROMAN ÖZEL SAYISI

Alain Robbe - Grillet, Nathalie Sarraute, Michel Butor, Claude Mauriac, Maurice Nadeau, Jean-Paul Sartre, Samuel Beckett, Claude Simon, Robert Pinget, Monique Wittig, Philippe Sollers gibi yazarların Yeni Roman'ı anlatan incelemeleri ve bu akımı çeşitli yönleriyle tartışan örnekler.

136 Sayfa, 5 Lira.

DE YAYINEVİ, VILAYET HAN, KAT 2, CAGALOĞLU
(YÖN - 131)

KENDİ PARAN

KENDİ EMEĞİN

KENDİ PETROLÜN

TÜRKİYE PETROLLERİ A. O.

YEPYENİ SATIŞ İSTASYONLARI

VE MODERN SERVİSİ İLE

DAIMA HİZMETİNİZDEDİR

TP

